

"Sit se meni ja tuli hetken päästä takas" -
verbit *mennä* ja *tulla* suomi toisena kielenä -oppijoiden
teksteissä

Suomen kielen pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopiston kielten laitos
Kesäkuu 2010

Martta Puhakka

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Puhakka, Martta	
Työn nimi – Title "Sit se meni ja tuli hetken päästä takas" - verbit <i>mennä</i> ja <i>tulla</i> suomi toisena kielenä - oppijoiden teksteissä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Kesäkuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 105 liitteinen
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkin pro gradu -työssäni, miten S2-oppijoiden <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbien käyttö kirjallisissa tuotoksissa kehittyi Eurooppalaisen viitekehäyksen (EVK) taitotasolta toiselle siirryttäessä eli millaista kehityskulkua sanastonoppimisessa on nähtävissä näiden verbien osalta. Tutkielmani liittyy menetelmiltään ja aineistoltaan Linguistic Basis of the Common European Framework Levels -hankkeeseen (Cefling), jossa tavoitteena on yhdistää toisen kielen oppimisen ja kielitaidon arvioinnin tutkimusta.</p> <p><i>Mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbien käyttöä lähestyn DEMfad-mallin (Franceschina et al 2006) taajuuden (<i>frequency</i>), tarkkuuden (<i>accuracy</i>) ja jakauman (<i>distribution</i>) kautta, mitkä liittyvät käsitteisiin sujuvuus, tarkkuus ja kompleksisuus. Frekvenssissä tutkitaan, kuinka paljon <i>tulla</i>- ja <i>mennä</i>-verbejä esiintyy tuhatta sanaa kohden, tarkkuudessa, miten usein esiintymät ovat oikein/väärin ja jakaumassa, millaisissa merkityksissä verbejä käytetään. Aineistona tutkimuksessa ovat Cefling-hankkeen nuorten S2-oppijoiden tekstit (tasoilta A1 – B2 yhteensä 527 kappaletta) sekä Yleisten kielitutkintojen (YKI) aikuisten S2-oppijoiden tekstit (tasoilta A1 – C2 yhteensä 669 kappaletta).</p> <p>Koululaiset käyttävät <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbejä frekvenssiltään eniten taitotasolla A2. YKI-aineistossa <i>mennä</i>-verbiä käytetään eniten tasolla A2 ja <i>tulla</i>-verbiä tasolla A1. <i>Tulla</i>-verbi on koululaisaineistossa jokaisella kielitaidon tasolla (A1-B2) frekvenssiltään yleisempi kuin <i>mennä</i>. YKI-aineistossa <i>tulla</i> on yleisempi kaikilla muilla tasoilla paitsi tasolla A2. Eri tekstilajien välillä on eroja <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbien käytössä. Koululaiset myös käyttävät <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbejä jonkin verran enemmän kuin aikuiset.</p> <p>Merkityksen tarkkuudessa tutkittujen verbien käyttö oikeissa konteksteissa osataan jo A1-tasolta lähtien lähes täydellisesti. <i>Tulla</i> ja <i>mennä</i>-verbeillä muodon tarkkuus on suurempi koululaisilla kuin YKI-aineiston oppijoilla kaikilla muilla tasoilla paitsi tasolla A2. Koululaiset hallitsevat <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbien muodon jo B1-tasolta, mutta YKI-aineistossa ne hallitaan vasta B2-tasolta. Distribuution tutkimuksessa selvisi, että jo alkeiskielitasolta (A1 – A2) <i>mennä</i>- ja <i>tulla</i>-verbejä käytetään hyvin monenlaisissa merkityksissä. Yleisin tyyppi on liikeverbityyppi <i>mennä</i> tai <i>tulla johonkin paikkaan</i>, mutta jo alkeistasoilta asti on esimerkiksi idiomaattisia ilmauksia sekä <i>tulla</i>-verbin futuurista käyttöä.</p> <p>Asiasanat – Keywords toisen kielen oppiminen, S2, sanaston oppiminen, <i>mennä</i>-verbi, <i>tulla</i>-verbi, EVK, taitotasot</p>	
Säilytyspaikka – Depository Kielten laitos. Suomen kielen oppiaine	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. FREKVENTIT VERBIT SANASTON OPPIMISESSA	4
2.1 Yleistä sanaston oppimisesta	4
2.2 Frekventit verbit sanaston oppimisessa	5
2.3 Verbien oppiminen toisessa kielessä	7
3. TULLA- JA MENNÄ-VERBIT	10
3.1. <i>Tulla-</i> ja <i>mennä-</i> verbien frekvenssistä	10
3.2 <i>Tulla-</i> ja <i>mennä-</i> verbit liikeverbeinä	11
3.3 <i>Tulla-</i> ja <i>mennä-</i> verbien muita merkityksiä	13
3.4 <i>Tulla-</i> ja <i>mennä-</i> verbien merkityksiä sanakirjoissa	13
4. CEFLING-HANKE	19
4.1 Hankkeen taustaa	19
4.2 Eurooppalaisen viitekehyksen yhteiset taitotasot	19
4.3 Cefling-hankkeen aikaisemmat tutkimukset	21
4.3.1 Suomen (L2) paikallissijailmausten kehittyminen: konkreettisesta abstraktiin käyttöön	22
5. AINEISTO JA MENETELMÄT	24
5.1 Aineisto: koululaisten ja aikuisten kirjoitustehtävät	24
5.1.2 Cefling-aineisto	24
5.1.3 YKI-aineisto	25
5.2 Menetelmät	27
5.2.1 Yleistä	27
5.2.2 Määrällisen ja laadullisen analyysin työkalu: DEMFad-malli	27
5.2.3 Taajuus, tarkkuus ja distribuutio <i>mennä-</i> ja <i>tulla-</i> verbien tutkimuksessa	29
6. TULOKSET	31
6.1 <i>Mennä-</i> ja <i>tulla-</i> verbien frekvenssi (taajuus)	31
6.1.1 Koululaisaineisto: vertailua taitotasoittain	31
6.1.2 Koululaisaineiston vertailua tehtävittäin	32
6.1.3 Yhteenvedo koululaisaineistosta	39
6.1.4 YKI-aineisto: vertailua taitotasoittain	40

6.1.5 YKI-aineiston vertailua tehtävittäin	43
6.1.6 Yhteenvedo YKI-aineistosta	47
6.1.7 Yhteenvedo YKI- ja Cefling-aineistoista	48
6.2. <i>Mennä- ja tulla-</i> verbien tarkkuus (accuracy)	50
6.2.1 Merkityksen tarkkuus koululaisaineistossa	51
6.2.2 Merkityksen tarkkuus YKI-aineistossa	53
6.2.3 Yhteenvedo koululais- ja YKI-aineistojen <i>mennä- ja tulla-</i> verbien merkitysten tarkkuudesta	56
6.2.4 Muodon tarkkuus koululaisaineistossa	57
6.2.5 Muodon tarkkuus YKI-aineistossa	65
6.2.6 Yhteenvedo koululais- ja YKI-aineiston merkityksien ja muodon tarkkuudesta	72
6.3. <i>Mennä- ja tulla-</i> verbien jakauma (distribuutio)	73
6.3.1 Koululaisaineiston distribuutio	74
6.3.1.1 <i>Mennä-</i> verbin merkityksiä (koululaisaineisto)	74
6.3.1.2 <i>Tulla-</i> verbin merkityksiä (koululaisaineisto)	79
6.3.2. YKI-aineiston distribuutio	84
6.3.2.1 <i>Mennä-</i> verbin merkityksiä (YKI)	84
6.3.2.2 <i>Tulla-</i> verbin merkityksiä (YKI)	87
6.3.2.3 Yhteenvedo koululais- ja YKI-aineistojen distribuutiosta	91
7. PÄÄTÄNTÖ	93
7.1 Pohdintaa Cefling- ja YKI-aineiston tuloksista <i>mennä- ja tulla-</i> verbeistä	93
7.2 Loppusanat: mistä ollaan tulossa ja mihin menossa?	97

LÄHTEET

LIITTEET

1. JOHDANTO

"- Hei! Miten menee? Ootko sä tulossa vai menossa?"

- Hei! Mä oon tulossa, mutta mun pitää mennä nyt, mulla on tapaaminen yhen professorin kanssa kahdelta. Ootko muuten menossa illalla sinne Juhaniin luo?"

- Joo, oon mä tulossa, mutta en oo myöhään, koska mun äiti tulee huomenna käymään. Se tulee varmasti hulluks, jos en oo siivonnut kunnolla sitä varten... Mut joo nähään!"

Esimerkkikeskustelu yllä voisi olla mistä tahansa arkipäivän viestintätilanteesta, johon niin natiivit suomenpuhujat kuin suomi toisena kielenä -oppijatkin usein törmäävät. Keskustelun on tarkoitus nostaa esiin keskeisiä näkökohtia tämän pro gradu -tutkielman aiheesta, suomi toisena kielenä oppijoiden *tulla-* ja *mennä-*verbien käytöstä, ja havainnollistaa, miten yleisiä verbit *tulla* ja *mennä* ovat kielenkäytössä ja miten monia merkityksiä niillä voi olla. Vibergin (1990) mukaan monissa kielissä on pieni frekventtien verbien joukko, joihin *tulla-* ja *mennä-*verbiparikin lukeutuu. Juuri näillä frekventeillä verbeillä on useita merkityksiä (Grönholm 1993, 154).

Tulla- ja *mennä-*verbien yleisyys suomen kielessä vaikutti siihen, miksi halusin tutkia nimenomaan näiden verbien käyttöä. Toisen kielen oppijoille on tärkeää oppia heti alkuvaiheessa frekventtejä verbejä, koska oppija voi pärjätä suhteellisen pienellä sanavarastolla hyödyntämällä verbien merkitysten laajennuksia (Koivisto 1994, 39 - 40). Laajamerkityksisten verbien avulla on mahdollista myös viestiä melko paljon suhteellisen vähällä sanastollisella ja rakenteellisella oppimisella (Martin 1996, 26). Verbien käyttöä toiminnan, tapahtumien tai olioiden predikoimisessa voidaan pitää kielenkäytön perusfunktiona. Verbit ovat myös hyviä yleisenkin sanastonkehityksen indikaattoreita aikuisten kielenomaksumisessa. (Voionmaa 1994, 2.) Näiden seikkojen vuoksi on kiinnostavaa tutkia, miten *mennä-* ja *tulla-*verbejä käytetään aivan kielitaidon alkeistasolla ja miten näiden verbien käyttö kehittyi Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK 2003) taitotasolta toiselle siirryttäessä.

Runsasfrekvenssisimpiä verbejä käytetään hyvin monenlaisissa merkityksissä, esimerkiksi *mennä-*verbiä käytetään idiomaattisesti esimerkkikeskustelun ilmauksessa "*miten menee*". Näiden verbien merkityskenttä ei kuitenkaan laajene sattumanvaraisesti, vaan esimerkiksi *tulla-*verbiin sisältyy usein komponentti, joka merkitsee muutosta tai muuttumista, kuten yllä olevan keskustelun idiomaattisessa ilmauksessa "*tulla hulluksi*". (Koivisto 1994, 41; Kauppinen 1988, 118.) Puhujat myös osoittavat verbinvalinnoillaan

oman liikkumisensa suuntaa, sillä keskustelijan ilmaisuun "*Ootko muuten menossa illalla sinne Juhanin luo?*" sisältyy ajatus siitä, että hän itse ei ole menossa sinne, koska siinä tapauksessa hän luultavasti käyttäisi *tulla*-verbiä. Kaikki esimerkit yllä osoittavat, miten *mennä*- ja *tulla*-verbit ovat konventionalistuneet ilmaisemaan hyvin erityyppisiä merkityksiä.

Tutkimukseni on tavoitteiltaan, menetelmiltään ja aineistoiltaan yhteneväinen Jyväskylän yliopiston Cefling-hankkeen kanssa (ks. luku 4, Cefling-hanke). Työni tarkoituksena on tutkia, miten paljon oppijat käyttävät *tulla*- ja *mennä*-verbejä (**frekvenssi**) eri taitotasolla, miten näiden verbien käyttö kehittyi EVK:n (2003) taitotasolta toiselle siirryttäessä (**tarkkuus**) ja millaisia merkityksiä oppijat antavat *tulla*- ja *mennä*-verbeille teksteissään (**distributio**). Lisäksi tutkimuksessani tarkastellaan, eroaako aikuisten ja nuorten suoriutuminen samanlaisista viestinnällisistä tehtävistä jollakin tavalla. Työn aineisto koostuu kirjallisista aikuisten oppijoiden Yleisten kielitutkintojen (YKI) tehtävien suorituksista (669 kappaletta) sekä projektia varten kerätyistä koululaisten kirjoitelmista (527 kappaletta). Tekstejä on aikuisilla EVK:n taitotasolta A1 - C2 ja koululaisilla tasoilta A1 - B2. Tutkimuksen analyysin työkaluna käytetään DEMfad-mallia, johon nämä kolme osa-aluetta (frekvenssi, tarkkuus, distributio) kuuluvat (ks. luku Aineisto ja menetelmät).

Pro gradu -työni liittyy sanastontutkimuksen perinteeseen. Tutkimusta sanaston oppimisesta ovat tehneet esimerkiksi Nation (1990), Viberg (1990), Voionmaa (1994) sekä suomen kielen osalta Puro (2002), Niiranen (2008) ja Honko (tulossa). Tämän *mennä*- ja *tulla*-verbien tutkimukseni tarkoituksena on yhtäältä saada lisätietoa sanaston oppimisesta, tässä tapauksessa *mennä*- ja *tulla*-verbien käytöstä ja kehitymisestä, ja toisaalta selvittää, millaista kehityskulkua sanastonoppimisessa on nähtävissä EVK:n taitotasolta toiselle siirryttäessä. Frekventit *mennä*- ja *tulla*-verbit voivat ilmaista monenlaisia merkityksiä, minkä vuoksi niiden avulla voidaan saada tietoa sanaston kehitymisestä. Toivonkin, että tästä tutkimuksesta olisi mahdollisesti hyötyä esimerkiksi sanakirjojen tekijöille tai opettajille käytännön opetustyössä.

Seuraavassa luvussa (luku kaksi) tutustutaan ensin sanaston oppimiseen yleisesti, minkä jälkeen pohditaan frekventtien verbien merkitystä sanaston oppimisessa. Tässä luvussa tarkastellaan, miksi verbit ovat tärkeitä oppimisen alkuvaiheessa ja mitkä yleiset tekijät voivat vaikuttaa sanaston oppimiseen. Tämän jälkeen luvussa kolme esitellään *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssilukuja taajuussanastoista sekä tutustutaan sanakirjojen pohjalta koottuihin erilaisiin mahdollisiin merkityksiin, joita *mennä*- ja *tulla*-verbit voivat

saada. Luvussa neljä kerrotaan tarkemmin tutkimukseeni liittyvästä Cefling-hankeesta ja sen tavoitteista. Luvussa viisi keskitytään työni aineiston ja menetelmien esittelyyn. Tutkimukseni varsinaisista tuloksista kerrotaan luvussa kuusi, joka jakautuu kolmeen osioon: frekvenssin, tarkkuuden (merkitys ja muoto käsitellään erikseen) ja distribuution tulosten esittelyyn. Lopuksi viimeisessä luvussa (luku seitsemän) pohditaan ja kootaan yhteen työn tuloksia.

2. FREKVENTIT VERBIT SANASTON OPPIMISESSA

2.1 Yleistä sanaston oppimisesta

Sanaston oppiminen voidaan nähdä prosessina, johon vaikuttavat useat tekijät. Kielenoppimisen alkuvaiheessa hankaluuksia voi aiheuttaa esimerkiksi se, ettei kielenoppija ole aikaisemmin kuullut puhuttavan tai nähnyt kirjoitettavan suomea, eikä hän ehkä tunne latinalaista kirjaimistoa tai osaa kirjoittaa sitä (Koivisto 1994, 20). Myös muut tekijät, kuten esimerkiksi opittavan kielen ja äidinkielen suhde, ääntämis- ja kirjoittamiserot opittavan kielen ja äidinkielen välillä, sanan merkityksen pääteltävyys sen muodosta ja kohdekielisen sanan vastine äidinkielessä vaikuttavat sanastonoppimiseen. Myös sanaluokan on todettu vaikuttavan oppimiseen, sillä substantiivit ovat tutkimusten mukaan helpompia oppia kuin adjektiivit, verbit ja adverbit. (Aalto, E. 1994, 96.) Sanojen frekvenssilläkin on merkitystä sanaston oppimisessa. Opetuksessa tulisi käyttää aikaa frekventtien sanojen opiskeluun, sillä ne usein ovat hyödyllisiä oppijalle. Frekvenssin vaikutus sanaston oppimiseen ei ole kuitenkaan ongelmatonta, eikä frekvenssiä voida pitää sanojen opettamisen ainoana valintaperusteena, sillä jotkut tärkeät ja hyödylliset sanat, kuten englannin kielessä sana *soap* 'saippua', eivät kuulu esimerkiksi 1000 yleisimmän sanojen joukkoon. (Nation 1990, 20; 38.)

Sanan oppiminen vaikuttaa olevan monitahoinen prosessi, jonka määritelmät vaihtelevat tutkijoittain ja koulukunnittain. Nationin (1990) mukaan sanan osaamisen määritelmä riippuu siitä, puhutaanko sanan reseptiivisestä vai produktiivisesta osaamisesta. Sanan reseptiiviseen osaamiseen kuuluu, että se pystytään erottamaan muista muodoltaan samantyyppisistä sanoista, kun se kuullaan tai kun se nähdään. Produktiiviseen osaamiseen, joka siis sisältää reseptiivisen osaamisen, puolestaan kuuluu, että osaa myös ääntää sanan, kirjoittaa sen ja käyttää sitä kieliopillisesti oikein yhteydessä, jossa sana yleensä esiintyy. Sanan osaamiseen kuuluvat siis seuraavien tekijöiden hallinta: muoto (puhuttu ja kirjoitettu), asema (kieliopilliset kaavat, kollokaatiot), funktio (taajuus, sopivuus) ja merkitys (käsite, assosiaatiot). (Nation 1990, 31 - 32.) Toisen, monilta osin Nationin (1990) määritelmän kanssa yhteneväisen näkemyksen mukaan (Laufer 2009, 141) seuraavat seikat on hallittava, jotta sanan voi osata:

- a. Form - spoken and written, that is pronunciation and spelling.
- b. Word structure - the basic free morpheme (or bound root morpheme) and the

common derivations of the word and its inflections.

c. Syntactic pattern of the word in a phrase and in a sentence.

d. Meaning: referential (including multiplicity of meaning and metaphorical extensions of meaning), affective (the connotation of the word), and pragmatic (the suitability of the word in a particular situation).

e. Lexical relations of the word with other words, such as synonymy, antonymy, hyponymy.

f. Common collocations. (Laufer 2009, 141)

Sanaston oppiminen ei kuitenkaan välttämättä suju tässä järjestyksessä, vaan voi olla, että sanasta opitaan ensin vain jotkut osa-alueet (Laufer 2009, 142). Sanojen oppiminen siis syvenee usein syklimäisesti, ei välttämättä lineaarisesti. Sanan reseptiivinen oppiminen, kuten sanan muodon tunnistaminen ja sen merkityksen muistaminen, on myös helpompaa kuin produktiivinen oppiminen, kuten sanan tuottaminen sopivassa tilanteessa. Karkean arvion mukaan sanan produktiivinen oppiminen onkin 50 - 100 prosenttia vaikeampaa kuin sen reseptiivinen oppiminen. (Nation 1990, 48.)

2.2 Frekventit verbit sanaston oppimisessa

Oppimisen alkuvaiheessa frekventtien verbien tärkeys on ilmeistä, koska niiden avulla voidaan täyttää ainakin aivan arkisimpien asioiden ilmaisutarve. Tavallisimmat verbit ovat usein monimerkityksisiä, joten niillä voi viestiä paljon suhteellisen vähällä sanastollisella ja rakenteellisella oppimisella (Martin 1996, 26). Laajoista korpuksista tehtyjen tutkimusten perusteella tiedetään, että esimerkiksi suomessa ja ruotsissa joka toinen verbi on jokin kielen 20 yleisimmästä verbistä (Voionmaa 1993, 68 - 69, Voionmaa 1994, 3). Yleisimpien verbien piirteitä ovat muun muassa seuraavat (Voionmaa 1994, 3 - 4):

a) ne ovat tyypillisesti ja poikkeuksetta polyseemisiä (monimerkityksisiä). Esimerkiksi *mennä*-verbi on tällainen (ruotsin *gå*, espanjan *ir*, suomen *mennä*).

b) monet frekventeistä verbeistä ovat merkitykseltään samanlaisia eri kielissä. Esimerkiksi verbeillä '*olla*', '*mennä*', '*tulla*' ja '*tehdä*' on semanttinen vastaavuus suomessa, ruotsissa ja espanjassa.

(Voionmaa 1994, 3 - 4).

Suomen kielen taajuussanaston aineiston sadasta ensimmäisestä sanasta verbejä on eniten eli tasan neljännes (Saukkonen ym. 1979, 8), mikä osoittaa, miten frekventti osa

sanastoa verbit ovat. Kaikkein yleisimmillä verbeillä on siis kielenoppimisessa keskeinen rooli, koska ne edustavat sitä sanastoa, joka suomen kieltä puhuvan on vähintään hallittava (Hahmo 1993, 14). Ilmaisutarpeet vaihtelevat toki oppijasta toiseen, mutta jos haluaa saavuttaa toimivan kielitaidon suomalaisessa yhteiskunnassa, on frekventtien verbien sujuva ja monipuolinen käyttö hyvin tärkeää. Frekventtejä verbejä, kuten *tulla-* ja *mennä-*verbejä, kun käytetään myös monissa muissa kuin liikettä ilmaiseissa merkityksissä (Leino 2008, 145). *Mennä-* ja *tulla* ovatkin tyypillisiä merkitysaltaan laajenneita verbejä oppijan suomessa (Koivisto 1994, 41). Lisää *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksistä tämän työn luvussa kolme (*Tulla-* ja *mennä-*verbit).

Runsasfrekvenssisimpiä verbejä käytetään erilaisissa merkityksissä, mutta oppijalle saattavat alkuvaiheessa olla tuttuja vain verbien yleisimmät tai eniten käytetyt merkitykset (Koivisto 1994, 41). Juuri kielenoppimisen alkuvaiheessa oppija tarvitsee frekvenssiltään yleisiä verbejä sekä ilmaisemaan omia viestinnällisiä tarpeitaan. Usein myös kaikkein yleisimmät verbit, kuten *mennä-*verbi, toimivat mainioina kiertoilmauksien apuvälineinä erityisesti kielen oppimisen alussa. Muista yhteyksistä tiedetäänkin, että sanaston laajentaminen kiertoilmausten avulla on hyvin tyypillistä kielenoppijoille. (Voionmaa 1993, 64.) Oppija saattaa esimerkiksi käyttää ilmausta '*mennä alas*' verbien '*vajota*' tai '*pudota*' merkityksessä, jos ei juuri sillä hetkellä osaa ilmaista asiaa spesifimmällä verbillä (Voionmaa 1993, 70). Jostakin syystä *mennä-*verbiä käytetään kuitenkin selvästi vähemmän merkitykseltään laajentuneena kuin *tulla-*verbiä (Koivisto 1994, 42 - 43). Tähän vaikuttanee myös kyseisten verbien frekvenssi.

Frekventtejä verbejä kannattaa opettaa oppijoille jo alkuvaiheessa sen takia, että ne ovat usein ainakin keskeis- mutta myös erityismerkityksiltään yhteneväisiä kielestä toiseen, vaikka näiden lisäksi on eri kielille tyypillisiä merkityksiä ja käyttötapoja (Voionmaa 1993, 69 - 70). Pelkkä kaavamainen frekventtien verbien opetteleminen ei kuitenkaan riitä, vaan sanastoa tulee täydentää myös pienempifrekvenssisillä tärkeillä sanoilla, jotka ovat riippuvaisia siitä, mikä on kunkin oppijan suomen kielen oppimisen päämäärä ja missä suomea opitaan (Hahmo 1993, 15). On helppo kuvitella, että ulkomailla suomen kieltä vieraana kielenä, ehkäpä vain harrastuksenaan opiskeleva tarvitsee - tai haluaakin oppia - erityyppistä sanastoa kuin vaikkapa kansalaisuutta hakeva, arkielämän kieltä tarvitseva suomi toisena kielenä -oppija Suomessa.

Voionmaan tutkimuksessa (1994) aikuisille oppijoille sekä lähde- että kohdekielessä olevien frekventtien verbien semanttinen samankaltaisuus näytti olevan

tärkeä tekijä sanaston oppimisessa. Voionmaa nimittää tutkimuksessaan (1994) *tri-linguistic* -verbeiksi siis sellaisia verbejä, jotka ovat oppijan lähde- ja kohdekielessä yleisiä. Näille *tri-linguistic*-verbeille oli tässä tutkimuksessa tyypillistä, että niitä käytettiin kummassakin tutkimuksen aktiviteetissa, filmiaineistosta kertomisessa sekä vapaassa keskustelussa, ja että kaikki tutkimuksen oppijat käyttivät näitä verbejä. Tutkimuksessa *tri-linguistic*-verbit eivät olleet oppijoiden leksikaalisten ongelmien lähde, mutta oppijat käyttävät niitä joskus selvittääkseen toisista leksikaalisista ongelmista laajentamalla näiden verbien merkitystä. Lisäksi nämä verbit olivat niiden frekventtien verbien joukossa, joita oppijat käyttävät kohdekielessä ja lähdekielessä yhtä lailla. (Voionmaa 1994, 196.) Frekventtien verbien merkitys oppijalle on näin useasta näkökulmasta suuri.

2.3 Verbien oppiminen toisessa kielessä

Tarja Puro tutki lisensiaatintyössään (2002), miten aikuisten suomi toisena kielenä -oppijoiden sanasto kehittyy aivan oppimisen alkuvaiheessa. Tavoitteena on selvittää, miten alkeisoppijoiden kieleen tulee sanoja, erityisesti verbejä, ja miten ne kehittyvät oppimisen myötä (2002, 1). Samaa aihepiiriä tarkastelee myös Niina Mietala pro gradu -työssään, sillä hän tutkii miten aikuisopiskelijat osaavat tuottaa liikeverbejä määritteineen ja miten oppijat taivuttavat näitä verbejä (1999). Puron tutkimuksesta ilmenee, että yleisimmät verbit, kuten esimerkiksi yleisimmät liikeverbit, näytetään opittavan jo oppimisen alusta asti semanttisesti, pragmaattisesti, fonologisesti, morfologisesti ja syntaktisesti onnistuneesti (2002, 171). Sanaston tutkimus näyttääkin antavan tietoa yhtä aikaa monesta kielen ilmiöstä, minkä takia sanastoa ei pitäisi tutkia irrallisena osana kieltä, vaan verkostomaisena rakenteena, jossa huomioidaan sanaston ja syntaktisen käytön välisiä yhteyksiä (Puro 2002, 175).

Mietalan ennako-oletuksena on, että suuritaajuiset verbit (esim. *mennä* ja *tulla*) osataan pienitaajuisia (*viipyä* ja *jatkaa*) verbejä paremmin, mutta tutkimuksesta käy ilmi, ettei asia ole näin yksinkertainen. Informantit ovat osanneet parhaiten konkreettista liikkumista ilmaisevat verbit (*tuoda*, *liikkua*, *lähteä*), kun taas perusmerkitykseltään vähemmän konkreettisia verbejä (*jäädä*, *viipyä*) ei hallita yhtä hyvin. Verbien konkreettisuus vaikuttaisi ainakin Mietalan tutkimuksen aineistossa olevan osittain niiden hallintaan enemmän vaikuttava tekijä kuin verbien taajuus. (Mietala 1999, 83 - 84.) Toisaalta aineiston kaikkein yleisimmän verbin (*tulla*) perusmerkitykset oli osattu lähes

täydellisesti (Mietala 1999, 85). Taajuuden vaikutus ulottuu myös rektioiden tasolle, sillä Nissilän (1997, 82 – 83) mukaan suuritaajuisten verbien rektiöt osataan paremmin kuin pienitaajuisten.

Voionmaa (1994, 3) esittää, että kaikkein yleisimmillä verbeillä on keskeinen rooli kielessä, sillä esimerkiksi 20 yleisintä suomen ja ruotsin kielen verbiä käsittävät yli 45 % kaikista hänen aineistossaan olleista verbeistä. Informantit osasivat tutkimuksessa laajakäyttöiset verbit *mennä* ja *tulla* parhaiten (Voionmaa 1994, 96). Myös Puron aikuisten alkeisoppijoiden tutkimuksesta (2002, 161 -163) selviää, että keskustelussa ilmenevät yleisimmät verbit osataan hyvin kaikilla sanastollisen tiedon osa-alueilla ja niitä käytetään pääasiassa niissä yleisissä merkityksissä, jotka alkeiskurssin aikana ovat tulleet esille. Kaikkein frekventteimmät, oppijoiden sosiaalisessa tilanteessa eli keskustelussa käyttämät verbit tutkimuksessa olivat muu muassa (yleisyysjärjestyksessään) *olla*, *ei*, *pitää*, *harrastaa*, *mennä*, *opiskella*, *tietää*, *ymmärtää*, *asua*, *puhua*, *tulla*. Näitä samoja, frekventtejä verbejä keskustelijat käyttivät myös kirjallisissa tuotoksissaan. (Puro 2002, 170.)

Verbien oppimista on väitöskirjassaan (2008) tutkinut myös Leena Niiranen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten kaksi oppijoiden ryhmää oppii suomen kielen verbejä erilaisissa oppimiskonteksteissa. Informanttiryhmät olivat norjaa puhuva ryhmä, joka käyttää suomea vain luokkahuoneilanteessa (L2-oppijat) ja kaksikieliset, jotka olivat oppineet norjaa ja suomea yhtä aikaa kaksikielisissä perheissään (BL, kaksikieliset). Niiranen selvittää tutkimuksessaan, millaisia eroja ja samankaltaisuuksia näiden ryhmien suomen kielen verbien oppimisessa esiintyy erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa tehtävissä. (Niiranen 2008, 20.)

Niirasan tutkimus osoittaa muun muassa sen, että verbien frekvenssi vaikuttaa sekä L2-oppijoiden että kaksikielisten käyttöön: kaksikieliset käyttivät suomen kielen frekventtejä verbejä usein ja luokkahuoneoppijat käyttivät paljon niitä verbejä, joita oli ollut heidän luokkahuoneyötöksessään. Luokkahuoneoppijoiden verbisanastosta puuttui kuitenkin monia hyvin yleisiä suomen verbejä. Oppijaryhmien välillä oli sanaston laajuuden lisäksi eroa verbien semanttisessa järjestelyssä. Suurin ero kaksikielisten ja luokkahuoneoppijoiden välillä oli siinä, miten nämä ryhmät käyttivät verbejä kategorioista konkreettiset, mentaaliset ja modaaliset verbit. Erityisesti suullisessa tuotoksessa luokkahuoneoppijat käyttivät vain vähän mentaalisia ja modaalisia verbejä. Kirjallisissa tuotoksissa luokkahuoneoppijat käyttivät melko harvoin modaalisia verbejä, vaikka muuten heidän kirjalliset tuotokset olivat kaksikielisten kaltaisia, eikä sanaston

määrässä ei ollut kovin suurta eroa informanttiryhmien kirjoitusten välillä, mutta verbien semanttinen järjestely oli kuitenkin erilaista. (Niiranen 2008, 353.)

Samansuuntaisiin tuloksiin verbien konkreettisuudesta päätyy myös Mietala (1999, 84), joka tutki aikuisten oppijoiden verbien omaksumista. Näiden tutkimusten (Niiranen 2008, Puro 2002, Mietala 1999) pohjalta näyttää siltä, että verbien konkreettiset ja taajakäyttöiset merkitykset opitaan ennen laajempia, abstrakteja merkityksiä. Lapsen kielen oppimisessa tulee huomioida myös se, että lapsen pitää oppia sanojen lisäksi myös käsitteisiin liittyvät miellesisällöt. Aikuisten käsitteistöön kuuluvat jo äidinkielessä esimerkiksi erilaiset suunnanilmaukset, ja siksi hänen pitää opetella käsitteet uudella kielellä, kun taas lapsi joutuu opettelemaan kaiken. (Koivisto 1994, 17.)

Nuori oppija on kognitiiviselta tasoltaan eri asemassa kuin aikuinen, sillä vasta varhaisnuoruvaiheessa, joka kestää 11 - 12 vuoden iästä 14 - 15 vuoden ikään lapsi onnistuu ajattelussaan vapautumaan konkreettisuudesta ja välittömästä nykyisyydestä sekä näkemään todellisuuden mahdollisten muutosten kokonaisuutena. Tämä mahdollistaa olettamusten käsittelemisen ja päättämisen konkreettisista ja sen hetkisistä havainnoista riippumattomien väitelauseiden perusteella. (Piaget 1977, 126.) Kielenoppimisessa tämä tarkoittaa sitä, miten konkreettia tai abstraktia kieltä oppija kussakin ikävaiheessa omaksuu. Toisaalta on harhaanjohtavaa puhua pelkän iän vaikutuksesta oppimiseen, sillä pikemminkin kyse on useista ikään liittyvistä tekijöistä (Singleton 2004, 227).

3. *TULLA- JA MENNÄ-VERBIT*

3.1. *Tulla- ja mennä-verbien frekvenssistä*

Tulla- ja *mennä-*verbit ovat kielenkäytössä hyvin yleisiä. Ensimmäinen on Suomen kielen taajuussanaston (1979) mukaan järjestysluvultaan sijalla 16 ja jälkimmäinen sijalla 68. Suomen sanomalehtikielen taajuussanaston (CSC 2004) mukaan taas *tulla-*verbi on yleisyysjärjestykseltään sijalla 14 ja *mennä-*verbi sijalla 88, mitkä vastaavat melko tarkasti Suomen kielen taajuussanaston (1979) lukuja lehtikielestä (ks. jäljempänä). *Tulla-*verbiä käytetään kauttaaltaan huomattavasti enemmän kuin *mennä-*verbiä, mutta käytössä on myös aineistokohtaisia eroja. Taajuussanastossa (1979) on tutkittu neljää erilaista aineistoa: kaunokirjallista (kau), radiopuhetta (rad), lehtikieltä (leh) ja tietokirjatekstiä (tie). *Mennä-*verbin sijaluku eri aineistoissa on 28 (kau), 68 (rad), 83 (leh) ja 192 (tie) ja *tulla-*verbin vastaavat 13 (kau), 17 (rad), 15 (leh) ja 18 (tie). (Saukkonen et al 1979, 41 - 42.) Tämän aineiston mukaan siis kumpaakin verbiä käytetään suhteellisesti eniten kaunokirjallisessa (*tulla* sijalla 13, *mennä* sijalla 28) ja vähiten tietokirjallisessa aineistossa (*tulla* 18, *mennä* 192). Lähes yhtä paljon kuin kaunokirjallisessa tekstissä (13) *tulla-*verbiä käytetään lehtikielessä (15) ja muutenkin erot eri aineistojen välillä ovat pienemmät *tulla-*verbin kohdalla. *Mennä-*verbiä sen sijaan käytetään tässä aineistossa vähiten tietokirjallisessa tekstissä, koska siinä se on vasta sijalla 192.

Suomen kielen taajuussanasto pyrki selvittämään suomen yleiskielen sanojen yleisyyden, esiintymistiheyden eli frekvenssin (Saukkonen ym. 1979, 7). Kadunmieskin osanee kuitenkin sanoa, että *mennä-*verbi (*f* 16) on frekvenssiltään yleisempi kuin vaikkapa *hypähtää* -verbi (*f* 6684) (Saukkonen ym. 1979, 41 - 42, 322). Tällaista käsitystä sanojen taajuussuhteista, joka kaikilla oletetaan olevan, nimitetään myös sanojen taajuustuntumaksi. Tätä taajuustuntumaa voi esimerkiksi opettaja hyödyntää opetuksessaan ja oppikirjoja tehdessään. (Voionmaa 1993, 68.) On tärkeää pohtia, millaista sanastoa oppija saattaa juuri sillä hetkellä kaivata, sillä sanastoa ei - kuten ei kielioppiakaan - kannata opettaa vain opettamisen vuoksi, vaan kielen rakenteita käytetään jokapäiväisessä elämässä merkityksellisen diskurssin tuottamiseen ja ymmärtämiseen (Aalto, E. 1994, 11).

Sanojen taajuustilastojen yleisimmät sanat saattavat kertoa jotakin myös suomalaisten ajattelusta ja maailmankuvasta, sillä mitä yleisempi sana on, sitä tärkeämpi sen voidaan ajatella olevan viestinnässä ja ihmismielessä. Suomen sanomalehtikielen

taajuussanaston (2004) mukaan *tulla*-verbin edelle menevät yleisyydessä ainoastaan verbit *olla* (sija 1), *saada* (sija 10) ja *voida* (sija 13). Tämä selittyy osin sillä, että minään päin tapahtuva liike on ensisijainen (Saukkonen ym. 1979, 8), mutta näidenkin verbien käytössä on luonnollisesti kielikohtaisia eroja (ks. lisää tämän työn luvusta "*Tulla-* ja *mennä-*verbien merkitykset" espanjan ja suomen kielen eroista). *Tulla*-verbi on selvästi yleisempi kuin *mennä*-verbi, kuten ovat muutkin minään päin tapahtuvaan liikkeeseen liittyvät verbit, kuten *saada*-verbi. (Saukkonen ym. 1979, 8 – 9.) Tämä on luonnollista, sillä ihminen on luonnollisesti itseensä keskittynyt olento. Joka tapauksessa frekventit verbit ovat oppijankielessä yleinen ja tärkeä osa, joita voidaan pitää myös lauseen ytimenä (Voionmaa 1994, 3 - 4). Myös M. Aallon (2000, 93) tutkimuksessa sekä oppijoilla että vertailuryhmällä oli verbejä noin kolmasosa heidän kokonaissanamäärästään, joten verbit ovat hyvin keskeisessä osassa kielenkäyttöä.

3.2 *Tulla-* ja *mennä-*verbit liikeverbeinä

Mennä- ja *tulla-*verbeillä on useita, kontekstista riippuvia merkityksiä, mutta yksi yleisimmistä on niiden käyttö liikeverbeinä. Erialaisten liikeverbien joukko suomen kielessä on melko suuri, eikä se suinkaan rajoitu vain *mennä-* ja *tulla-*verbeihin. Taajuuteensa vuoksi juuri *tulla-* ja *mennä-*verbit ovat mukana toisen kielen oppimisen alkuvaiheista lähtien. Taajojen verbien perusmerkitykset, mutta usein myös erityismerkitykset, ovat usein samantyyppisiä eri kielissä (Voionmaa 1993, 69). Liikeverbeillä tarkoitetaan tässä Pajusen kuvauksen (1988) mukaisesti sellaisia verbejä, joilla on vahva perseptuaalinen tausta ja jotka ovat aikapaikkaisia. Tällaisissa verbeissä liike tapahtuu jossain paikassa tai suuntautuu jonnekin, mutta se voi olla myös liikettä ilman päämäärää jotakin reittiä (*path*) pitkin. Liike voi tapahtua paikan lisäksi suhteessa johonkin olioon, joka tavallaan rajaa liikettä. Suomen kielessä paikan- ja suunnanilmaukset on usein merkitty *olo-* tai *suuntasijoilla*, kun taas reitti, olio ja tulos merkitään lähinnä objektin sijoilla. (Pajunen 1988, 111.)

Liikeverbit luonnehtivat tavallisesti joko liikkumistapaa (*juosta, lentää, ryömiä, rynnätä*) tai liikeradan suuntaa, joka voi määrittyä joko suhteessa johonkin kiintopisteeseen tai muulla tavoin (esimerkiksi *ohittaa talo, ylittää tie*). *Mennä-* ja *tulla-*verbi poikkeavat tästä siinä, että ne eivät ota kantaa liikkumistapaan, vaan sisältävät näkökulman, josta käsin liikerataa tarkastellaan. (Leino 2008, 145.) Liikeverbeinä *mennä* ja *tulla* eivät siis yksinään käytettyinä kommentoi esimerkiksi liikkumistavan nopeutta,

kuten verbit *hiippailla* tai *livistää* (esimerkit omiani) eivätkä ne ole riippuvaisia kiintopisteestä. Verbipariin *mennä* ja *tulla* tosin liittyy usein samantyyppistä käyttöä, mutta silloin ne vaativat rinnalleen kontekstin (esimerkiksi *tulla nopeasti tänne* tai *mennä ojan yli*).

Mennä-verbin avulla esitetään sellainen tilanne, jossa huomion kohteena on poispäin suuntautuva liike, ja jossa jokin katoaa havainnoijan vaikutusalasta, kun taas silloin, kun jokin tai jotakin *tulee*, liikesuunta on kohti havainnoijaa ja jokin tulee olemaan kohta hänen vaikutuspiirissään ja ehkä hallinnassaankin. *Mennä*-verbin *poispäin liikkumisen, katoamisen, häviämisen* merkityksen vuoksi se voidaan ajatella olevan negatiivisesti sävyttynyt ja kuvaavan kielteisiä merkityksiä saavia asiantiloja. (Leino 2008, 145.) *Mennä*- ja *tulla*-verbejä käytetään tosin paljon myös idiomaattisissa ilmauksissa, minkä vuoksi eri kielten välillä voi olla eroja niiden positiivisessa tai negatiivisessa sävyttymisessä (vrt. suomen *tulla hulluksi* ja englannin *go crazy*).

Mennä- ja *tulla*-verbiin käyttö liikeverbien merkityksessä on kiinnostavaa myös kieltenvälisten erojen takia. Suomea äidinkielenään puhuville on luonnollista ja selvää, että esimerkiksi silloin, kun ilmoittaa opettajalle poissaolostaan sähköpostitse, saattaa kirjoittaa *en voi tulla tunnille tänään*, mutta esimerkiksi espanjan kielessä ei voi tulla sellaiseen paikkaan, jossa ei jo itse ole, koska espanjan verbejä *ir* 'mennä' ja *venir* 'tulla' ei käytetä puhuteltavan, vaan puhujan näkökannalta. Espanjan kielessä verbi *ir* [mennä] tarkoittaa menemistä tai tulemistä sinne (puhuteltavan luo), kun taas verbiä *venir* [tulla] käytetään, kun ollaan tulossa tänne (puhujan luo). Esimerkiksi puhelimesta puhuttaessa toinen keskustelija voi sanoa *ir*-verbiä [mennä] hyödyntäen *voy ahora mismo*, joka suoraan käännettynä tarkoittaisi 'menen aivan heti'. Koska *mennä*- ja *tulla*-verbejä käytetään kuitenkin puhujan näkökannalta ja koska sellaiseen paikkaan, jossa ei itse jo ole, ei voi olla menossa *tulla*-verbillä, se tarkoittaakin 'tulen aivan heti'. (Kaasinen ym. 2004, 36 – 37.) Ruotsin kielessä *tulla*-verbiä käytetään suomen kielen tapaan, mutta myös *mennä*-verbin käyttö on mahdollinen: *Skulle du vilja gå/komma med mig på teatern?*. Espanjan kielessähän ainoa mahdollisuus on käyttää tällaisessa tilanteessa *mennä*-verbiä (*ir*). Voidaan siis olettaa, että ruotsin verbi *komma* (tai vastaavasti suomen *mennä*-verbi) voi aiheuttaa espanjankielisille ongelmia, koska heidän äidinkielessään sitä käytetään eri tavalla (Voionmaa 1994, 63 - 64).

Suomen kieli on menemisen ja tulemisen suhteen melko vapaamielinen, sillä puhuja voi asettautua havainnoijaksi (*se tulee kohta tänne*), mutta hän voi kommentoida asiaa kuulijan näkökulmasta (*se tulee kohta sinne*) (Leino 2008, 145). Suomessa *mennä*-

verbin käyttö poikkeaa kuitenkin ruotsin ja espanjan kielestä siinä, että kun liike lähtee jostakin paikasta, suomessa tuntuu oudolle, jos liikkeen päämäärää ei ole mainittu, minkä vuoksi suositaan *lähteä*-verbiä (vrt. **menin kokouksesta ja lähdin kokouksesta*). Ruotsin ja espanjan kielessä puolestaan käytetään tällaisessa tilanteessa verbiä *mennä* (går, ir). Jos suomessa haluttaisiin käyttää *mennä*-verbiä, täytyisi mainita, minne oli menossa, esimerkiksi *menin kokouksesta kotiin*. (Voionmaa 1994, 66.)

3.3 Tulla- ja mennä-verbien muita merkityksiä

Mennä- ja *tulla*-verbeillä on usein myös muu kuin liikettä ilmaiseva merkitys, sillä esimerkiksi *tulla*-verbi ilmaisee hyvin usein muutosta (*jostakin tulee jotakin, jokin tulee joksikin*) ja *mennä*-verbiä käytetään muun muassa erilaisissa idiomaattistyyppisissä ilmauksissa (*mennä yli hilseen*). *Tulla*-verbiä käytetään usein modaalisena (*ei tule tehdä*, so. 'ei pidä tehdä') tai futuurisena yleisverbinä (*tulee tapahtumaan, tulee tehneeksi*; vajaa 30 % esiintymistä). (Pajunen 1988, 118.) Tarkemmin Pajusen (1988) *tulla*- ja *mennä*-verbien merkitysten jakoa käsitellään Aineisto ja menetelmät -luvussa (luku viisi), sillä sitä hyödynnetään myös oman tutkimuksen aineiston laadullisessa analyysissä.

Tulla- ja *mennä*-verbit ilmaisevat usein olotilan muutosta, jossa *tulla* osoittaa yleensä positiivista siirtymää, paluuta normaaliin tai odotuksenmukaiseen tilaan: ihminen *tulee järkiinsä* ja asia *tulee järjestykseen*, kun taas muutosta kielteiseen suuntaan ilmaistaan monesti verbillä *mennä*: käsi *menee sijoiltaan*, jalka *menee poikki*, putki *menee tukkoon* ja työ *menee hukkaan*. Lisäksi ihminen *menee tainnoksiin*, mutta *tulee tajuihinsa*, ja kun vaikkapa kone *menee hajalle* tai *rikki*, se *tulee taas kuntoon* (esimerkit Leinon). (Leino 2008, 146.) Poikkeuksiakin löytyy, sillä suomen kielessä 'tullaan humalaan', jolloin *tulla*-verbiä käytetään tilanteesta riippuen joko positiivisen tai negatiivisen siirtymän merkityksessä. *Tulla* ilmaisee siis yleensä positiivista siirtymää, mutta ei aina, koska suomessa esimerkiksi *tullaan hulluksi*, kun taas joissakin muissa kielissä tässä ilmauksessa käytetään *mennä*-verbiä (vrt. englannin *go crazy*).

3.4 Tulla- ja mennä-verbien merkityksiä sanakirjoissa

Seuraavassa esitellään *tulla*- ja *mennä*-verbien merkityksiä kahdesta sanakirjasta: Kielitoimiston sanakirjasta (2008) ja sanakirjasta Nykysuomen keskeinen sanasto (Nurmi 2004). Nämä sanakirjat on valittu edustamaan äidinkielisten ja ei-äidinkielisten

näkökulmaa, vaikka useita muitakin sanakirjoja olisi voitu valita. Kielitoimiston sanakirjassa (2008) esitellään *tulla-* ja *mennä-*verbien käyttöä kattavasti, sillä *mennä-*verbin merkityksiä esitellään kuusi (6) ja *tulla-*verbin osalta peräti 24 pääkohtaa alakohtineen. Olen jättänyt pois joitakin esimerkkejä näiden verbien merkityksistä sekä kokonaan olen rajannut pois adjektiivien käytön, kuten *tulevana vuonna*, koska niitä en tässä työssä tutki.

*Mennä-*verbin merkityksiä (Kielitoimiston sanakirja 2008):

1. **yl. jhk päämäärään kohdistuvasta liikkumisesta: saapua, lähestyä, ilmaantua.** *Mennä ulos, kotiin kävelylle. Mennä käymään kaupassa. Mennä maalle. Mennä kalaan.*

a. kuolemista. *Mennä manalle*

b. ryhtyä, ruveta, suostua jhk, tekemään jtk, ruveta jksik, käydä. *Mennä apulaiseksi kauppaan. Mennä kouluun aloittaa koulunkäynti. Mennä kihloihin.*

c. **kuv.** *Mennä suoraan asiaan. Sanoma meni perille. Työ on mennyt eteenpäin edistynyt. Ehdotus meni läpi hyväksyttiin. Viina menee päähän päihdyttää. Mikä sinuun on mennyt [= mikä sinua vaivaa]? Yleisöön menevä [= yleisöä miellyttävä] näytelmä. Mennä itseensä tutkistella itseään, tekojaan.*

d. arvostelemaa asennetta t. varauksellisuutta ilmaisemassa. *Mitä menit valehtelemaan. On vaikea mennä sanomaan [= sanoa] mitään varmaa.*

2. **yl. liikkeestä: kulkea (poispäin), olla kulussa, liikkeessä; kävellä, juosta, lentää, ajaa jne.** *Ihmisiä tuli ja meni. Mennään bussilla. Juna meni ohitse. Bussi meni viisi minuuttia sitten.*

a. *Kuljettiin jalan mennen tullen mennessä ja tullessa. Joukkue voitti mennen tullen miten tahtoi, selvällä erolla, ylivoimaisesti.*

b. *Mene (ja) tiedä [= kukaties, kenties, ehkä] näin oli parasta. Mene ja tiedä [= saa nähdä] kuinka tässä käy. [”Miksi hän sen teki?” ”Mene ja tiedä [= kukapa sen tietää].”*

c. *Elokuva menee [= on esitettävänä] jo neljättä viikkoa.*

d. sujua, onnistua, menestyä. *Koe meni häneltä huonosti. Hyvin menevä liikeyritys. Minulla menee [elämässä] hyvin, huonosti.*

Ark. *Hänellä menee lujaa, kovaa hän menestyy hyvin; hänelle tapahtuu paljon myönteistä. / ”Miten menee [= miten voit, mitä kuuluu]?” ”Siinähan tuo menee.”*

e. sopia, soveltua, käydä, kelvata, menetellä, välttää. *Ruokajuomana menee vesikin. Mennä kaupaksi. Mennä täydestä, mennä mukiin*

3. **hävitä, kadota, häipyä, haihtua.** *Rahat menivät sen sileän tien. Oli mennä henki. Häneltä meni hermot. Vihastus meni ohi. Maaotteluvoitto meni Ruotsiin.*

Erik.

a. kulua, huveta. *Taikinaan meni kilo jauhoja. Mennä vähiin.*

b. ajasta: rientää, kulua, kadota, häipyä, loppua. *Aika meni kuin siivillä. Työhön meni paljon aikaa. Meni pari päivää. Menikö teillä myöhään?*

c. *Panna menemään [= tuhlata, hävittää] omaisuutensa. Heittää jtk menemään pois.*

d. kuolla, saada surmansa. *Hyökkäyksessä meni puolet miehistä. Minulta meni hyvä ystävä.*

4. **olotilan, ulkomuodon, asennon tms. muuttumisesta (normaalista poikkeavaksi): tulla, muuttua jonkinlaiseksi, jksik, joutua jhk tilaan.** *Mennä noloksi, kalpeaksi, tainnoksiin. Mennä sekaisin. Kauppa menee kiinni kuudelta. Mennä poikki, murskaksi. Mennä kyykkyyn kyykistyä.*

Mennä nurin kaatua. Yritys meni konkurssiin. Hyppy meni ihan nappiin onnistui täsmälleen. Mennä vikaan, pieleen, päin honkia, päin seiniä. Koko homma meni myttyyn.

5. (pitkänomaisten) muodostumien, rakenteiden, esineiden tms. sijainnista t. ulottuvuudesta: kulkea, käydä, johtaa, suuntautua, ulottua. Tästä menee ovi eteiseen.

6. mahtua, sopia.

a. sopia kokonsa puolesta kulkemaan jstak, mahtua jnk sisään t. päälle. *Piano ei mennyt ovesta. Kengät eivät tahdo mennä jalkaan.*

b. sopia, sisältyä määränsä puolesta jhk. *Astiaan menee litra vettä.*

Tulla-verbin merkityksiä (Kielitoimiston sanakirja 2008):

1. jhk päämäärään kohdistuvasta liikkumisesta: saapua, lähestyä, ilmaantua. *Tulin eilen kotiin. Mistä sinä tulet? Koira tuli sisään. Hän tuli takaisin ovelta. He tulivat omalla autolla. Juna tulee klo 9. Autoja tuli vastaan. Onko posti jo tullut?*

Erik.

a. saapua tekemään jtak, ryhtyä jhk tehtävään, jksik. *Tulkaa syömään. Tule apuun. Tulen hakemaan sinut. Miehet tulivat töihin. Tuletko vaimokseni?*

b. syntymisestä. *Lapsi tuli maailmaan yöllä. Poika tuli! Koiranpentuja tuli kahdeksan.*

c. tekemistä korostavana täytesanana. *Tuli ja valloitti yleisönsä.*

d. alkuperästä paremmin toisin. *Kilpailun voittaja tulee Ruotsista paremmin: on ruotsalainen.*

2. jklle, jkn haltuun siirtymisestä saajan kannalta, jnk vastaanottamisesta. *Sinulle tuli kirje. Minulle tuli puhelu.*

3. tiestä, väylästä tms.: johtaa. *Puro tulee suolta ja laskee järveen.*

4. ilmestyä näkyviin, ilmaantua. *Mutkan takana tulee näkyviin vanha kirkko*

5. purkautua, virrata, ilmaantua näkyviin t. kuuluviin. *Hanasta ei tullut vettä. Piipusta tuli savua. Haavasta tuli verta. Potilalta tuli oksennus. Lapselta tuli pissa housuun. Vettä tuli taivaan täydeltä. Eilen tuli lunta.*

6. jnk asian, tiedon tms. esiin- t. julkitulosta, tarkastelun, huomion kohteeksi joutumisesta; ilmestyä, ilmaantua. *Tulla yleiseen käyttöön, tietoon, ilmi, julki. Asia tuli puheeksi, asiasta tuli puhetta.*

7. järjestystä kuvaamassa: seurata t. edeltää. *N-kirjain tulee aakkosissa m:n jälkeen.*

8. saavuttaa jtak, ehtiä, päätyä jhk. *Tulla miehen ikään*

9. jnk ajankohdan lähestymisestä, sää- t. olotilan muutoksesta: koittaa. *Joulu, kevät tulee. On tullut aika siirtyä sanoista tekoihin. Tulee pakkanen, pimeä, sade.*

10. syntyä, muodostua. *Sormeen tuli haava.*

11. sadon, saaliin, ansioiden tms. saamisesta, kertymisestä. *Mansikkaa, sieniä tulee tänä vuonna heikosti*

12. olla seurauksena, aiheutua, koitua; johtua. *Kaupasta tuli voittoa. Jstak tulee kinaa, riitaa.*

13. hinnan, luvun, määrän tms. muodostumisesta, määräytymisestä, kertymisestä. *Sarjan kokonaishinnaksi tulee 300 euroa. Summaksi tuli 320. Matka tuli maksamaan 600 euroa.*

14. sattua, tapahtua, ilmaantua, syntyä. *Nyt taisi tulla vahinko. Tämä tuli nyt vähän äkkiä en ollut valmistautunut tähän (ehdotukseen, kysymykseen tms.).*

15. aktiivista toimintaa ilmaisevien verbien sijasta kuvaamassa lähinnä toiminnan lopputulosta. *Tästä määrästä tulee neljä annosta tämä määrä riittää neljään annokseen. Tuliko ovi [= huomasiitko, muistitko panna oven] kiinni?*

16. jnk fyysisen t. psyykkisen tarpeen, tuntemuksen t. tilan syntymisestä. *Jklle t. jkn tulee jano, vilu, ikävä, kiire. Hänen tuli paha olla. Minun tuli sääli häntä.*

17. jnk kehittymisestä, kehkeytymisestä, muuttumisesta jksik t. jonkinlaiseksi.

a. ilmaisemassa että jstak kehittyi jtk t. jonkinlainen. *Pojasta on tullut mies. Hänestä tuli opettaja.*

b. ilmaisemassa muutosta jksik, jonkinlaiseksi, jhk tilaan. *Tulla sairaaksi, iloiseksi, vanhaksi. Tulla humalaan, päihinsä, päihdyksiin. Tulla tajuihinsa.*

18. Tulla toimeen, juttuun

19. Mitä jhk tulee us. paremmin toisin. *Mitä taas tähän mainitsemaan lakiesitykseen tulee, siitä olemme kyllä yksimielisiä.*

20. tulevaan aikaan viittaamassa vars. tapauksissa, joissa preesensmuoto tulkittaisiin nykyhetken viittaavaksi. *Tulet huomaamaan, että olen ollut oikeassa. Näin on aina ollut ja näin tulee myös aina olemaan.*

21. ilmaisemassa jnk joutumista t. päätymistä jnk tehtäväksi, hoidettavaksi tms. *Kohta tulee ratkaistavaksi, mikä vaihtoehto valitaan. Asia tuli minun hoidettavakseni.*

22. ilmaisemassa tekemisen satunnaisuutta, suunnittelemattomuutta tms. *Tuli ostaneeksi uudet kengät. Tulin jo luvanneeksi sen hänelle. Tuli tehdyksi, tehtyä paha virhe.*

23. määräajan täyttymisestä. *Hän tulee pian työskennelleeksi yhtiössä 40 vuotta.*

24. (vain yks. 3. persoonan muotoja;) vrt. pitää, täytyä

a. ilmaisemassa että (jkn t. jnk) on pakko, velvollisuus, välttämätöntä tehdä jtk; jnk asiain tilan pakollisuutta, välttämättömyyttä ilmaisten. *Autossa tulee olla varoituskolmio. Työn tulee olla valmiina huomenna.*

b. ilmaisemassa että jkn t. jnk on syytä, aihetta, tarkoituksenmukaista, tarpeellista, sopivaa tehdä jtk. *Sinun tulisi selvittää asia. Ihmisten tulisi auttaa toisiaan. Ongelmaa ei tule liioitella.*

Nykysuomen keskeinen sanasto -sanakirja (Nurmi 2004) on tarkoitettu alun perin ei-äidinkielisten suomalaisten käyttöön, vaikkakin sen sanotaan sopivan kummallekin ryhmälle. Sanakirja on toinen painos vuonna 1999 ilmestyneestä teoksesta Suomen kielen sanakirja ulkomaalaisille. Kirjassa on yli 17 000 hakusana-artikkelia ja hakusanojen merkitys selitetään ja kaikkien käyttöyhteyttä valaistaan kokonaisuudessaan esimerkkilausein. (Nurmi 2004, 5.) Kielitoimiston sanakirjaan verrattuna Nykysuomen keskeinen sanasto -sanakirjassa *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksiä selitetään suppeammin ja lyhyemmin, mutta verbien idiomaattinen käyttö on huomioitu melko kattavasti (ks. Nurmi 2004, 542 - 544; 1054 - 1055). Lisää verbien idiomaattisesta käytöstä löytyy teoksesta *Oikeeta suomee - Suomen puhekielen sanakirja* (Jarva - Nurmi 2009). Seuraavassa esitellään muutamia merkityksiä *mennä-* ja *tulla-*verbeille:

Mennä-verbin merkityksiä (Nurmi 2004, 543)

1. **siirtyä paikasta tai tilasta toiseen** *Menin juhlista yksin kotiin. Menisitkö kauppaan ostamaan maitoa?*
2. **menettää** *Siinä onnettomuudessa oli vähällä mennä henki. Opettajalta meni ääni, kun hän karjui oppilaille.*
3. **ajasta tai muusta rajallisesta: kulua** *Matkaan meni 'matka kesti' yli kaksi tuntia.*
4. **mahtua, sopia** *Tähän kannuun menee puolitoista litraa nestettä. Piano ei tahtonut mennä ovesta.*
5. **ark. (usein tuomitsevasti):** *Hän meni pilaamaan kaiken 'hän pilasi kaiken (toimimalla omin päin)'.*
6. **sijainnista, olemisesta:** *Pihan poikki menee polku. Mihin tämä tie vie?*

Tulla-verbin merkityksiä (Nurmi 2004, 1054)

1. **saapumisesta tms. johonkin:** *Juna tuli asemalle kovaa vauhtia. Tule tänne ja äkkiä!*
2. **liikkeen maisemassa tm. aiheuttamasta näennäisestä liikkeestä:** *Tuon mutkan jälkeen tulee pitkä suora.*
3. **kuv. ja abst. käyttöä:** *Lapsen sormeen oli tullut haava. Minun tuli häntä sääliksi ja annoin hänelle kolikon. Tulimme hänen kanssaan pian tutuiksi. Minulle tuli jano. Eläminen Helsingissä tuli kalliiksi.*
4. **tulevaisuudesta (futuuriinomaista käyttöä):** *Tulet kyllä huomaamaan, että olen oikeassa.*
5. **Eräiden muiden verbimuotojen yhteydessä:** *Pesuhuoneen korjaus tuli maksamaan paljon. Ei minun tule sinne lähdeksi.*
6. **olotilan muuttumisesta:** *Poika tuli mieheksi. Vaimo tuli raskaaksi.*
7. **predikatiivin ohessa:** *Takista tuli liian lyhyt. Pojasta on tullut mies.*
8. **yksipersonaisena: pitää, täytyä** *Sinun tulee lukea läksysi huolellisemmin! Hampaat tulee harjata aamuin illoin.*

Edellä oleva katsaus *mennä*- ja *tulla*-verbiin merkityksistä osoittaa, että niitä käytetään hyvin monissa eri merkityksissä. Oppijoiden suomessa taas ainakin alkuvaiheessa saatetaan omaksua vain kaikkein yleisimmät verbiin merkitykset (Koivisto 1994, 41). Toisaalta monissa eri kielissä kaikkein frekventimpien verbiin merkitykset ovat samantyyppisiä (ks. Voionmaa 1994; Viberg 1990) ja ne myös omaksutaan melko vaivattomasti (Voionmaa 1994, 196). Sekä Kielitoimiston sanakirjassa (2008) että Nykysuomen keskeinen sanasto -teoksessa (Nurmi 2004) ensimmäiseksi *tulla*- ja *mennä*-verbistä esitellään verbiin peruseritys, esimerkiksi jotakin kohdetta päin suuntautuva liike tai siirtyminen, ja edetään siitä yhä spesifimpiin merkityksiin. Kielitoimiston sanakirjassa (2008) merkityksiä onkin esitelty laajasti, eikä niitä kaikkia löydy tämän tutkimuksen kirjoitustehtäviin rajoittuvasta aineistosta, mutta ne on otettu mukaan tähän

työhön, jotta saataisiin kuva siitä, miten monipuolista näiden frekventtien verbien käyttö voi olla. Lähes kaikki Nykysuomen keskeinen sanasto -sanakirjassa (Nurmi 2004) kuvatut *tulla-* ja *mennä-*verbien merkitykset taas löytyvät aineistosta (ks. luku Tulokset).

4. CEFLING-HANKE¹

4.1 Hankkeen taustaa

Pro gradu -tutkielmani on osa laajempaa Cefling-projektia (*Linguistic Basis of the Common European Framework for L2 English and L2 Finnish*), joka on Suomen Akatemian ja Jyväskylän yliopiston vuosiksi 2007–2009 rahoittama tutkimushanke. Cefling-hanke pyrkii yhdistämään toisen kielen oppimisen ja kielitaidon arvioinnin tutkimusta ja on osa alan merkittävää eurooppalaista tutkimusverkostoa *Second Language Acquisition and Testing in Europe* (SLATE). Hankkeen päätarkoitus on selvittää, miten toisen ja vieraan kielen oppijan kielitaito kehittyy taitotasolta toiselle siirryttäessä. Tutkimuksen taustalla vaikuttavat seuraavat kaksi olettamusta: 1) kielitaito kehittyy vaiheittain, ja nämä vaiheet voidaan kuvata taitotasoina ja 2) tietyltä kielitaidon tasolta on eri oppijoiden väliltä löydettävissä yhteneviä kielellisiä ja kielitaidon kehitykseen liittyviä piirteitä. Hankkeessa keskitytään kirjoitettuun kieleen, mutta tutkimuksen metodit soveltuvat yhtä hyvin puhuttuun kieleen. Hankkeen taustalla vaikuttaa kielitaitokäsitys, jonka mukaan kielen oppiminen perustuu kielenkäyttöön (*usage-based*), ja se on luonteeltaan prosessinomaista. (Martin ym. tulossa.)

Cefling-hankkeessa on tarkoitus selvittää, millaiset kielellisten piirteiden yhdistelmät ovat tyypillisiä oppijoiden tuotoksissa Eurooppalaisen viitekehyksen (CEFR – *Common European Framework of Reference for Languages*) tai sen suomalaisten sovellusten kuvaamilla taitotasoilla (Martin ym. tulossa). Tämän pro gradu -tutkimuksen kannalta yksi olennaisimmista tutkimuskysymyksistä on, eroaako nuorten ja aikuisten oppijoiden suoriutuminen samantasoista ja samanlaisista viestinnällisistä tehtävistä *mennä-* ja *tulla-*verbien käytön osalta. Lisäksi selvitetään, miten *mennä-* ja *tulla-*verbien käyttö muuttuu taitotasolta toiselle siirryttäessä ja mitä kielitaidon kehitykseen liittyviä piirteitä siitä on nähtävissä.

4.2 Eurooppalaisen viitekehyksen yhteiset taitotasot

Cefling-hankkeen tutkimuksissa tarkastellaan, mitkä kielelliset piirteet ovat tyypillisiä kullekin taitotasolle. Kielitaidon tasoilla tarkoitetaan Eurooppalaisessa viitekehysessä

¹Luku on osittain kirjoitettu yhteistyössä samaa Cefling-hankkeen aineistoa käyttävien pro gradu -työn tekijöiden kanssa (Anne Nucci, Kati Penttinen, Maritta Puhakka ja Klára Varis)

(myöhemmin työssä EVK 2003) määriteltyjä taitotasoa, joita on yhteensä kuusi alkaen alimmalta tasolta A1 jatkuen aina korkeimmalle tasolle C2. (Martin ym. tulossa, Cefling-verkkosivut.) Viitekehyksen tavoitteiksi mainitaan yhteismitallisten taitotasojen kuvaaminen niiden taitojen pohjalta, joita kielitutkinon suorittajilta edellytetään jo olemassa olevien testien ja tutkintojen normien mukaisesti olevan. Viitekehysasteikon on tarkoitus olla erilaisista oppimis- ja kielenkäyttöyhteyksistä riippumaton, jotta siihen voisi sijoittaa yleistämiskelpoisia tuloksia erilaisista konteksteista. Taitotasoasteikkojen kuvauksen ja luokituksen periaatteisiin kuuluu se, että niiden täytyy olla teoreettisesti perusteltuja, mutta säilyttää silti helppokäyttöisyys ja sovellettavuus. (EVK 2003, 44.)

Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasot jaetaan kuuteen eri tasoon, jotka ovat seuraavat: Breakthrough (alkeistaso A1), Waystage (selviytyjän taso, A2), Threshold (kynnystaso, B1), Vantage (osaajan taso, B2), Effective Operational Proficiency (taitajan taso, C1) ja Mastery (mestarin taso, C2). A-tason oppijaa kutsutaan myös perustason kielenkäyttäjäksi, B-tason itsenäiseksi kielenkäyttäjäksi ja C-tason taitavaksi kielenkäyttäjäksi (EVK 2003, 46 – 47). Jokaiselle tasolle on olemassa kuvaukset, joiden mukaan oppijan kielitaidon tasoa arvioi joko ulkopuolinen arvioija (*osaa tehdä* -tyyppiset kuvaukset) tai oppija itse itsearviointilokerikon *osaan tehdä* -tyyppisten kuvausten avulla (EVK 2003, 50).

Pro gradu -työssäni, kuten muissakin Cefling-hankkeeseen liittyvissä tutkimuksissa, lähestytään taitotasoasteikkoja ainoastaan kirjoitustehtävien osalta, vaikkakin analyysimenetelmät sopisivat yhtä lailla myös puhumisen tutkimukseen. Tämän vuoksi seuraavassa keskitytään ainoastaan EVK:n kirjoitustehtäviä koskeviin taitotasoihin (täydelliset kuvaukset kielitaidon eri osa-alueista ks. EVK 2003). EVK:n taitotasoissa (2003, 96) kirjoittaminen nähdään kommunikatiivisena toimintana, jossa kielenkäyttäjä tuottaa tekstin, jolla ajatellaan olevan yksi tai useampi lukija. Kirjoittamisen osalta taito määritellään eri tasoilla seuraavasti (EVK 2003, 96 – 97): "perustasolla oppija pystyy kirjoittamaan yksinkertaisia, irrallisia ilmauksia ja lauseita" (taso A1) sekä "oppija pystyy yhdistämään yksinkertaisia ilmauksia ja lauseita tavanomaisilla sidesanoilla, kuten sanoilla 'ja', 'mutta', 'koska'" (taso A2).

Itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla oppija pystyy "kirjoittamaan yksinkertaisia, yhtenäisiä tekstejä tavallisista, itseään kiinnostavista aiheista yhdistämällä lyhyempiä, irrallisia, yksinkertaisia ilmauksia yhtenäiseksi tuotokseksi" (taso B1) ja kirjoittamaan "selkeää, yksityiskohtaista tekstiä erilaisista itseään kiinnostavista aiheista sekä tekemään yhteenvetoja sekä arvioimaan useista lähteistä poimimiaan tietoja ja perusteluja" (taso

B2). Suomen kansalaisuuden saamiseksi vaaditaan tällä hetkellä vähintään tämä taso (B1) ja sen osoittamiseksi tulee suorittaa yleisten kielitutkintojen suomen tai ruotsin kielen keskitason (tasot 3–4) tutkinto. On kuitenkin huomioitava, että pelkkä kirjallinen kielitutkinto ei riitä, vaan Suomen kansalaisuuden saaminen edellyttää lisäksi vähintään tyydyttävää suullista suomen tai ruotsin kielen taitoa. (EVK 2003, 96 – 97, YKI-verkkosivut 2010.)

Taitavan kielenkäyttäjän tasolla oppija pystyy laatimaan selkeitä, hyvin jäsenneltyjä tekstejä monipolvisistakin aiheista ja korostamaan tärkeitä asioita. Hän pystyy lisäksi jossain määrin tukemaan näkemyksiään lisäseikoilla, perusteluilla ja osuvilla esimerkeillä sekä päättämään kirjoituksensa sopivaan lopetukseen (taso C1). Korkeimmalla tasolla (C2) oppija pystyy laatimaan selkeitä, hyvin jäsenyntyneitä tekstejä monipolvisista aiheista ja tuottamaan asianmukaisen ja tehokkaan johdonmukaisen rakenteen, joka auttaa lukijaa löytämään tekstistä keskeiset seikat. (EVK 2003, 96 – 97.) Taitavan kielenkäyttäjän taso on jo hyvin korkean kielitaidon taso, jolle kaikki aikuiset - tai edes äidinkielistekään - eivät välttämättä koskaan yllä.

4.3 Cefling-hankkeen aikaisemmat tutkimukset

Cefling-hankkeessa on tarkoitus yhdistää hankittua tietoa toisen kielen omaksumisesta (SLA) ja kielen testaamisesta. Projektin taustalla vaikuttavat käyttäjäpohjainen (*usage-based*) ja kognitiivisesti suuntaunut näkemys kielenoppimisesta (*cognitively orientated view of language learning*). Cefling-hankkeen tutkimuksessa ei keskitytä irrallisiin osiin tai sääntöihin, vaan aineistoa tarkastellaan konstruktioina, jotka sisältävät sekä muodon että merkityksen. Tällä hetkellä tutkitaan kahta kieltä: suomea toisena kielenä ja Suomessa käytettävää englantia. Kummassakin kielessä on tutkimusaineistona sekä Yleisten kielitutkintojen kirjoitustehtävät (aikuiset oppijat) ja erityisesti tätä projektia varten kerätyt, 7. - 9.-luokkalaisten tekstit (nuoret oppijat). Sekä nuorten että aikuisten oppijoiden kirjoitustehtävyyt ovat samanlaiset: epämuodollinen viesti, muodollinen viesti ja mielipideteksti. Nuoret oppijat ovat kirjoittaneet myös kertovan tekstin sekä englannin osalta lisäksi käännöksen ja muutamia sanastoon keskittyviä tehtäviä.

Hankkeen tutkimustyö on edelleen käynnissä, minkä vuoksi kaikkia tekeillä olevia tutkimuksia ei vielä ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista käsitellä tässä. Englannin kielen osalta tutkimusta on tähän mennessä tehty kysymyksen muodostamisesta, ja suomi

toisena kielenä -alalta on tutkittu muun muassa paikallissijojen käyttöä, transitivikonstruktioita ja passiivia. Pro gradu -töitä S2-alalta on tehty *olla*-verbistä (Kynsijärvi 2007), infinitiivirakenteista (Paavola 2008) ja substantiivilausekkeista (Ukkola 2009). Lisäksi tällä hetkellä on tekeillä myös useita muita tutkimuksia ja pro gradu -töitä, jotka liittyvät Cefling-hankkeeseen. (Martin ym. tulossa.)

Cefling-hankkeen tutkimuskohteiksi on suomen kielen osalta valittu pääasiassa sellaisia ilmiöitä, jotka ovat yleisiä kirjoitetussa kielessä; osa kohteista taas perustuu tutkijoiden opetus- ja arviointikokemukseen. Tarkoituksena on pyrkiä tutkimaan sellaisia ilmiöitä, jotka parhaiten osoittavat kehitystä oppijan kielen rakenteissa taitasolta toiselle siirryttäessä. Suomesta (L2) ei oppijoiden kielitaidon rakenteellisen kehityksestä ole vielä tietoa samalla tavalla kuin englannista. Yksittäisiä tutkimuksia on tehty, mutta ne eivät ole keskenään vertailukelpoisia, koska ne perustuvat hyvin eri tyyppisiin aineistoihin ja erilaisiin teoreettisiin näkemyksiin. Myöskään oppijoiden taitoatasoa ei ole yhtenäisesti määritetty. Tämän vuoksi suomen (L2) tutkimusten lähtökohtana eivät voi olla ennalta määritellyt kehityksen tasot, kuten englannin kielessä. (Martin ym. tulossa.) Seuraavassa esitellään kahta tutkimusta, joilla on yhtymäkohtia oman *mennä*- ja *tulla*-verbien tutkimukseni kanssa.

4.3.1 Suomen (L2) paikallissijailmausten kehittyminen: konkreettisesta abstraktiin käyttöön

Mennä- ja *tulla*-verbien yhteydessä käytetään usein paikallissijoja, kuten *mennä kauppaan* tai *tulla koulusta*, minkä vuoksi seuraavassa tutustutaan Cefling-hankkeessa tehtyyn tutkimukseen paikallissijojen kehittymisestä. Suomen kielessä on 15 sijamuotoa, joista kahdeksan muodostaa paikallissijajärjestelmän. Käytännössä suomen paikallissijat toimivat kuten indo-eurooppalaisten kielten prepositiot. Paikallissijasysteemiä voidaan tarkastella paikallisuuden (*locality*) tai tilan (*spatiality*) näkökulmasta. Sijojen merkitykset eivät ole kuitenkaan läpinäkyviä oppijalle, koska järjestelmä ei ole täysin looginen tai aukoton. Tutkimuksessa onkin tarkoitus selvittää, miten oppijat käyttävät paikallissijoja konkreettisesti ja metaforisesti, miten staattinen ja dynaaminen käyttö eroavat toisistaan ja kuinka käyttöalueet konkreettinen ja metaforinen eroavat toisistaan. Koska paikallissijoilla on korkea esiintyvyys, paljon merkityksiä ja erilaisia käyttötapoja, oppijalle tulee tarve ilmaista niitä jo oppimisen alkuvaiheessa. Yksi tutkimuksen hypoteeseista on, että spatiaaliset ja staattiset ilmaisut opitaan ensin, koska

ne ovat kognitiivisesti ja kielellisesti yksinkertaisempia kuin dynaamiset. (Martin, Mustonen ym. tulossa¹)

Paikallissijatutkimuksessa on selvinnyt, että spatiaaliset ilmaukset ovat tyypillisiä A1-tasolle ja niiden taajuus kasvaa hieman aina tasolle C2. Staattisten ilmausten spatiaalinen käyttö, toisin sanoen olosijat adessiivi ja inessiivi hallitaan jo tasolla A1, tarkkuuden näkökulmasta tasolla B1. Illatiivimuotoiset rakenteet ovat kompleksisempia ja siksi virheellisten muotojen määrä on suhteellisen suuri tasoilla A1 ja A2. Inessiivi hallitaan viimeistään B1-tasolla. Samojen morfosyntaktisten piirteiden metaforisen ja dynaamisen käytön omaksuminen vaatii enemmän aikaa ja on haasteellista oppijoille kaikilla tasoilla. Täytyy pitää mielessä, että virheiden määrä tai oppimisjärjestys ei yksin paljasta oppimisprosessin logiikkaa, sillä oppijan kielioppi muodostaa kaikilla tasoilla oman systeeminsä. (Martin ym. tulossa.)

¹ Paikallissijojen käytön kehitystä tutkii Cefling-hankkeessa Sanna Mustonen.

5. AINEISTO JA MENETELMÄT ²

5.1 Aineisto: koululaisten ja aikuisten kirjoitustehtävät

Yksi Cefling-hankkeen (*Linguistic Basis of the Common European Framework for L2 English and L2 Finnish*) keskeisistä tutkimuskysymyksistä kuuluu, onko nuorten ja aikuisten oppijoiden suoriutumisessa samantasoisista ja samantyyppisistä viestinnällisistä tehtävistä samanlaista vai onko siinä eroavuuksia (Cefling-verkkosivut). Tätä tutkimuskysymystä lähestyn myös omassa tutkimuksessani nuorten sekä aikuisten suomi toisena kielenä -oppijoiden kirjoitustehtävien avulla. Kirjallinen aineistoni koostuu Yleisten Kielitutkintojen aikuisten kirjoitustehtävistä (myöhemmin tässä työssä YKI-aineisto) ja tehtävänannoltaan näitä tekstejä lähes vastaavista, erityisesti Cefling-hanketta varten kerätyistä nuorten suomen oppijoiden kirjoitelmista (myöhemmin koululaisaineisto). Tutkimukseni kaksi erillistä aineistoa ovat vertailukelpoisia keskenään, koska kummatkin niistä perustuvat tavoitteiltaan ja tehtäviltään Euroopan neuvoston kehittämään Eurooppalaiseen viitekehykseen (YKI-verkkosivut, Cefling-verkkosivut).

5.1.2 Cefling-aineisto

Cefling-hanketta varten kerätty nuorten oppijoiden aineisto koostuu yläkoululaisten kirjoittamista teksteistä. Koululaisaineistossa on taitotasoilta A1 – B2 yhteensä 527 tekstiä, mutta C-tason tekstejä tässä aineistossa ei ole. Koululaisten tekstit koostuvat tekstilajiltaan muodollisesta sekä epämuodollisesta viestistä ja mielipiteestä. Tehtävänantoja on yhteensä viisi: viesti ystävälle, viesti opettajalle, sähköposti verkkokauppaan, mielipide ja kertomus. Kaksi ensimmäistä ovat epämuodollisia viestejä, kun taas sähköposti verkkokauppaan -tehtävä edustaa muodollista viestiä. Koululaisaineisto eroaa YKI-aineistosta siinä, että koululaiset ovat kirjoittaneet epämuodollisen ja muodollisen viestin sekä mielipidetekstin lisäksi kertomuksen. Taulukossa 1 näkyvät koululaisaineiston tekstimäärät ja taulukossa 2 sanemäärät tehtävittäin sekä taitotasoittain.

² Aineisto ja menetelmät -luku, kuten myös luku "Cefling-hanke" on osittain kirjoitettu yhteistyössä samaa Cefling-hankkeen aineistoa käyttävien pro gradu -työn tekijöiden kanssa (Anne Nucci, Kati Penttinen, Martta Puhakka ja Klára Varis)

Taulukko 1. Tekstimäärät koululaisaineistossa.

Taso	Tehtävä 1: viesti ystävälle	Tehtävä 2: viesti opettajalle	Tehtävä 3: sähköposti verkkokauppa n	Tehtävä 4: mielipide	Tehtävä 5: kertomus	Yhteensä
A1	11	14	34	32	24	115
A2	40	40	40	39	40	199
B1	30	34	40	40	40	184
B2	3	9	7	0	10	29
Yhteensä	84	97	121	111	114	527

Taulukko 2. Sanemäärät koululaisaineistossa.

Taso	Tehtävä 1: viesti ystävälle	Tehtävä 2: viesti opettajalle	Tehtävä 3: sähköposti verkkokauppaan	Tehtävä 4: mielipide	Tehtävä 5: kertomus	Yhteensä
A1	304	481	1 085	798	811	3479
A2	1 723	1 735	1 808	1 670	2 108	9044
B1	1 708	1 774	2 440	2 315	3 080	11317
B2	200	578	519	-	926	2223
Yhteensä	3935	4568	5852	4783	6925	26063

5.1.3 YKI-aineisto

Tutkimukseni aikuisten S2-oppijoiden kirjoitustehtävistä koostuva aineisto on saatu Yleisistä kielitutkinnoista (YKI), jotka on suunnattu aikuisille. YKI-tutkinnot on kehitetty Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston yhteistyönä (Nissilä ym. 2006, 183). Keskeistä Yleisissä kielitutkinnoissa on testata viestinnällistä kielitaitoa tehtävillä, joita aikuiset voivat kohdata arkipäivän kielenkäyttötilanteissa. Tutkinnoissa on tarkoitus siis mitata toiminnallista kielen osaamista. YKI-testien arvioinnissa käytetään 6-portaista kielitaidon taitotasoasteikkoa, jossa kielitaito on jaettu perus-, keski- ja ylimpään tasoon. Perustason testi tarkoittaa tasoja 1 – 2 ja se on suunnattu kielenoppimisen alkuvaiheessa oleville aikuisille. Keskitason testi on tasoille 3 – 4, mikä tarkoittaa käytännössä jo edistynyttä kielitaitoa. Ylimmän tason testi tarkoittaa taitotasoasteikon tasoja 5 – 6 ja se sopii aikuisille, jotka jo käyttävät paljon testattavaa kieltä työssään ja ovat tasoltaan hyvin edistyneitä. (YKI-verkkosivut)

Yleisten kielitutkintojen keskitason testi on tasoltaan sellainen, että sen avulla on

vuodesta 2003 lähtien voinut osoittaa Suomen kansalaisuuden saamiseen vaadittavan kielitaidon. Testi on kuitenkin joustava, sillä taitotason kolme saavuttaa testissä henkilö, joka on saanut arvosanan kolme kahdessa eri osakokeessa, mutta kaikissa osakokeissa oppijan ei tarvitse yltää tasolle kolme. Kansalaisuuteen vaadittavan kielitaidon voi osoittaa muullakin tavalla kuin YKI-tutkinnoilla, kuten perusopetuksen oppimäärän suomi/ruotsi äidinkielenä, ylioppilastutkinnolla tai läpäisemällä valtion kielitutkinnon tyydyttävien taidoin (YKI-verkkosivut, Nissilä ym. 2006, 183; 185.)

Cefling-hanketta varten YKI-testien kirjoitustehtävät (yhteensä 670 kappaletta) on mukautettu Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) taitotasolle A1 – C2 siten, että tasot 1 – 2 vastaavat tasoja A1 ja A2, tasot 3 – 4 tasoja B1 ja B2 ja korkeimmat tasot 5 – 6 tasoja C1 ja C2. Aikuisten oppijoiden YKI-aineistossa kirjoitustehtäviä on kaikilta taitotasoilta (A1 – C2), kun taas Cefling-aineistossa (koululaiset) kirjoitustehtäviä on vain tasoilta A1 – B2. YKI-aineiston kirjoitustehtävät ovat tyypiltään epämuodollinen viesti, muodollinen viesti ja mielipide. Epämuodollinen viesti on tasoilla A1 – B2 tekstilajiltaan viesti ystävälle ja tasoilla C1 – C2 talkookutsu naapureille. Muodollisen viestin tekstilaji on A-tasolla palaute tai ilmoitus, B-tasolla reklamaatio ja C-tasolla anomus tai valitus. Tekstien jakaumat tehtävittäin näkyvät taulukosta 3 ja tehtävien sanemäärät taulukosta 4.

Taulukko 3. Tekstimäärät aikuisten oppijoiden YKI-aineistossa.

Taso	Epämuodollinen	Mielipide	Muodollinen	Yhteensä
A1	40	50	23	113
A2	40	39	29	108
B1	40	41	40	121
B2	40	40	40	120
C1	25	40	40	105
C2	14	32	57	103
Yhteensä	199	242	229	670

Taulukko 4. Sanemäärät YKI-aineistossa.

Taso	Epämuodollinen	Mielipide	Muodollinen	Yhteensä
A1	1756	2 343	875	4974
A2	1 710	2 307	1 685	5702
B1	2 652	5 366	2 843	10861
B2	2 388	4 243	2 449	9080
C1	1 680	5988	3 873	11541
C2	1 072	3 983	5 797	10852
Yhteensä	11258	24230	17522	53010

5.2 Menetelmät

5.2.1 Yleistä

Cefling-hankkeessa pyritään kuvaamaan kielitaidon kehittymistä taitotasolta toiselle siirryttäessä. Olettamuksena on, että kielitaidon kehitystä voidaan kuvata tasoina ja että tietyt oppijankielen kielelliset piirteet ovat tyypillisiä kullekin tasolle. Hankkeessa selvitetään poikittaisaineiston avulla, millä tasolla jokin kielellinen piirre ilmaantuu oppijankieleen ensi kertaa, miten sen käyttäminen kehittyy eri taitotasolla ja milloin se lopulta vakiintuu kieleen ja se hallitaan lähes poikkeuksetta. (Martin ym. tulossa) Koska *mennä*- ja *tulla*-verbit ovat hyvin frekventtejä suomen kielessä ja ne myös näytetään hallittavan jo oppimisen alusta asti onnistuneesti (Puro 2008, 171), ei minun työssäni tarkastella, milloin *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttö ilmaantuu oppijan kieleen ensi kertaa. Tutkimuksessani keskitytään pikemminkin tarkastelemaan, miten *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttö kehittyy taitotasolta toiselle siirryttäessä ja millä taitotasolla näiden verbien käyttö hallitaan. Lisäksi huomio on kahden eri aineiston oppijoiden *tulla*- sekä *mennä*-verbien hallinnan erojen tutkimisessa.

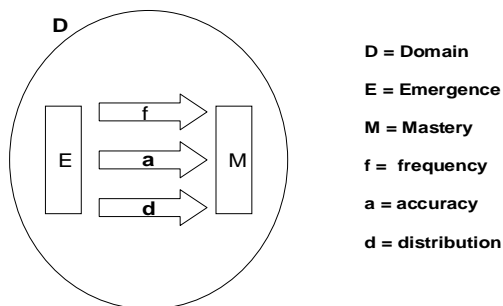
5.2.2 Määrällisen ja laadullisen analyysin työkalu: DEMfad-malli

Cefling-hankkeen aineiston analyysissä käytetään hanketta varten kehitettyä DEMfad-mallia (*The DEMfad Model*, Franceschina et al 2006), jonka avulla pyritään yhdistämään kielitaidon kolme eri näkökulmaa: kielellinen (rakenteet ja sanasto), viestinnällinen (EVK:n taitotasoarviot) sekä kielitaidon kehittymisen näkökulma. DEMfad-mallin (kuvio 1) avulla kielitaidon eri piirteiden kehittymistä voidaan verrata eri taitotasolla ja kielissä. Se pohjautuu sellaisille kielitaidon kehittymistä kuvaaville käsitteille kuin **sujuvuus**, **tarkkuus** ja **kompleksisuus**.

Sujuvuuden käsitteen tarkka määrittely tuottaa tutkijoille ongelmia, mutta yhtenä sujuvuuden osatekijänä pidetään nopeutta ja tuotteliaisuutta, kuten myös taukoja. Sujuvan tuottamisen strategioihin lukeutuvat omien resurssien arviointi ja tilanteeseen valmistautuminen (Nissilä ym. 2006, 66; 86). Oppija saattaa esimerkiksi käyttää kohtuuttoman paljon aikaa lyhyen tekstin tekemiseen eikä siltikään saa ilmaistua itseään tai välittää viestiä haluamallaan tavalla, jolloin kirjoittamista ei voi pitää kovinkaan

sujuvana. Tarkkuus kirjoittamisessa puolestaan merkitsee lyhyesti sanottuna Nissilän ja kumppaneiden (2006, 120) mukaan virheettömyyttä ja kohdekielen mukaisia sanavalintoja sekä kielen käytön konventioita, mutta myös oikeakielisyysasiat kuuluvat siihen. Kolmas kielitaidon kuvaamista seikka, kompleksisuus, kirjoittamisessa taas tarkoittaa kykyä tuottaa erilaisia tekstilajeja ja varioida kieltä sekä tyyliä tilanteen mukaan. Tekstistä myös tulee sen kompleksisuuden kehittyessä sidoisteisempaa esimerkiksi alistuksen ja rinnastuksen, pitempien lauseiden ja lauseenvastikkeiden myötä sen abstraktiotaso kasvaa. (Nissilä ym. 2006, 159.)

Kuviossa 1 oleva domain (D) tarkoittaa kutakin yksittäistä tutkittavaa kielellistä piirrettä, oli se sitten tietty rakenne tai sanaston osa-alue, kuten omassa pro gradu -työssäni oppijoiden *tulla-* ja *mennä-*verbien käyttö. Yksittäisen kielellisen piirteen kehityskaaren oletetaan olevan sellainen, että tietyllä kielitaidon tasolla se ilmaantuu kieleen (Emergence = E), ja tiettyjen vaiheiden jälkeen jollakin taitotasolla lopulta hallitaan kohdekielen mukaisesti (Mastery = M). Kielellisen piirteen ilmaantumisen ja hallitsemisen välillä on monia vaihteita, ja sen kehittyminen voi olla monensuuntaista. (Franceschina et al 2006.)

Kuvio 1. DEMfad-malli.

Kuviossa 1 näkyvällä taajuudella (*frequency*, f) tarkoitetaan sitä, kuinka usein tarkasteltava kielellinen piirre oppijantuotoksessa esiintyy 1 000 sanaa kohden. Taajuus liittyy siis sujuvuuteen, sillä tuotteliaisuus on yksi sujuvuuden indikaattori. Tarkkuus (*accuracy*, a) ilmaisee, kuinka usein kielellinen piirre on prosentuaalisesti oikein, ja distribuution (*distribution*, d) avulla jäljitetään kompleksisuuden kehitystä. Distribuutiokäsitteen määrittely vaihtelee sen mukaan, mikä kielellinen piirre on kulloinkin

tarkastelun kohteena, mutta se voi aineistossa merkitä esimerkiksi jonkin piirteen suurempaa variaatiota eli käyttöä yhä useammassa erilaisissa yhteyksissä ja monipuolisemmin. Taajuuden ja tarkkuuden analyysi on kvantitatiivista, ja distribuutiota tarkastellaan lähinnä kvalitatiivisesti. (Franceschina et al 2006.)

5.2.3 Taajuus, tarkkuus ja distribuutio *mennä-* ja *tulla-*verbien tutkimuksessa

Omassa tutkimuksessani taajuus (*frequency*) tarkoittaa *mennä-* ja *tulla-*verbien esiintymien määrää 1000 sanaa kohti. Taajuuden selvittämiseksi Cefling- ja YKI-aineistoista systemaattisesti poimitaan ja kootaan taulukoihin kaikki ne rakenteet, joissa käytetään *mennä-* ja *tulla-*verbejä. Tarkastelun kohteeksi on otettu kaikki ne verbimuodot, joissa *mennä-* tai *tulla-*verbiä käytetään finiittimuotoisena tai ei-finiittimuotoisena. Finiittisellä verbimuodolla tarkoitetaan muotoa, joka kongruoi subjektin kanssa persoonassa ja luvussa ja jossa siksi on persoonapäätte, esim. tyypillisinä aktiivimuotoina *tule/n* tai passiivissa *tul/la/an*. Finiittiset verbinmuodot taipuvat myös tempuksessa ja moduksessa. (Karlsson 2009, 39.) Ei-finiittisillä verbinmuodoilla tarkoitetaan muotoja, jotka eivät kongruoi subjektin kanssa eivätkä siksi sisällä persoonapäätettä. Näitä ovat infinitiivit ja partisiipit, joista ensimmäisiä voi käytön suhteen verrata substantiiveihin, partisiippeja taas adjektiiveihin etumääritteinä esiintyessään (*eilen saapu/nut kirje*) ja verbeihin siltä osin kuin partisiipit esiintyvät imperfektin, perfektin ja pluskvamperfektin tempuksissa (esim. perf. *on saapu/nut*). (Karlsson 2009, 42.) En ole ottanut mukaan laskuihin *tuleva vuosi* -tyyppisiä, etumääritteinä esiintyviä partisiippi-ilmauksia, koska niitä aineistossa oli ainoastaan kielitaidon korkeimmilla tasoilla. Esiintymien määriä 1000 sanaa kohden vertaillaan lopulta eri tehtävittäin ja taitotasoittain.

Tarkkuus (*accuracy*) tarkoittaa tutkimuksessani sitä, kuinka usein *mennä-* ja *tulla-*verbejä käytetään prosentuaalisesti oikein. Tarkkuuden tutkimuksessa tarkastellaan sekä merkitystä että muotoa, koska ne liittyvät kiinteästi toisiinsa eikä toista voi sen takia tarkastella ilman toista. Muodot ovat olemassa sitä varten, että niillä voi ilmaista merkitystä eikä toisinpäin (Karlsson 2004, 201). Merkitys tulkitaan tutkimuksessani virheelliseksi silloin, kun käytetään merkitykseltään väärää verbiä, Esimerkiksi sähköpostissa *minä en voi mennä oluelle sinun kanssasi*, kun pitäisi sanoa *minä en voi tulla oluelle sinun kanssasi* (kaikki esimerkkilauseet tässä omiani).

Muoto katsotaan tutkimuksessani vääräksi, jos siinä on virhe persoonataivutuksessa (esimerkiksi *me menette*), väärä sijamuoto (*tulla kaupassa*),

negaatiivirhe (*minä en menen*), virhe kahden verbin esiintymisessä yhdessä, ns. verbiketjussa (*minun pitää menen*) tai muuntyyppinen virhe, kuten kirjoitusvirhe, epäselvyys tai muu vastaava. Muotoa ei pidetä tässä työssä vääränä silloin, kun siinä käytetään puhekielistä muotoa (*me mennään*) tai kun siinä on virhe kaksoiskonsonantissa tai -vokaalissa, mutta merkityksessä ei ole sekaannuksen vaaraa. Esimerkiksi *miteen menee* -ilmaus katsotaan muodoltaan oikeaksi, mutta *tulee meille* -tyyppiset ilmaukset tulkitaan virheellisiksi, koska niissä kirjoittajan tarkoittama imperatiivimuoto voi sekoittua aktiivin indikatiivin preesensin yksikön kolmannen persoonaan muotoon.

Mennä- ja *tulla-*verbien tarkkuutta tutkitaan konstruktiona, jolloin tässä tutkimuksessa ei keskitytä yksin näihin verbeihin liittyviin virheisiin, vaikka niissä pääpaino toki onkin, vaan myös *mennä-* ja *tulla-*verbien yhteydessä samassa laajemmassa konstruktiossa olevat muut virheet otetaan huomioon. Esimerkiksi ilmauksessa "*lapset halusin mennä yöllä sen kotiin*" (F7768T5) ei *mennä-*verbiin liity varsinaista virhettä, mutta koska *haluta-*verbiä on tässä *mennä-*verbiin liittyvässä konstruktiossa taivutettu väärin, on se laskettu virheelliseksi muodoksi. Myös ilmauksessa "*Suomelle meni tosi hyvin vielä 70-luvulla*" (F229CT3) *mennä-*verbin muodossa ei ole varsinaista virhettä, mutta koska siihen liittyvässä rektiössä on virhe (*Suomelle meni tosi hyvin*), se on laskettu virheelliseksi muodoksi (ks. luku 6.2 *Mennä-* ja *tulla-*verbien tarkkuus).

Distribuution käsite tutkimuksessani tarkoittaa *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksien tarkastelua. Luokittelussa hyödynnetään sanakirjojen (Kielitoimiston sähköinen sanakirja ja Nykysuomen keskeinen sanasto) määritelmiä verbeistä sekä Anneli Pajusen (1988) luonnollisia verbiluokkia, joita hän puolestaan on hahmotellut Nykysuomen sanakirjan ja Suomen kielen taajuussanaston pohjalta (Pajunen 1988, 93). Useat verbit, kuten myös *mennä-* ja *tulla-*verbikin, ovat merkitykseltään monimerkityksisiä eli polyseemisiä. Verbeillä on myös keskimäärin enemmän alamerkityksiä kuin vaikkapa substantiiveilla (Karlsson 2004, 214), minkä vuoksi niiden merkitysten tarkastelu on perusteltua. Distribuution käsite liittyy myös kompleksisuuden tarkasteluun (Franceschina et al 2006), mikä tässä työssä tarkoittaa sitä, että YKI- ja Cefling-aineistoista tutkitaan, millaisia merkityksiä oppijat antavat teksteissään *mennä-* ja *tulla-*verbeille ja millä taitotasolla näiden verbien käyttö monipuolistuu merkitysten osalta. YKI- ja Cefling-aineistoista poimitaan *mennä-* ja *tulla-*verbien eri merkitykset taitotasoin ja tehtävittäin sekä kootaan ne taulukoihin, joista niiden käyttöä on helppo vertailla laadullisesti (ks. Liitteet). Yhdessä sujuvuuden, tarkkuuden ja kompleksisuuden tarkastelu antaa oppijoiden kielitaidosta monipuolisen kuvan.

6. TULOKSET

6.1 *Mennä- ja tulla-*verbien frekvenssi (taajuus)

Verbiesiintymien frekvenssi laskettiin tuhatta (1000) sanaa kohden taitotasoin ja tehtävittäin. Ensin esitellään koululaisaineistoa, sen jälkeen YKI-aineistoa ja lopuksi vertaillaan näiden kahden aineiston välisiä eroja frekvenssin osalta. Tarkemmin frekvenssiä ja siihen liittyviä tekijöitä on esitelty luvussa Aineisto ja menetelmät.

6.1.1 Koululaisaineisto: vertailua taitotasoin

Cefling- eli koululaisaineistosta laskettiin ensin, kuinka monta kertaa (kappalemäärä, kpl) oppijat käyttävät *tulla-* ja *mennä-*verbejä. Sen jälkeen laskettiin, kuinka monta kertaa ne esiintyvät tuhatta sanaa kohden, jotta ne olisivat vertailukelpoisia keskenään niin tehtävittäin kuin taitotasoinkin vertailtaessa. Eri tehtävillä on erisuuriset sanamäärät, joten esiintymien kappalemääriä ei sellaisenaan voi vertailla. Seuraavista taulukoista (taulukot 5 - 8) näkyvät verbien esiintymismäärät ja frekvenssit taitotasoin. Tehtävien sanamäärät löytyvät Aineisto- ja menetelmät -luvusta (luku viisi).

Taulukko 5. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla A1 (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
A1	T1	6	19,73	13	42,76
	T2	4	8,32	11	22,87
	T3	3	2,76	10	9,22
	T4	1	1,25	2	2,51
	T5	12	14,8	4	4,93
Yht.		26	7,47	40	11,5

Taulukko 6. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla A2 (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
A2	T1	29	16,83	53	30,76
	T2	12	6,92	49	28,24
	T3	3	1,66	8	4,42
	T4	13	7,78	5	2,99
	T5	50	23,72	19	9,01
Yht.		107	11,83	134	14,82

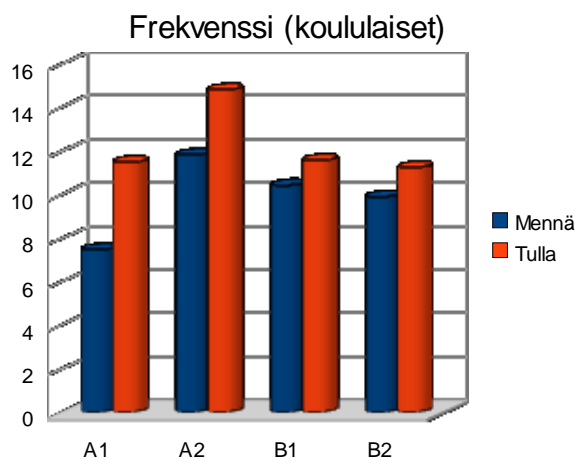
Taulukko 7. *Mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssi tasolla B1 (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
B1	T1	31	18,15	28	16,39
	T2	5	2,82	55	31
	T3	2	0,82	13	5,33
	T4	8	3,46	9	3,89
	T5	72	23,38	26	8,44
Yht.		118	10,43	131	11,58

Taulukko 8. *Mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssi tasolla B2 (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
B2	T1	3	15	6	30
	T2	5	8,65	11	19,03
	T3	3	5,78	3	5,78
	T4 ³				
	T5	11	11,88	5	5,4
Yht.		22	9,9	25	11,25

Seuraava kuvio (2) havainnollistaa vielä *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssiä tuhatta sanaa kohden koululaisaineistossa taitotasoin:

Kuvio 2. Koululaisaineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssi.

3

Koululaisaineiston tasolla B2 ei ole tehtävän 4 tekstejä.

Kun koululaisaineiston frekvenssejä tarkastellaan taitotasoin, huomataan, että oppijat käyttävät eniten *mennä*-verbiä tasolla A2 (f 11,83 / 1000 sanaa) ja vähiten ehkä hieman yllättäenkin tasolla A1 (f 7,47 / 1000 sanaa). Voisi kuvitella, että nimenomaan tasolla A1 oppijat käyttäisivät runsaasti tätä verbiä, sillä oppimisen alkuvaiheessa oppijoilla on yleensä käytössään vasta melko pieni valikoima tuttuja, frekventtejä verbejä, joita hyödynnetään ahkerasti, mikä saattaa johtaa niiden liikkakäyttöön tai semanttisesti laajentuneeseen käyttöön (Aalto, M. 2000, 95; Koivisto 1994, 52). Tämän aineiston pohjalta näyttää siltä, että oppijat käyttävät *mennä*-verbiä melko tasaisesti eli suhteellisen saman verran kaikilla taitotasoin (frekvenssit tuhatta sanaa kohden) A1 (f **7,47**), A2 (f **11,83**), B1 (f **10,43**) ja B2 (f **9,9**). *Mennä*-verbin käyttö lisääntyy kuitenkin selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti (ks. taulukot 5 - 8 ja kuvio 2.).

Mennä-verbin tapaan *tulla*-verbiä käytetään eniten taitotasoin A2 (f **14,82** / 1000 sanaa), ja vähiten sitä käytetään taitotasoin B2 (f 11,25 / 1000 sanaa), mutta lähes yhtä vähän sitä esiintyy tasoin A1 (f **11,5**). Verbiä *tulla* käytetäänkin lähes saman verran kaikilla muilla taitasoin paitsi tasoin A2 (frekvenssit A1 **11,5**, A2 **14,82**, B1 **11,58** ja B2 **11,25**). *Tulla*-verbin käytössä on myös nähtävissä sama ilmiö kuin *mennä*-verbissä, sillä sen käyttö lisääntyy selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti, jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä. Tämä on päinvastoin kuin *mennä*-verbillä, jota käytetään vähiten A1-tasoin. Kauttaaltaan *tulla*-verbi on kuitenkin yleisempi kuin *mennä*-verbi joka tasoin eli tasoilla A1 - B2. Koululaisaineiston tehtävät perustuvat EVK:n taitasoihin ja sen takia ne ovat luonteeltaan kommunikatiivista toimintaa, jossa kielenkäyttäjä tuottaa tekstin, jolla ajatellaan olevan yksi tai useampi lukija (EVK 2003, 96). Tämä voisi osaltaan selittää, miksi *tulla*- ja *mennä*-verbien käytön määrissä ei ole kovin suuria eroja, sillä kommunikaatio tapahtuu kahteen suuntaan - ollaan sekä menossa että tulossa.

6.1.2 Koululaisaineiston vertailua tehtävittäin

Seuraavassa koululais- eli Cefling-aineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssiä vertaillaan tehtävittäin (tehtävät 1 - 5). Tarkoitus on kiinnittää huomiota eri tehtävänantojen sekä tekstilajin mahdolliseen vaikutukseen *tulla*- ja *mennä*-frekvensseihin. Tehtävittäin vertailussa tarkastellaan kunkin tehtävän *mennä*- ja *tulla*-verbejä erikseen, minkä jälkeen lopuksi pohditaan koululaisaineiston eri tehtävien välillä

olevia eroja näiden verbien käytössä. Cefling-aineistossa tehtävänannot ovat seuraavat: **viesti ystävälle** (tehtävä 1), **viesti opettajalle** (tehtävä 2), **sähköpostiviesti verkkokauppaan** (tehtävä 3), **mielipide** (tehtävä 4) ja narratiivi **kerro!** (tehtävä 5). Taulukossa 9 näkyvät *mennä*-verbin ja taulukossa 10 *tulla*-verbin frekvenssit tuhatta sanaa kohden taitotasoittain (tasot A1 - B2) ja tehtävittäin (tehtävät 1 - 5). Kuviot 3 ja 4 havainnollistavat kouluaikesten *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttöä tehtävittäin.

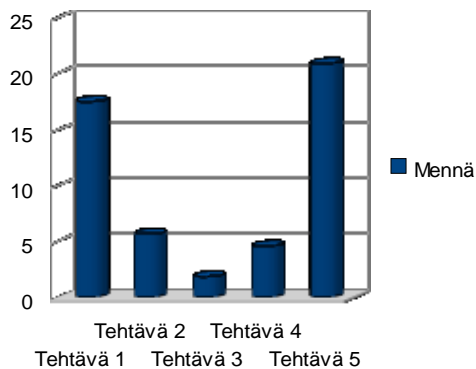
Taulukko 9. *Mennä*-verbin frekvenssi (per 1000 sanaa) tehtävittäin ja taitotasoittain (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä 1	Tehtävä 2	Tehtävä 3	Tehtävä 4	Tehtävä 5
A1	19,74	8,32	2,76	1,25	14,8
A2	16,83	6,92	1,66	7,78	23,72
B1	18,15	2,82	0,82	3,46	23,38
B2	15	8,65	5,78	0	11,88
YHT. (/ 1000 sanaa)	17,53	5,69	1,88	4,6	20,94

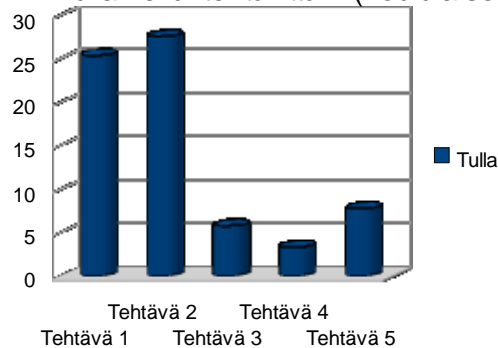
Taulukko 10. *Tulla*-verbin frekvenssi (per 1000 sanaa) tehtävittäin ja taitotasoittain (koululaiset).

Taitotaso	Tehtävä 1	Tehtävä 2	Tehtävä 3	Tehtävä 4	Tehtävä 5
A1	42,76	22,87	9,22	2,51	4,93
A2	30,76	28,24	4,42	2,99	9,01
B1	16,39	31	5,33	3,89	8,44
B2	30	19,03	5,78	0	5,4
YHT. (/ 1000 sanaa)	25,41	27,58	5,81	3,35	7,8

Mennä-verbi tehtävittäin (koululaiset)

Tulla-verbi tehtävittäin (koululaiset)

Kuvio 3. *Mennä*-verbin frekvenssi tehtävittäin.

Kuvio 4. *Tulla*-verbin frekvenssi tehtävittäin.

Tehtävä 1: viesti ystävälle

Tehtävässä 1 käytetään *tulla*-verbiä (f **25,41**) jonkin verran enemmän kuin *mennä*-verbiä (f **17,83**). Tämä voi johtua siitä, että tehtävässä yksi oppijaa ohjeistetaan kirjoittamaan kaverille sähköpostiviesti ja kertomaan siinä, että joutuu perumaan sovitun tapaamisen kahvilassa, koska hänellä on muuta tekemistä. Lisäksi kirjoittajaa ohjeistetaan kertomaan syy sille, miksi ei voi tulla, ja ehdottamaan uutta aikaa sekä paikkaa:

Olet sopinut kaverin kanssa, että näette koulun jälkeen kahvilassa. Sinulla on kuitenkin muuta tekemistä.

Lähetä kaverille sähköpostiviesti.

- Kerro, miksi et voi tulla.
- Ehdota uusi aika ja paikka. (Cefling-tehtävänannot.)

Tehtävänanto voi osaltaan vaikuttaa *tulla*-verbien suurempaan määrään, koska siinä kehoitetaan kertomaan "miksi ei voi tulla" (Cefling-tehtävänannot). On myös luonnollista, että sähköpostiviesti kirjoitetaan omasta näkökulmasta käsin hyödyntämällä *tulla*-verbiä, jossa liikesuunta on kohti havainnoijaa (Leino 2008, 145), vaikka toisaalta suomen kielen *tulla*-verbiä on mahdollista käyttää myös 'jonnekin paikkaan tulemisen' merkityksessä, jolloin liikesuunta on itsestä pois päin.

Kun tehtävän 1 *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttöä vertaillaan taitotasoin, huomataan, että *mennä*-verbiä käytetään eniten taitotasolla A1 (f **19,74**). Taitotasolta A1 alkaen verbin *mennä* käyttö myös vähenee siten, että kaikkein vähiten sitä käytetään tasolla B2 (f **15**). Sama ilmiö on nähtävissä verbillä *tulla*, sillä myös sitä käytetään eniten tasolla A1 (f **42,76**) ja sen käyttö vähenee aina tasolle B1 (f **16,39**) asti, mutta yllättäen sen käyttö taas kasvaa tasolle B2 (f **30**). Mistä tällainen hyppäys voisi johtua? Voisi olettaa, että oppijalla on alussa vain pieni määrä verbejä käytössään (Koivisto 1994, 41), mutta vähitellen kielitason kehittyessä hänen verbivalikoimansa kasvaa, eikä hänen tarvitse tyytyä vain perusliikeverbeihin.

Tehtävä 2: viesti opettajalle

Tässä tehtävässä oppijaa kehoitetaan kirjoittamaan opettajalle viesti, joka on tekstilajiltaan sähköposti ja tekstityypiltään epämuodollinen. Tarkempi tehtävänanto on seuraavanlainen:

Olet ollut viikon pois koulusta. Pian on suomen kielen koe.

Lähetä opettajalle sähköpostiviesti.

- Kerro, miksi olet ollut pois.
- Kysy kaksi asiaa kokeesta.
- Kysy kaksi asiaa viikon muista tapahtumista. (Cefling-tehtävänannot)

Tässä tehtävässä erot *mennä*- ja *tulla*-verbien käytössä ovat merkittävän suuret, sillä verbin *tulla* frekvenssi on **27,58** ja verbin *mennä* vain **5,69**. *Tulla*-verbiä käytetään siis yli viisi kertaa enemmän kuin *mennä*-verbiä. Tähän saattaa vaikuttaa se, että tehtävänannossa pyydetään kysymään kahta asiaa kokeesta ja viikon muista tapahtumista, jolloin useat oppijat käyttivät idiomaattisia ilmauksia "*mitkä asiat tulevat kokeeseen*" tai "*mitä on tullut läksyksi*". Lisäksi *tulla*-verbiä käytetään tässä tehtävässä paljon selitettäessä, *miksi ei ole tullut kouluun*, mikä varmasti lisää osaltaan *tulla*-verbin käyttöä. *Mennä*-verbiä taas käytetään usein tässä tehtävässä, kun kysytään kuulumisia (*miten menee* tai *miten on mennyt*), mutta sen käyttö on määrältään melko vähäistä (vrt. *mennä* ja *tulla*-verbien frekvenssit).

Erot *mennä*-verbin frekvenssissä ovat tässä tehtävässä (2) melko pieniä eri taitotasojen välillä, sillä sitä esiintyy lähes yhtä paljon jokaisella taitotasolla (A1 *f* **8,32**; A2 *f* **6,92**; B1 *f* **2,82** ja B2 *f* **8,65**) lukuun ottamatta tason B1 notkahdusta, jossa sitä esiintyy huomattavasti vähemmän kuin muilla tasoilla. *Tulla*-verbin käytössä taas on nähtävissä päinvastainen ilmiö, sillä jostakin syystä sitä käytetään eniten juuri B1-tasolla (*f* **31**), ja toiseksi eniten tasolla A2 (*f* **28,24**). Kiinnostavaa on myös se, että *tulla*-verbiä käytetään selvästi vähiten sekä alimmalla että ylimmällä kielitaidontasolla (B2 *f* **19,03**) ja A1 *f* **22,87**), vaikka näilläkin tasoilla sitä käytetään melko runsaasti verrattuna *mennä*-verbin vastaavien tasojen lukuihin tässä samassa tehtävässä (2).

Tehtävä 3: sähköpostiviesti verkkokauppaan

Tässä tehtävässä kirjoittajaa pyydetään laatimaan sähköpostiviesti ja kertomaan siinä, että isovelji on tilannut verkkokaupasta tietokonepelin, joka toimii huonosti. Lisäksi tekstin laatijan tulee kirjoittaa viestiin oman nimensä ja yhteystietojensa lisäksi seuraavat asiat:

- miksi kirjoitat (kerro kaksi ongelmaa pelistä)
- mitä haluat, että asialle tehdään (Cefling-tehtävänannot)

Tehtävässä 3 käytetään *mennä*-verbiä (*f* **1,88**) jälleen vähemmän kuin *tulla*-verbiä (*f* **5,81**), mikä voisi johtua esimerkiksi siitä, että kuten aikaisemmissakin

sähköpostiviestitehtävissä, kirjoittajan näkökulmasta liikkeen suunta on itsestä pois päin silloin, kun käytetään *tulla*-verbiä. Sähköpostiviesti - tai mikä tahansa muu kirjeentyyppinen viesti - onkin poikkeus, sillä yleensä *tulla*-verbiä käytetään ilmaisemaan sellaista liikettä, jossa liikesuunta on kohti havainnoijaa, esimerkiksi *tule tänne* (Leino 2008, 145). Viestityyppisessä tekstissä kirjoittaja käyttää siis *tulla*-verbiä myös silloin, kun liikkeen suunta on itsestä pois päin (ks. esimerkkejä luvusta Distribuutio).

Tehtävän 3 *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttöä taitotasoinen vertailtaessa huomataan, että tasolta A1 alkaen *mennä*-verbin käyttö vähenee tasolle B1 asti, jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä (B1 *f* 0,82), ja kasvaa melko paljon taas B1-tasolta B2-tasolle siirryttäessä (B2 *f* 5,78). B2-tasolla *mennä*-verbiä käytetään tehtävässä kolme kaikkein eniten. *Tulla*-verbin käyttö taas on hieman erityyppistä, sillä kaikkein eniten tätä verbiä käytetään tasolla A1 (*f* 9,22), josta sen käyttö vähenee seuraavalle tasolle (A2 *f* 4,22), mutta jälleen *tulla*-verbinkin käyttö kasvaa tasolta B1 (*f* 5,33) ja B2-tasolle siirryttäessä (*f* 5,78), mutta erot taitotasojen välillä eivät vaikuta kovin merkittävästi lukuun ottamatta A1-tasoa.

Vaikka tehtävä 3 on melko autenttisen oloinen muodollisen viestin tehtävä, se ei kuitenkaan tarjoa *mennä*- ja *tulla*-verbien käytöstä paljon muuta tietoa kuin sen, että tämäntyyppisessä tehtävässä niitä ei käytetä kovinkaan paljon. Tämäkin on tärkeä tieto, koska se kertoo siitä, että tehtävässä suositetaan muunlaista sanastoa kuin *mennä*- ja *tulla*-verbejä. Myös erot näiden kahden tutkittavan verbin välillä ovat kiinnostavia, koska jos näitä verbejä vertaillaan taitotasoinen, huomataan, että *mennä*-verbiä käytetään tasolla (B2) eniten ja *tulla*-verbiä tasolla A1, mutta toisaalta niitä käytetään täysin saman verran tasolla B2 (*mennä f* 5,78; *tulla f* 5,78). Tämä voi kertoa siitä, että tässä tekstilajissa ja tyyppisä (epämuodollinen viesti) kumpaakin verbiä tarvitaan viestimiseen yhtä lailla. Toisaalta erot ovat melko suuria monien muiden taitotasojen kuin B2 kohdalla (ks. taulukot 9 ja 10).

Tehtävä 4: mielipide sekä tehtävä 5: kerro!

Seuraavassa käsitellään tehtävää 4 ja 5 yhdessä, vaikka ne ovatkin tekstilajiltaan erityyppisiä (mielipide ja narratiivi), koska niiden *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssi eroaa keskenään vertailtaessa aikaisemmista tehtävistä merkittävästi. Näissä tehtävissä ei aikaisempien tehtävien tapaan käytetäkään *tulla*-verbiä enemmän kuin *mennä*-verbiä (ks. tehtävät 1, 2 ja 3), vaan *mennä* on hallitseva. Tehtävässä neljä kumpaakin verbiä

käytetään melko vähän, sillä verbin *mennä* *f* on **4,6** ja verbin *tulla* *f* **3,35**, mutta *mennä*-verbiä kuitenkin hieman enemmän, vaikka tässä tehtävässä ero ei ole vielä kovin suuri, kuten on myöhemmin käsiteltävässä tehtävässä viisi. Tehtävän neljä tehtävänannossa oppijaa pyydetään valitsemaan kahdesta aiheesta jompikumpi ja kirjoittamaan, mitä mieltä siitä on ja perustelemaan mielipiteensä. Aiheet tässä tehtävässä ovat seuraavat:

1. Kännykät pois koulusta!
2. Vanhemmat saavat päättää, miten lapset käyttävät Internetiä. (Cefling-tehtävänannot).

Voi olla, että mielipidetekstin aiheet tehtävässä neljä ovat sellaisia, että ne eivät kirvoita käyttämään *mennä*- ja *tulla*-verbejä, joiden perusmerkitys on liikkeen ilmaiseminen. Niillä on toki muitakin merkityksiä kuin lokaalisuuden ilmaiseminen, esimerkiksi modaalisuus tai futuurisuus (Pajunen 1988, 111; 118). *Mennä*-verbiä käytetään kuitenkin tässä tehtävässä vähiten tasolla A1 (*f* **1,25**) ja eniten tasolla A2 (*f* **7,78**), josta sen käyttö taas vähenee tasolle B1 (*f* **3,46**), joten voisi sanoa, että sen käyttö noudattaa alhaalta nousevaa käyrää, jossa huippu on A2-tasolla, josta se laskee taas B1-tasolle. Tason B2-tekstejä ei tässä tehtävässä ole. Ero A1- ja A2-tason välillä onkin melko suuri (A1 *f* **1,25**; A2 *f* **7,78**), mistä voisi päätellä, että ainakin tässä tehtävässä erityisesti tason A2 oppijat tarvitsevat *mennä*-verbiä täyttämään ilmaisutarpeensa. *Tulla*-verbi käyttäytyy hieman eri tavalla kuin *mennä*, koska sen käyttö lisääntyy melko tasaisesti A1-tasolta (*f* **2,51**) aina B1-tasolle asti, jossa sitä käytetään eniten (*f* **3,89**). Taitotasolla A1 sitä käytetään myös enemmän kuin *mennä*-verbiä käytetään samaisella tasolla.

Tehtävässä 5 (kerro) oppijan tulee kirjoittaa jostakin pelottavasta tai hauskasta asiasta, joka tälle on tapahtunut. Tässä tehtävässä *mennä*-verbin *f* **20,94** on ja *tulla*-verbin *f* vain **7,8**, joten *mennä*-verbiä käytetään huomattavasti enemmän, lähes kolminkertainen määrä. Kun katsotaan tehtävän *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssejä taitotasoin, huomataan, että *mennä*-verbiä käytetään tässä tehtävässä vähiten tasolla B2 (*f* **11,88**), jossa silläkin sitä tosin käytetään enemmän kuin *tulla*-verbiä sen määrältään suurimmalla tasolla A2 (*f* **9,01**). Tehtävässä 5 *mennä*-verbiä käytetään eniten taitotasolla A2 (*f* **23,72**), josta sen käyttö vähenee aina B2-tasolle (*f* **11,88**), jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä. Toiseksi vähiten sitä käytetään A1-tasolla (*f* **14,8**). *Tulla*-verbiä ilmenee tehtävässä samantyyppisesti, sillä myös sitä käytetään taitotasolla A2 eniten (*f* **9,01**), josta sen käyttö vähenee aina taitotasoa B2 (*f* **5,4**) kohti, ja myös sen käyttö on niukinta tasolla A1 (*f* **4,93**). Kummankin verbin käytössä on tässä tehtävässä näkyvissä siis samanlainen

taipumus; ne ovat yleisimpiä tasolla A2, josta niiden käyttö vähenee tasoa B2 kohti.

Näyttää siltä, että tehtävässä 5 asetelma on päinvastainen kuin esimerkiksi tehtävässä kaksi (viesti opettajalle), jossa *tulla*-verbiä käytetään kaikilla tasoilla enemmän kuin *mennä*-verbiä, sillä kerro-tehtävässä se on kaikilla taitotasoilla yleisempi kuin *tulla* (ks. myös taulukot 9 ja 10). Tähän vaikuttaa varmasti tehtävänanto, joka kuuluu tehtävässä 5 seuraavasti:

- Mitä tapahtui.
- Miksi tapahtuma oli pelottava tai hauska. (Cefling-tehtävänannot)

Vaikuttaa siltä, että narratiivin tehtävän keskeinen verbi on nimenomaan *mennä*, sillä sen avulla voidaan kertoa esimerkiksi menneistä tapahtumista (*joku meni tekemään jotakin* - tyyppinen lause). Useat koululaisten kirjoittamista teksteistä ovat myös vauhdikkaita tilannekuvauksia, joissa tapahtuu paljon siirtymistä paikasta toiseen, jolloin *mennä*-verbin käyttö liikkeen ilmaisemisen merkityksessä on perusteltua.

6.1.3 Yhteenveto koululaisaineistosta

Edellä olen esitellyt koululaisaineistosta saatuja tuloksia *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvensseistä. Aineistoon kuuluu koululaisten kirjoittamia tekstejä, joita on siis viittä erilaista tekstityyppiä (viesti ystävälle, viesti opettajalle, sähköposti verkkokauppaan, mielipide ja kertova teksti) ja jotka jakaantuvat tekstityypiltään muodollisiin ja epämuodollisiin teksteihin sekä mielipiteeseen ja narratiiviin. Seuraavassa kokoaan koululaisaineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvensseistä lyhyen yhteenvedon. Koululaisaineiston tuloksiin palataan YKI-aineiston tulosten esittelyn jälkeen luvussa 6.1.3, jossa näitä kahta aineistoa vertaillaan.

Tarkasteltaessa koululaisaineistoa taitotasoinnain saatiin tulokseksi se, että oppijat käyttävät sekä *mennä*- että *tulla*-verbiä eniten taitotasolla A2 (*mennä* f **11,83**; *tulla* f **14,82**). *Mennä*-verbiä käytetään melko saman verran kaikilla taitotasoilla: A1 (f **7,47**), A2 (f **11,83**), B1 (f **10,43**) ja B2 (f **9,9**), mutta *mennä*-verbin käyttö lisääntyy kuitenkin selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti. Sama ilmiö on nähtävissä myös *tulla*-verbin kohdalla, sillä sen käyttö lisääntyy selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti, jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä (frekvenssit A1 **11,5**, A2 **14,82**, B1 **11,58** ja B2 **11,25**). Kuten *mennä*-verbiä, *tulla*-verbiäkin käytetään siis eniten taitotasolla A2 (f **14,82**). *Tulla*-verbi on joka

kielitaidon tasolla eli tasoilla A1 - B2 frekvenssiltään yleisempi kuin *mennä*-verbi (ks. kuvio 2).

Koululaisaineiston tehtävittäinen vertailu osoittautui hedelmälliseksi, koska erot tutkittavien verbien välillä tulivat melko hyvin esille. Selvisi, että *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssissä on melko suuriakin tehtäväkohtaisia eroja ja että kummallakin verbillä näyttää tämän aineiston pohjalta olevan sellaisia tehtävätyyppejä, jotka suosivat jompaakumpaa verbiä. Eniten *mennä*-verbiä käytetään tehtävässä viisi (*f* 20,94). Samaisessa kertovan tekstin tehtävässä *tulla*-verbiä käytetään huomattavasti vähemmän (*f* 7,8). *Tulla*-verbille suosiollinen tehtävä puolestaan on viesti opettajalle (*f* 27,58), kun taas verbin *mennä* frekvenssi on tässä tehtävässä vain 5,69. Kaikkein vähiten *mennä*-verbiä löytyy tehtävästä kolme (*f* 1,88; *tulla* *f* 5,81) ja *tulla*-verbiä tehtävästä neljä (*f* 3,35; *mennä* *f* 4,6). *Tulla*-verbin frekvenssi on suurempi tehtävissä yksi, kaksi ja kolme, kun taas *mennä*-verbiä on enemmän tehtävissä neljä ja viisi. *Tulla*-verbi ei olekaan siis tehtävittäin vertailtaessa yleisempi jokaisessa tehtävässä, vaan ainoastaan kolmessa viidestä. Tämä poikkeaa muiden aineistojen tuloksista *tulla*- ja *mennä*-verbien frekvensseistä, joissa *tulla* on huomattavasti yleisempi kuin *mennä* (ks. Saukkonen ym. 1978, 41 - 42). Vaikuttaa siltä, että tehtävien kommunikatiivinen luonne muuttaa näiden verbien yleisyysuhteita, koska ne ovat tekstityypiltään hyvin erilaisia kuin esimerkiksi sanomalehtikieli. Myös tehtävänannoilla on suuri merkitys tuloksiin, sillä niissä tehtävänannoissa, joissa pyydetään kirjoittajaa esimerkiksi kertomaan, ettei voi tulla jonnekin, kyseistä verbiä käytetään enemmän. Toisaalta esimerkiksi *mennä*-verbin frekvenssiltään suurimmassa tehtävässä (kertova teksti) ei *mennä*-verbistä ole minkäänlaista mainintaa tehtävänannossa, mikä todistaa sen, että näillä verbeillä on omat, melko vakiintuneet ja spesifit käyttökontekstinsa.

6.1.4 YKI-aineisto: vertailua taitotasoin

Seuraavassa käsitellään tutkimukseni toista aineistoa, joka koostuu Yleisten kielitutkintojen (YKI) teksteistä. Kuten koululaisaineistostakin, YKI-aineistosta laskettiin ensin, kuinka monta kertaa (kappalemäärä, kpl) oppijat käyttävät *tulla*- ja *mennä*-verbejä. Tämän jälkeen laskettiin, kuinka monta kertaa ne esiintyvät tuhatta sanaa kohden eli laskettiin verbien taajuus (*f*), jotta luvut olisivat vertailukelpoisia keskenään. Myös YKI-aineistoa vertaillaan niin tehtävittäin kuin taitotasoin. Taulukoista (11 - 16) näkyvät verbien esiintymismäärät ja frekvenssit taitotasoin luokiteltuina (ks. tehtävien

sanamäärät Aineisto ja menetelmät -luvusta). EV tarkoittaa tässä epämuodollista viestiä, MV muodollista viestiä ja MP mielipidetekstiä.

Taulukko 11. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla A1 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
A1	EV	30	17,08	30	17,08
	MV	2	2,29	2	2,29
	MP	5	2,13	5	2,13
Yht.		37	7,44	37	7,44

Taulukko 12. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla A2 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
A2	EV	39	22,81	26	15,2
	MV	3	1,78	4	2,37
	MP	8	3,47	3	1,3
Yht.		50	8,77	33	5,79

Taulukko 13. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla B1 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
B1	EV	13	4,9	36	13,57
	MV	7	2,46	13	4,57
	MP	32	5,96	11	2,05
Yht.		52	4,79	60	5,52

Taulukko 14. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla B2 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
B2	EV	30	12,56	32	13,4
	MV	3	1,22	13	5,31
	MP	12	2,83	17	4,01
Yht.		45	4,96	62	6,83

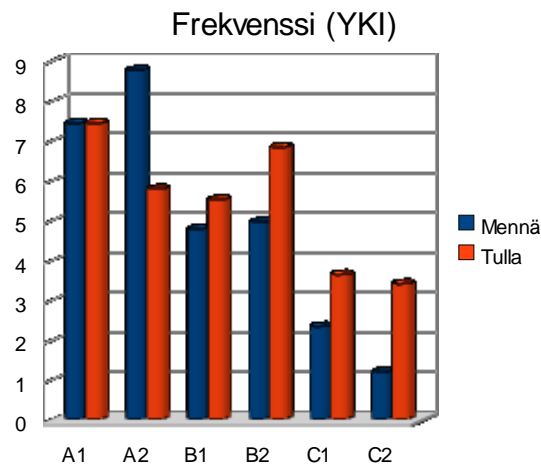
Taulukko 15. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla C1 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
C1	EV	3	1,79	13	7,74
	MV	11	2,84	11	2,84
Yht.	MP	13	2,17	18	3,01
		27	2,34	42	3,64

Taulukko 16. *Mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi tasolla C2 (YKI).

Taitotaso	Tehtävä	Mennä (kpl)	Mennä frekvenssi per 1000 sanaa	Tulla (kpl)	Tulla frekvenssi per 1000 sanaa
C2	EV	1	0,93	12	11,19
	MV	5	0,86	13	2,24
Yht.	MP	7	1,76	12	3,01
		13	1,2	37	3,41

Seuraava kuvio (5) havainnollistaa vielä *mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssiä tuhatta sanaa kohden YKI-aineistossa taitotasoittain:

Kuvio 5. YKI-aineiston *mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssi.

Taulukoista 11 - 16 sekä kuviosta 5 ilmenee, että YKI-aineistossa oppijat käyttävät *mennä-*verbiä eniten tasolla A2 (f 8,77) ja toiseksi eniten, lähes yhtä paljon kuin A2-tasolla, tasolla A1 (f 7,44). *Mennä-*verbin käyttö siis lisääntyy siirryttäessä A1-tasolta A2-tasolle (f 8,77), jolta sen käyttö vähenee jonkin verran ennen B1-tasoa (f 4,79). Tällä tasolla *mennä-*verbiä käytetään kuitenkin hitusen verran vähemmän kuin B2-tasolla (f

4,96), josta sen käytön väheneminen jatkuu aina C2-tasolle asti (f 1,2). *Mennä*-verbin frekvensseissä on siis melko suuria eroja eri taitotasojen välillä ja erityisesti korkeimmilla tasoilla niitä käytetään melko vähän (C1 f 2,34 ja C2 f 1,2). Tämä voisi kertoa siitä, että ylemmillä kielitaidon tasoilla oppijoilla on jo käytössään laajempi valikoima verbejä, eikä heidän tarvitse turvautua vain kohdekielen kaikkein frekventeimpiin verbeihin, jotka on luultavasti omaksuttu jo oppimisen alkuvaiheessa (Voionmaa 1994, 33, Kotsinas 1982, 211).

Suurin määrä *tulla*-verbejä on samantyyppisesti kuin *mennä*-verbejäkin perustasolla A1 (f 7,44) sillä erotuksella, että *mennä*-verbiä käytetään eniten peruskielitaidon tasolla A2. *Tulla*-verbiä käytetään siis tasolla A1 kaikkein eniten ja sen käyttö vähenee aina tasolle B2 asti, jossa sen käyttö taas lisääntyy hieman (B2 f 6,83), mutta josta sen käyttö vähenee C1-tason (f 3,64) kautta aina C2-tasolle asti (f 3,41), jossa sitä käytetään kaikkein vähiten. *Tulla*-verbin kohdalla on nähtävissä samanlainen ilmiö kuin *mennä*-verbilläkin, sillä myös sitä ilmenee vähiten kielitaidon ylemmillä tasoilla (C1 ja C2).

Kun verbejä *tulla* ja *mennä* vertaillaan taitotasoin, huomataan, että sekä *tulla*-että *mennä*-verbiä käytetään vähiten C2-tasolla ja eniten kielitaidon perustasoilla A1 (*tulla*) ja A2 (*mennä*). Ensimmäistä verbiä käytetään jostakin syystä suhteellisen paljon myös tasolla B2 (f 6,83). Voi olla, että tasolla B2 esimerkiksi tehtävänanto on vaikuttanut siihen, että oppijat käyttävät kirjoituksissaan runsaasti *tulla*-verbiä tai jokin muu luonnollinen tekijä selittää tätä frekvenssin kasvua. YKI-aineiston tulos eroaa koululaisaineistosta siinä, että verbi *tulla* ei ole yleisempi kaikilla tasoilla, kuten se on koululaisaineistossa, vaan *mennä* on yleisempi tasolla A2, ja tasolla A1 ne ovat yhtä yleisiä (f 7,44). *Tulla* on kuitenkin yleisempi kuin *mennä* YKI-aineistossa kielitaidon tasoilla B1, B2, C1 ja C2 eli neljässä tapauksessa kuudesta, joten se on kuitenkin selvästi enemmän käytetty verbi myös tässä aineistossa, kuten on myös aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Saukkonen ym. 1978).

6.1.5 YKI-aineiston vertailua tehtävittäin

Seuraavassa vertaillaan YKI-aineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssiä tehtävittäin (tehtävät epämuodollinen ja muodollinen viesti sekä mielipide). Kuten koululaisaineistonkin kohdalla, tarkoituksena on tarkastella *tulla*- ja *mennä*-verbien frekvenssejä tehtävittäin sekä kiinnittää huomiota eri tehtävänantojen sekä tekstilajin

mahdolliseen vaikutukseen esiintymien määriin. Seuraavassa tarkastellaan kunkin tehtävän *mennä*- ja *tulla*-verbejä erikseen, minkä jälkeen pohditaan lyhyesti YKI-aineiston eri tehtävien välillä olevia eroja näiden verbien käytössä. Lopuksi vertaillaan koululais- ja YKI-aineiston eroja *tulla*- ja *mennä*-verbien osalta. Taulukossa 17 näkyvät *mennä*-verbin ja taulukossa 18 *tulla*-verbin frekvenssit tuhatta sanaa kohden taitotasoin (tasot A1 - C2) ja tehtävittäin (tehtävät EV, MV ja MP). Lisäksi kuvat 6 ja 7 havainnollistavat *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttöä tehtävittäin YKI-aineistossa.

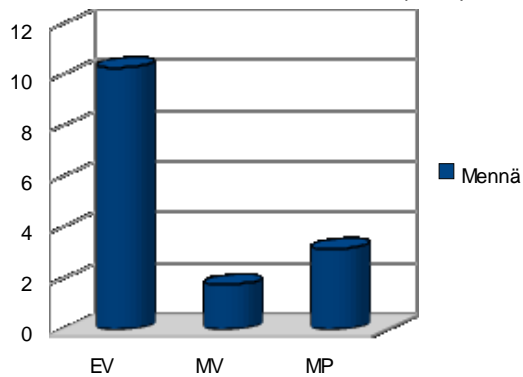
Taulukko 17. *Mennä*-verbin frekvenssi (per 1000 sanaa) tehtävittäin ja taitotasoin (YKI).

Taitotaso	EV	MV	MP
A1	17,08	2,29	2,13
A2	22,81	1,78	3,47
B1	4,9	2,46	5,96
B2	12,56	1,22	2,83
C1	1,79	2,84	2,17
C2	0,93	0,86	1,76
YHT. (/1000 sanaa)	10,3	1,77	3,18

Taulukko 18. *Tulla*-verbin frekvenssi (per 1000 sanaa) tehtävittäin ja taitotasoin (YKI).

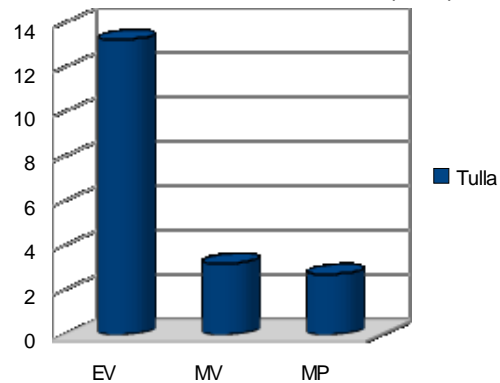
Taitotaso	EV	MV	MP
A1	17,08	2,29	2,13
A2	15,2	2,37	1,3
B1	13,57	4,57	2,05
B2	13,4	5,31	4,01
C1	7,74	2,84	3,01
C2	11,19	2,24	3,01
YHT. (/1000 sanaa)	13,24	3,2	2,72

Mennä-verbi tehtävittäin (YKI)

Kuvio 6. *Mennä*-verbin frekvenssi tehtävittäin.

Tulla-verbi tehtävittäin (YKI)

Kuvio 7. *Tulla*-verbin frekvenssi tehtävittäin.

Tehtävä 1: epämuodollinen viesti (EV)

Taulukoihin 17 ja 18 on kerätty *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssit tehtävittäin ja taitotasoittain sekä kuvioihin 6 ja 7 tehtävittäin. Kun tarkastellaan epämuodollisen viestin tehtävää (EV), huomataan, että siinä käytetään jonkin verran enemmän *tulla*-verbiä (*f* 13,24) kuin *mennä*-verbiä (*f* 10,3). EV-tehtävässä ei ole nähtävissä kovin selviä linjoja *mennä*-verbin käytössä, sillä sitä käytetään toiseksi eniten tasolla A1 (*f* 17,08) ja eniten tasolla A2 (*f* 22,81), josta sen käyttö vähenee rajusti tasolle B1 (*f* 4,9), mutta josta se kasvaa taas siirryttäessä tasolle B2 (*f* 12,56). Vähiten *mennä*-verbiä käytetäänkin lopulta EV-tehtävässä tasoilla C1 (*f* 1,79) ja C2 (*f* 0,93). Samanlainen ilmiö, jossa frekventtejä verbejä käytetään vähiten kielitaidon ylemmillä tasoilla, oli nähtävissä, kun vertailtiin *mennä*- ja *tulla*-verbejä taitotasoittain.

Tulla-verbiä käytetään EV-tehtävässä *mennä*-verbin tapaan, sillä eniten sitä on tasolla A1 (*f* 17,08) ja toiseksi eniten tasolla A2 (*f* 15,2). Verbin *tulla* käyttö vähenee aina A2-tasolta C1-tasolle (*f* 7,74) asti, missä sen käyttö onkin kaikkein vähäisintä. Toisin kuin *mennä*-verbin, jostakin syystä *tulla*-verbin käyttö lisääntyy siirryttäessä tasolta C1 tasolle C2 (*f* 11,19). Erot näiden verbien käytössä ovat suuret kielitaidon ylimmällä tasolla (vrt. *tulla* ja *mennä* EV:n tasolla C2), mikä saattaa kertoa siitä, että korkeammalla tasolla idiomaattisia ilmauksia, joita ilmaistaan ennen muuta *tulla*-verbillä, on käytetty paljon. Esimerkiksi Kielitoimiston sanakirja (2008) antaa *tulla*-verbille jopa 24 eri merkitystä alakohtineen, kun taas verbiä *mennä* esitellään vain kuusi pääkohtaa alamääritteineen. *Tulla* (sijalla 14) on muutenkin paljon yleisempi verbi kuin *mennä* (sijalla 88) (Suomen sanomalehtikielen taajuussanasto CSC 2004). Myös sillä on varmasti merkitystä, että EV on tekstityypiltään tasoilla A1 – B2 viesti ystävälle ja tasoilla C1 – C2 talkookutsu naapureille (YKI-tehtävänannot). Voisi kuvitella, että talkoisiin kutsuttaessa saatettaisiin käyttää paljon *tulla*-verbiä, koska on intentiona on pyytää naapureita tulemaan talkoisiin, jolloin on kyse päämäärään kohdistuvasta liikkumisesta, jossa liikkeen suunta on kirjoittajaa päin tai hänen läheisyyteensä. Tällöin suomen kielessä käytetään juuri *tulla*-verbiä. Tarkemmin tehtävänantojen vaikutukseen verbiesiintymien määriin ei tässä työssä YKI:n osalta puututa samalla tavalla kuin koululaisaineiston osalta, koska Yleisten kielitutkintojen tehtävänannot eivät ole julkisia.

Tehtävä 2: muodollinen viesti (MV)

Kuten epämuodollisen viestin tehtävässäkkin, myös muodollisessa viestissä (MV) *tulla*-verbiä (*f* 3,2) käytetään enemmän kuin *mennä*-verbiä (*f* 1,77). Kumpaakaan ei kuitenkaan käytetä tässä tehtävässä kovinkaan paljon, sillä niiden frekvenssiluvut tuhatta sanaa kohden ovat melko pieniä. Tasolta A1 siirryttäessä A2-tasolle *mennä*-verbin käyttö hieman vähenee, mutta se taas kasvaa tasolle B1 (*f* 2,46), josta se taas vähenee tasolle B2 (*f* 1,22). *Mennä*-verbiä käytetään eniten tässä tehtävässä taitotasolla C1 (*f* 2,84) ja vähiten tasolla C2 (*f* 0,86). On hieman erikoista, että verbiä *mennä* käytetään eniten tässä tehtävässä juuri tasolla C1, koska muissa tehtävissä on päinvastainen tendenssi: ainakin pääosin korkeammilla tasoilla käytetään vähän *mennä*-verbiä (ks. taulukot 13 ja 14). Toisaalta C1-tason *mennä*-verbin frekvenssin ero toiseksi (B1 *f* 2,46) ja kolmanneksi (A1 *f* 2,29) yleisimpiin taitotasoihin on lähes olematon, joten erolla ei liene niin suurta merkitystä. MV-tehtävässä erot eri taitotasojen välillä *mennä*-verbillä ovat muutenkin melko pienet, sillä ne kaikki sijoittuvat frekvenssien 0,86 - 2,84 välille.

Tulla-verbin käytössä MV-tehtävässä näkyy selkeähkö, nouseva linja A1-tasolta (*f* 2,29) B2-tasolle asti, jossa sitä käytetään siis eniten (B2 *f* 5,31). Tältä tasolta käyttö vähenee ja on C2-tasolla kaikkein vähimmillään (C2 *f* 2,24), mutta toisaalta lähes yhtä vähäistä se on A1-tasolla (*f* 2,29). Kuten *tulla*-verbilläkin, erot eri taitotasojen välillä ovat suhteellisen pieniä, sillä kaikki mahtuvat frekvenssien 2,29 - 5,31 välille, mutta erot ovat hieman suurempia *tulla*-verbillä.

Muodollisen viestin (MV) tekstilaji on A-tasolla palaute tai ilmoitus, B-tasolla reklamaatio ja C-tasolla anomus tai valitus (YKI-tehtävänannot). Voi olla, että mikään näistä viestityypeistä ei vaadi käytettävän sen enempää *tulla*- ja *mennä*-verbejä kuin toinenkaan, koska niiden käyttö jää kauttaaltaan melko vähäiseksi, eikä kovin suuria eroja tule eri taitotasojen välillä. Ainoastaan *tulla*-verbejä käytetään tasoilla B1 (*f* 4,57) ja B2 (*f* 5,31) hieman enemmän kuin muilla tasoilla, mikä voi kertoa siitä, että reklamaatiotyypistä tekstiä laadittaessa tarvitaan *tulla*-verbiä esimerkiksi vastaavissa ilmauksissa kuin "*voin tulla selvittämään asiaa*" tai "*postissa tuli jotakin*" (esimerkit omiani). Tämän aineiston pohjalta näyttää myös siltä, että *mennä*- ja *tulla*-verbejä ei käytetä ole kovin paljon muodollisen viestin kaltaisissa tehtävissä (vrt. koululaisaineiston muodollinen viesti *mennä f* 1,88; *tulla f* 5,81).

Tehtävä 3: mielipide (MP)

Mielipide-tehtävä (MP) on ainoa YKI-aineiston kolmesta tehtävästä, jossa *mennä*-verbi on frekvenssiltään ylisempi kuin *tulla*, vaikkakaan ero ei ole kovin merkittävä (*mennä* *f* 3,18; *tulla* *f* 2,72). Kuten epämuodollisen viestin tehtävässäkin, myös MP-tehtävässä sekä *mennä* että *tulla*-verbiä käytetään melko vähän verrattuna epämuodollisen viestin (EV) tehtävään (*mennä* *f* 10,3; *tulla* *f* 13,24), missä näitä verbejä käytetään siis kaikista eniten YKI-aineiston tehtävistä. Mielipidetehtävässä *mennä*-verbiä käytetään kuitenkin enemmän kuin muodollisen viestin (MV) tehtävässä (*f* 1,77), missä *tulla*-verbi on yleisempi (*f* 3,2).

Tarkasteltaessa *mennä*-verbin käyttöä MP-tehtävässä taitotasoinnain huomataan, että taitotasolta A1 (*f* 2,13) alkaen sen käyttö lisääntyy aina tasolle B1 asti, josta se taas vähenee kohti tasoa C2. Kaikkein eniten *mennä*-verbiä käytetään taitotasolla B1 (*f* 5,96) ja vähiten tasolla C2 (*f* 1,76). Tasoilla A1 ja C2 (*f* 2,17) *mennä*-verbiä käytetään lähes yhtä paljon, joten tätä käyttöä kuvaa käyrä, joka lähtee nousemaan A1-tasolta B1-tasolle asti, minkä jälkeen se jostain syystä lähtee laskemaan kohti C2-tasoa, jossa sitä käytetään siis vielä hieman vähemmän kuin A1-tasolla.

Tulla-verbin käyttö MV-tehtävässä noudattaa pitkälti samaa linjaa *mennä*-verbin kanssa, sillä myös sitä käytetään eniten B-tasolla, mutta ei B1-tasolla, vaan B2-tasolla (*f* 4,01). *Tulla*-verbin käyttö eroaa *mennä*-verbistä siinä, että sen käyttö ei lisäännä tasaisesti B2-tasolle asti, vaan se vähenee hieman A1-tasolta (*f* 2,13) A2-tasolle (*f* 1,3), josta se taas lisääntyy B1-tason (*f* 2,05) kautta B2-tasolle. Tältä tasolta käyttö vähenee hiukan C1- ja C2-tasoille, joissa niitä käytetään yhtä paljon (kummassakin *f* 3,01). Erot *tulla*-verbin frekvensseissä eri taitotasojen välillä ovat MP-tehtävässä kuitenkin melko pieniä, sillä niiden frekvenssi osuu lukujen 1,3 - 4,01 välille.

6.1.6 Yhteenveto YKI-aineistosta

Edellä olen esitellyt tuloksia YKI-aineistosta, joka koostuu aikuisten kirjoittamista teksteistä, jotka ovat tekstilajiltaan epämuodollinen viesti, muodollinen viesti ja mielipide. Seuraavassa esittelen lyhyesti pääkohdat YKI-aineistosta saaduista tuloksista *mennä*- ja *tulla*-verbien käytöstä. Koululais- ja YKI-aineiston eroja vertaillaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa (6.1.7).

Kun YKI-aineistoa tarkasteltiin taitotasoin, huomattiin, että siinä kaikkein eniten *mennä*-verbiä käytetään taitotasolla A2 (*f* 8,77) ja *tulla*-verbiä tasolla A1 (*f* 7,44). *Mennä*-verbin käyttö kasvaa A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee siitä B1-tasolle (*f* 4,79), mutta pysyy lähes samana B2-tasolla (*f* 4,96). C1-tasolla (*f* 2,34) verbiä *mennä* käytetään jo huomattavasti vähemmän ja sen käyttö vähenee yhä C2-tasolla (*f* 1,2). *Tulla*-verbiä taas käytetään siis eniten A1-tasolla (*f* 7,44), josta sen käyttö vähenee hieman A2-tason (*f* 5,79) kautta B1-tasolle (*f* 5,52), vaikkakin näillä kahdella tasolla sitä käytetään lähes yhtä paljon, jolloin ero ei ole merkittävä. B2-tasolla *tulla*-verbin käyttö hieman lisääntyy (*f* 6,83) ja vähenee taas C1- ja C2-tasoilla (*f* 3,64; *f* 3,41). Kummankin tutkittavan verbin käytössä on nähtävissä, että niitä käytetään eniten alimmilla tasoilla (*mennä* A2, *tulla* A1) ja vähiten korkeammilla tasoilla (*mennä* C2, *tulla* C2).

YKI-aineiston tehtävittäinen tarkastelu osoitti, että sekä *mennä*- että *tulla*-verbiä käytetään tässä aineistossa eniten epämuodollisen viestin tehtävässä (EV). Verbiä *mennä* (*f* 10,3) käytetään tässä EV-tehtävässä hieman vähemmän kuin verbiä *tulla* (*f* 13,24). Muodollisen viestin (MV) tehtävässä kumpaakin verbiä käytetään melko vähän: *mennä* *f* 1,77 ja *tulla* *f* 3,2. Mieliopide-tehtävä (MP) oli näistä kolmesta tehtävästä ainoa, jossa *mennä*-verbi (*f* 3,18) oli yleisempi kuin *tulla* (*f* 2,72), mutta kuten EV-tehtävässäkin, frekvenssit jäivät melko pieniksi myös MP-tehtävässä. Eniten *mennä*-verbejä on EV-tehtävässä tasolla A2 (*f* 22,81), MV-tehtävässä tasolla C1 (*f* 2,84) ja MP-tehtävässä tasolla B1 (*f* 5,96). *Tulla*-verbillä vastaavat tasot ovat EV-tehtävässä A1 (*f* 17,08), MV-tehtävässä B1 (*f* 5,31) ja MP-tehtävässä B2 (*f* 4,01). Kokonaisuudessaan YKI-aineistossa *mennä*- ja *tulla*-verbejä näytetään käytettävän suhteellisen vähän verrattuna koululaisaineistoon (vrt. koululaisaineiston frekvenssit).

6.1.7 Yhteenveto YKI- ja Cefling-aineistoista

Luvussa 6.1 olen esitellyt YKI- ja koululaisaineiston tuloksia *mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssistä. Seuraavassa näiden kahden aineiston eroja ja yhtäläisyyksiä *tulla*- ja *mennä*-verbien käytössä vertaillaan sekä pohditaan lyhyesti, mistä mahdolliset erot voisivat johtua. Lisäksi tarkastellaan tekstilajin vaikutusta aineiston teksteihin. Tekstilajin ajatellaan olevan sosiokulttuurinen käsite, joka tarkoittaa muun muassa sitä, että meillä on taju siitä, mitkä kielelliset piirteet ovat ominaisia kullekin tekstityypille (Kalliokoski 2006, 240). Tämän tutkimuksen aineistossa onkin neljää erilaista tekstilajia: muodollista ja epämuodollista viestiä, mieliopidettä ja narratiivia (vain koululaisaineistossa), ja nämä

aiheuttanevat eroja siinä, miten *mennä*- ja *tulla*-verbejä käytetään. YKI- ja koululaisaineistoa tarkasteltiin sekä taitotasoinen että tehtävittäin. Ensin palataan tutkimaan aineistoa taitotasoinen, minkä jälkeen pohditaan aineistoa tehtävittäin.

Kun aineistoa tarkasteltiin taitotasoinen, saatiin tulokseksi se, että koululaisaineistossa oppijat käyttävät sekä *mennä*- että *tulla*-verbiä eniten taitotasolla A2 (*mennä* *f* 11,83; *tulla* *f* 14,82), ja myös YKI-aineistossa *mennä*-verbiä käytetään eniten taitotasolla A2 (*f* 8,77), mutta *tulla*-verbiä tasolla A1 (*f* 7,44). Koululaisaineistossa *mennä*-verbin käyttö lisääntyy selvästi A1-tasolta (*f* 7,47) A2-tasolle (*f* 11,83) siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle (*f* 9,9) asti (ks. taulukot 1 - 4). Myös YKI-aineistossa *mennä*-verbin käyttö kasvaa A1-tasolta (*f* 7,44) A2-tasolle (*f* 8,77) siirryttäessä ja vähenee siitä B1-tasolle (*f* 4,79), mutta pysyy lähes samana B2-tasolla (*f* 4,96). C1-tasolla (*f* 2,34) verbiä *mennä* käytetään jo huomattavasti vähemmän ja sen käyttö vähenee yhä C2-tasolla (*f* 1,2), jossa sitä käytetään kaikkein vähiten. Vaikuttaa siltä, että *mennä*-verbiä käytetään kaikista eniten alkeiskielitaidon tasolla (A2), mutta toisaalta vähiten sitä koululaiset käyttävät sitä aivan ensimmäisellä tasolla, A1, kun taas YKI:ssä vähiten *mennä*-verbin käyttöä on tasolla C2. Mistä tällainen päinvastaisuus voisi johtua? Yksi selitys voisi olla se, että koska YKI:ssä on mukana useampia taitotasoja, näyttävät tulokset kokonaisuudessaan erilaisilta, vaikka itse asiassa kummatkin ryhmät käyttävät lähes yhtä paljon *mennä*-verbiä A1-tasolla (koululaiset *f* 7,47; YKI *f* 7,44). B1- ja B2-tasojen *mennä*-verbiin frekvenssejä vertailtaessa erot ovat näiden kahden ryhmän välillä suuremmat, sillä koululaiset käyttävät huomattavasti ahkerammin *mennä*-verbiä kuin aikuiset (ks. taulukot 1 -4, 7 - 12).

Koululaisaineistossa *tulla*-verbin käyttö lisääntyy selvästi A1-tasolta (*f* 11,5) A2-tasolle (*f* 14,83) siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti (*f* 11,25), jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä. YKI-aineistossa taas *tulla*-verbiä käytetään eniten A1-tasolla (*f* 7,44), josta sen käyttö vähenee hieman A2-tason (*f* 5,79) kautta B1-tasolle (*f* 5,52), vaikkakin näillä kahdella tasolla käytössä ei ole juuri eroa. B2-tasolla *tulla*-verbin käyttö hieman lisääntyy (*f* 6,83) ja vähenee taas C1- ja C2-tasoilla (*f* 3,64; *f* 3,41). *Tulla*-verbi on koululaisaineistossa jokaisella kielitaidon tasolla eli tasoilla A1 - B2 frekvenssiltään yleisempi kuin *mennä*-verbi. YKI-aineistossa näin on kaikkien muiden tasojen kohdalla paitsi tasolla A2, jossa *mennä* (*f* 8,77) on yleisempi. Tasolla A1 ne ovat YKI-aineistossa yhtä yleisiä. Jostakin syystä koululaiset käyttävät tutkittuja verbejä paljon enemmän kuin aikuiset YKI-aineistossa. Esimerkiksi koululaiset käyttävät tasolla A1 (vähiten *mennä*-verbejä) 7,47 tuhatta sanaa kohden, kun taas aikuisten vähiten

käyttämällä tasolla (C2) mennä-verbejä on vain 1,2/1000 sanaa. Voi olla, että aikuisilla oppijoilla on monipuolisempia keinoja ilmaista itseään kuin hyödyntää vain *mennä-* ja *tulla-*verbejä, sillä aikuisilla oppijoilla on jo pitkälle kehittynyt merkitysten ja käsitteiden systeemi (Ellis 2009, 133).

Kun *mennä-* ja *tulla-*verbejä tutkittiin tehtävittäin, saatiin selville, että koululaisaineistossa *mennä-* ja *tulla-*verbien frekvenssissä on tehtäväkohtaisia eroja ja että näillä verbeillä näyttää tämän aineiston pohjalta olevan sellaisia tehtävätyyppejä, jotka suosivat joko *tulla-* tai *mennä-*verbiä. YKI-aineistossa sekä *mennä-* että *tulla-*verbejä käytetään eniten epämuodollisen viestin tehtävässä (EV). Koululaiset käyttävät eniten *mennä-*verbiä kertovan tekstin tehtävässä (*f* 20,94) ja *tulla-*verbille suosiollinen tehtävä puolestaan on viesti opettajalle (*f* 27,58). Kaikkein vähiten *mennä-*verbiä löytyy koululaisilla sähköposti verkkokauppaan -tehtävästä (*f* 1,88) ja *tulla-*verbiä mielipidetävästä (*f* 3,35). YKI-aineistosta vähiten *mennä-*verbiä käytetään muodollisen viestin tehtävässä (*f* 1,77) ja *tulla-*verbiä (*f* 2,72) mielipidetävässä. Näyttää siis siltä, että *mennä-*verbiä ei käytetä kummassakaan aineistossa kovinkaan paljon muodollisessa viestissä eikä *tulla-*verbiä mielipidetekstissä. Vaikuttaa siltä, että *mennä-* ja *tulla-*verbeillä onkin omat, melko vakiintuneet käyttökontekstinsä, joissa erityisesti *tulla-*verbi on viestinnällisten tekstilajien tyypillinen verbi (ks. viesti opettajalle, viesti kaverille).

Kokonaisuudessaan YKI-aineistossa *mennä-* ja *tulla-*verbejä näytetään käytettävän vähemmän kuin koululaisaineistossa, sillä YKI-aineiston frekvenssit jäävät paljon pienemmiksi kuin koululaisaineiston. Vertailtaessa *mennä-* ja *tulla-*verbien käyttöä tehtävittäin voidaan huomata, että nuoret oppijat (koululaiset) käyttävät jokaisessa tehtävässä määrällisesti enemmän *tulla-* ja *mennä-*verbiä kuin aikuiset. Kaikista eniten YKI- ja koululaisaineistosta yhteensä *mennä-*verbiä käytetään koululaisten A2-tasolla (*f* 11,83), samoin kuin *tulla-*verbiä (*f* 14,82). YKI-aineiston vastaavat luvut ovat A2-tasolta ovat *f* 8,77 (*mennä*) ja *f* 5,79 (*tulla*). Tämä kertonee siitä, että koululaiset suosivat kielenkäytössään sellaista kieltä, joka on täynnä *tulla-* ja *mennä-*verbejä, kun taas aikuiset käyttävät myös muita ilmaisuja.

6.2. *Mennä-* ja *tulla-*verbien tarkkuus (accuracy)

Seuraavassa esitellään DEMfad-malliin (Franceschina ym. 2006) kuuluvan toisen työkalun, tarkkuuden (*accuracy*), avulla saatuja tuloksia. Tarkkuus tarkoittaa tässä työssä

sitä, kuinka usein *mennä-* ja *tulla-*verbejä käytetään prosentuaalisesti oikein. Tarkastelun kohteena ovat sekä merkitys että muoto, koska ne liittyvät kiinteästi toisiinsa ja koska vain toisen niistä tarkastelu antaisi vain puolittaisen kuvan oppijoiden kielenkäytöstä. Merkityksen ja muodon oppiminen kulkevat siis käsi kädessä. Merkityksen ilmaiseminen edes jollakin tavalla kommunikaatiotilanteessa on paljon tärkeämpää kuin kohdekielen kannalta täysin oikean muodon löytäminen. (Lauranto 1997, 199 - 200.) Merkitystä ja muotoa tarkastellaan tässä vain taitotasoin - ei siis tehtävittäin - koska tehtävittäinen tarkastelu ei vaikuttaisi tuovan merkittävää lisätietoa tarkkuudesta. Kokonaisuudessaan merkitys osattiin sekä koululais- että YKI-aineistossa erittäin hyvin eli sen tarkkuus oli erittäin korkea. Muodon tarkkuudessa oli enemmän hajontaa. Esittelen ensin lyhyehkösti tuloksia merkityksen tarkkuuden analyysistä, minkä jälkeen siirryn tuloksiin muodon tarkkuudesta.

6.2.1 Merkityksen tarkkuus koululaisaineistossa

Merkitys tulkittiin tutkimuksessani virheelliseksi silloin, kun *mennä-* tai *tulla-*verbin tilalla käytetään merkitykseltään väärää verbiä. Esimerkiksi silloin merkitys on väärin, kun oppijan tulisi käyttää *tulla-*verbiä kirjoittaessaan kaverilleen tapaamiseen peruuntumisesta, mutta hän käyttääkin *mennä-*verbiä. Esimerkiksi A2-tason koululainen kirjoittaa "*mulla on flynssä ja mä en voi mennä tänään koulun jälkeen kahvilaan*" (F7728T1). Toinen esimerkkitapaus, jossa merkitys on tulkittu vääräksi, on sellainen, jossa esimerkiksi idiomatisessa ilmauksessa käytetään muuta verbiä kuin pitäisi, kuten seuraavassa: "*Moi! minun tietokonesi meniisi viika*" (F0527T3, A1-taso). Edellisessä esimerkissä kirjoittajan olisi tullut käyttää *tulla-*verbiä, sillä suomen kielessä sillä ilmaistaan tilannetta, jossa jokin syntyy tai muodostuu johonkin (Kielitoimiston sanakirja 2008). Toisaalta usein suomen kielessä myös käytetään *mennä-*verbiä silloin, kun jotakin negatiivista tapahtuu: kone *menee hajalle* tai *rikki* (Leino 2008, 146). Voi olla, että esimerkin oppija hahmottaa edellä olevan muodosteensa **mennä vikaan* samantyyppisesti kuin Leinon esimerkissä, sillä kyseessä on negatiivissävytteinen tapahtuma, jossa tietokone lakkaa toimimasta. Onkin hieman kyseenalaista, voiko aineiston oppijoiden tekstein *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksiä jakaa oikeisiin tai virheellisiin, mutta koska se oli alkuperäinen tarkoitus, esitellään tässä myös tulokset merkitysten osalta.

Seuraavaan taulukkoon (19) on koottu merkitysten prosentuaaliset oikeat ja väärät määrät:

Taulukko 19. *Mennä-* ja *tulla-*verbien merkitysten prosentuaalinen tarkkuus (koululaiset).

Taso	Mennä	Tulla		Merkitys väärin (%)
	Merkitys oikein (%)	Merkitys väärin (%)	Merkitys oikein (%)	
A1	96,2	3,8	92,5	7,5
A2	93,5	6,5	97,8	2,2
B1	99,2	0,8	100	0
B2	100	0	100	0

Taulukosta 19 ilmenee, että koululaiset osaavat *mennä-* ja *tulla-*verbien merkitykset hyvin jo aivan alkeistasolta lähtien. Samoihin tuloksiin päätyy tutkimuksessaan myös Puro (2002), sillä hänen tutkimuksestaan ilmenee, että yleisimmät verbit näytetään opittavan alusta asti semanttisesti, mutta myös muilta osin, onnistuneesti (2002, 171). Koululaisaineiston tasolla A1 on vielä joitain vähäisiä horjuvuuksia *mennä-*verbin merkityksessä, sillä **3,8 %** verbeistä on merkitykseltään väärin, samoin kuin *tulla-*verbissäkin (**7,5 %** väärin). Samoin A2-tasolla joitakin merkityksiä ei vielä ole omaksuttu suomen kielen kirjoitetun kielen normien mukaisesti, sillä *mennä-*verbin osalta **6,5 %** esiintymistä on merkitykseltään väärin ja *tulla-*verbeistä **2,2 %**. Yleisimpiä virhetyyppejä (juokseva numerointi) ovat A1-tasolla esimerkiksi seuraavanlaiset:

- (1) Minä löyan tietokonella. Siten tule riiki tietokonen. (F0537T3)
 (2) Se tulee rikki en tiedä mita tapahtui. (F0607T3)

Näissä esimerkeissä voi olla kyse samantyyppisestä ilmiöstä kuin aiemmin esitellyssä esimerkissä, jossa oppija on ehkä ajatellut, että kun johonkin *tulee vika*, se ilmaistaan samalla tavalla kuin sanotaan *mennä rikki*, minkä vuoksi hän kirjoittaa "*minun tietokonesi meniisi viika*" (F0527T3). Yllä olevissa esimerkeissä (1) ja (2) (F0537T3, F0607T3) oppijat käyttävät *mennä rikki* -ilmauksen tilalla ilmausta **tulla rikki*, jolloin ilmauksessa on virhe suhteessa sanontaan. Kyse on luultavasti siitä, että oppija ei ehkä vielä ole kuullut aikaisemmin *mennä rikki* -ilmausta, sillä tekstit ovat vasta alkeiskielitaidon tasolta A1.

Kokonaisuudessaan koululaiset osaavat merkitykset lähes täydellisesti tasolta B1 alkaen, jossa ainoastaan **0,8 %** merkityksistä on väärin *mennä-*verbillä ja *tulla-*verbillä ei yhtään (**100 %** oikein). Tarkkuus on kuitenkin jo hyvin lähellä 100 prosenttia, joten ne osataan käytännössä lähes täydellisesti. B2-tasolla taas verbit *tulla* ja *mennä* osataan

sataprosenttisesti (tarkkuus **100 %**). DEMfad-mallissa, jota edellä on menetelmänä käytetty, jokin kielen ilmiö ajatellaan osattavan silloin, kun sen tarkkuus on vähintään 80 % (Martin ym. tulossa).

6.2.2 Merkityksen tarkkuus YKI-aineistossa

Seuraavassa esitellään tutkimukseni toisen aineiston, YKI:n, tuloksia *mennä*- ja *tulla*-verbien merkityksistä. Taulukkoon 20 on koottu näiden verbien merkitysten tarkkuus YKI-aineistossa:

Taulukko 20. *Mennä*- ja *tulla*-verbien merkitysten prosentuaalinen tarkkuus (YKI).

Taso	Mennä	Tulla		Merkitys väärin (%)
	Merkitys oikein (%)	Merkitys väärin (%)	Merkitys oikein (%)	
A1	89,2	10,8	97,3	2,7
A2	84	16	97	3
B1	98,1	1,9	98,3	1,7
B2	100	0	100	0
C1	100	0	100	0
C2	100	0	100	0

Kuten koululaiset, myös YKI-aineiston oppijat osaavat *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitykset melko hyvin jo aivan alkeiskielitaidon tasolta lähtien. Ainoa pienehkö poikkeus tästä on *mennä*-verbin käyttö A1- ja A2-tasolla, joista ensimmäisessä sen merkitys on väärin **10,8 %** ja jälkimmäisessä **16 %** tapauksista, mikä onkin koko aineiston suurin määrä väärin olevia merkityksiä. *Tulla*-verbin käytössä ei ole samanlaista ongelmaa, vaan sen merkitykset osataan alusta asti paremmin, sillä A1-tasolla väärin on vain **2,7 %** ja A2-tasolla **3 %** sen esiintymistä.

YKI-aineistossa olevia *mennä*-verbien merkitysvirheitä ovat esimerkiksi seuraavanlaiset:

- (3) Moi! Anteeksi, minä en mene illalla saunassa. Minun lapsi sairas! Soitelaan! Maija. (F208AT2)
- (4) Tänään mina en voin mennä yhdessä teidän saunan. (F366AT2)
- (5) Minä oikein surullinen. jos voi mennä minun luokse, ja autaa minua. Kiitos. (F1014AT1)

(YKI-aineisto, A1-taso)

Esimerkissä (3) A1-tason oppija kirjoittaa viesti ystävälle tehtävässä "*minä en mene illalla saunassa*" (F208AT2) ja käyttää siinä *mennä*-verbiä, vaikka pitäisi käyttää *tulla*-verbiä. *Mennä*-verbiä käyttämällä ilmaisu kuulostaa pikemminkin ilmoitukselta aikomuksesta *mennä jonnekin*, minne viestin vastaanottaja ei ole menossa. Jos hän haluaa ottaa viestin vastaanottajan osalliseksi tähän toimintaan, hänen tulisi käyttää *tulla*-verbiä, sillä silloin merkitys olisi 'tulla sinne vastaanottajan luokse'. Esimerkissä (4) (F366AT2) on kyseessä samantyyppisestä virheestä, mutta lausuman merkitys on hieman erikoinen, sillä *mennä*-verbiä käyttämällä oppijan ilmaisu merkitsee, että hän olisi menossa toisen henkilön saunaan, mutta viestin vastaanottaja ei itse olisi sinne menossa. Lisäämällä *yhdessä*-määritteen virke kuulostaa vielä oudommalta, sillä lukija alkaa miettiä, kenen kanssa kirjoittaja onkaan menossa saunaan. Esimerkissä (5) (F1014AT1) on hieman erilainen virhe, sillä siinä liikkeen suunta on kirjoittajaa kohti. Tekstin kirjoittaja pyytää toista henkilöä tulemaan hänen luokseen, koska hän on surullinen, mutta jostakin syystä hän käyttää *mennä*-verbiä *tulla*-verbin sijaan. Voi olla, että oppija on ns. vahingossa käyttänyt tätä verbiä, koska kyse on kuitenkin vasta A1-tason oppijan tekstistä, eikä hän välttämättä jännittävässä koetilanteessa ole muistanut mitä verbiä käytetään missäkin tilanteessa, vaikka muuten osaisikin arkielämässä käyttää niitä moitteettomasti.

A2-tasolla on samantyyppisiä virheitä *mennä*- ja *tulla*-verbien merkityksissä kuin A1-tasollakin:

- (6) Anteeksi mutta nyt minä en voi mennä saunaan sinun kanssa illalla koska minun pitää mennä minun aidin luona. (F209AT2)
- (7) Hei. Anteeksi mutta minä en voi mennä saunaan sinun kanssa koska minulla on jääkiekkopeil.(F210AT2)
- (8) Olen pahoillani että en mennyt saunaan. (F211AT2)
- (9) Voitko mennä pubiin tänään illalla? Haluaisin tavata pubissa, koska voisin maksa lainan ja myös haluaisin antaa sinulle olutta (se olisi pieni kiitos lainasta). Jos et voi mennä pubiin, soittelaan! -- (F303AT2)

(YKI-aineisto, A2-taso)

Esimerkeissä (6) ja (7) on samanlainen virhetyyppi *mennä*-verbin käytössä kuin aikaisemmin A1-tasonkin esimerkeissä, jossa kirjoittaja käyttää *mennä*-verbiä, vaikka vastaanottajalle yhteisistä suunnitelmista kirjoitettaessa pitäisi käyttää *tulla*-verbiä (F209AT2, F210AT2). Esimerkissä (8) on poiminta samasta viesti-tehtävästä, jossa kirjoittaja ilmoittaa, ettei voi tulla saunaan. Tässä esimerkissä kirjoittaja käyttää jostakin syystä *tulla*-verbin tilalla *mennä*-verbiä, mutta lisäksi myös menneitä aikamuotoa (F211AT2), mikä saattaa aiheuttaa vastaanottajalle hämmennystä tai jopa

ymmärtämisvaikeuksia. Kirjoittaja on mahdollisesti ymmärtänyt tehtävänannon väärin, sillä siinä kehoitetaan kirjoittamaan, että ”*et pääse saunaan illalla*”, mikä viittaa kuitenkin tulevaisuudessa tapahtuvaan toimintaan. Esimerkissä (9) kirjoittaja haluaisi tavata ystävänsä pubissa illalla, mutta jostakin syystä käyttää *mennä*-verbiä, vaikka on myös itse menossa kyseiseen publiin. Erityisesti viimeisessä virkkeessä ”*jos et voi mennä publiin, soittelaan!*” *mennä*-verbin käyttö tuntuu oudolta, koska se antaa sellaisen kuvan, että kirjoittaja ei itse ole menossa publiin. Tällainen *mennä*-verbin käyttö on kuitenkin hyvin tavallista joissakin muissa kielissä, kuten espanjassa, jossa sellaiseen paikkaan menemiseen, jossa itse puhuja ei jo ole, ei voi käyttää *tulla*-verbiä (Kaasinen ym. 2004, 36 – 37).

YKI-aineistossa on B1-taitotasolla enää vain muutamia virheitä *mennä*- ja *tulla*-verbien merkityksessä, ja pääasiassa niiden merkitys ja käyttö oikeassa kontekstissa osataan todella hyvin. B1-tason virheet näiden verbien käytössä ovat samantyyppisissä konstruktioissa kuin alemmillakin taitotasolla:

- (10) On ikävää kyllä, että pitää sanoa sulle tätä, että en voi mennä sun hääjuhliin. Koska mulla on jalkanleikkaus keski-sairaalassa sinä päivänä. sä tiedät hyvin kuinka kauan olen odottanut tätä leikkausta.(F322BT2)

Esimerkki (10) on tehtävästä, jossa tulee kirjoittaa epämuodollinen viesti ja kertoa siinä, että ei pääse matkustamaan ulkomailla asuvan ystävänsä häihin. Kirjoittaja ilmaisee esteensä kirjoittamalla ”*en voi mennä sun hääjuhliin*” (F322BT2), vaikka tässäkin tapauksessa kuuluisi käyttää *tulla*-verbiä, koska liikkeen suunta on kirjoittajasta viestin vastaanottajaan päin, jolloin käytetään *tulla* [täältä] *jonnekin* -rakennetta. Aineiston pohjalta enimmäkseen ongelmia ilmeneekin juuri *tulla*-verbin käytössä. Esimerkiksi A2-tasolla virheellisiä merkityksiä on *mennä*-verbillä **16 %**, mikä tarkoittaa sitä, että näissä tapauksissa olisi pitänyt käyttää *tulla*-verbiä, mutta käytetäänkin verbiä *mennä*, kuten esimerkissä (10). Toisaalta välillä myös *tulla*-verbiä käytetään silloin, kun pitäisi käyttää verbiä *mennä*, joten kummassakin suunnassa on vähäistä horjuvuutta:

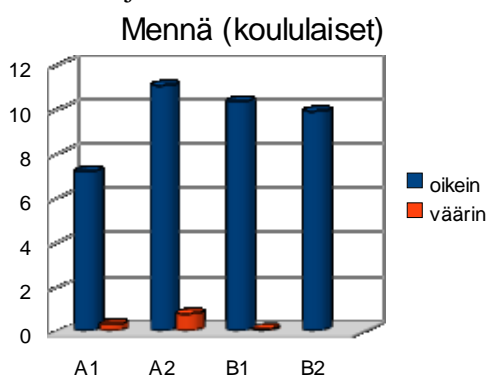
- (11) Minä tulin teidän kotiin valettavasti sinä et ole paikalla (kotona) ja minä annoin raha sinun pojalle -- (F483BT1, B1-taso)

B2-tasolta alkaen YKI-aineistossa olevat kirjoittajat osaavat *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitykset täydellisesti (**100 %** oikein). Sama ilmiö on nähtävissä myös koululaisaineistossa, sillä myös siellä merkitykset ovat täysin oikein B2-tasolta alkaen (ks taulukko 19). Eurooppalaisen viitekehysten taitotasojen mukaan B2-tasolla oppija pystyy

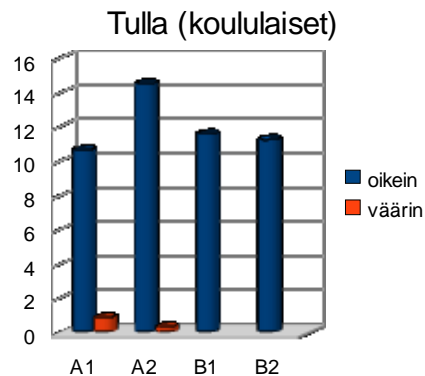
muun muassa kirjoittamaan selkeää, yksityiskohtaista tekstiä erilaisista itseään kiinnostavista aiheista (EVK 2003, 96 – 97). Selkeään ja yksityiskohtaiseen tekstiin kuuluu, että myös sanojen merkitykset, tässä tapauksessa *mennä*- ja *tulla*-verbit, ja sopiva käyttökonteksti on hallussa. B2-tason kielenkäyttäjä on luultavasti jo niin korkealla kielitaidon tasolla, ettei sillä enää tule virheitä frekventtien sanojen merkityksissä.

6.2.3 Yhteenveto koululais- ja YKI-aineistojen *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitysten tarkkuudesta

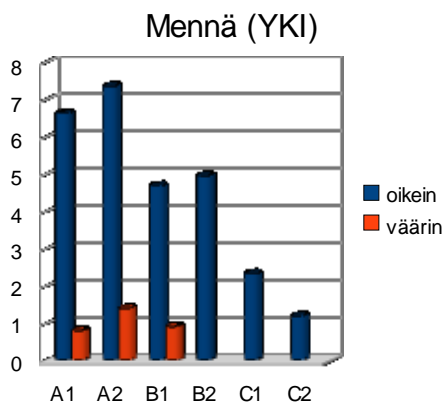
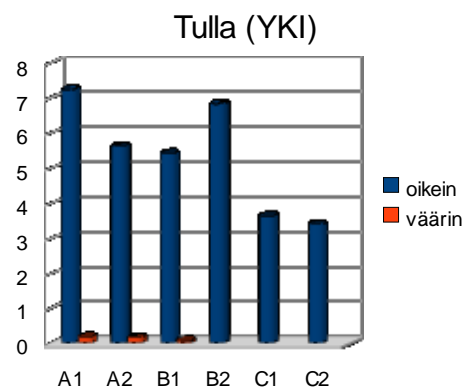
Mennä- ja *tulla*-verbien merkitysten tarkastelu koululais- ja YKI-aineistosta osoitti, että niiden merkitykset osataan jo kielitaidon alkeistasoilta alkaen melko hyvin. Eniten horjuntaa koululaisilla on *mennä*-verbin merkityksissä tasolla A2 (6,5 % väärin) ja *tulla*-verbin käytössä tasolla A1 (7,5 % väärin) eli *mennä*-verbin merkitysten tarkkuus koululaisilla on alimmillaan 93,5 % ja *tulla*-verbin 92,5 %. YKI-aineistossa taas *mennä*-verbin merkityksissä on eniten puutteita tasolla A2 (16 % esiintymistä väärin), jolloin tarkkuudeksi tulee alimmillaan 84 %, mutta myös A1-tasolla *mennä*-verbin merkityksissä on suhteellisen paljon virheitä (10,8 % väärin). *Tulla*-verbillä on YKI-aineistossa eniten merkityksiä väärin tasolla A2 (3 %, tarkkuus 97 %). Jostakin syystä koululaiset näyttävät osaavan paremmin tutkittavien verbien merkitykset, sillä aikuisoppijoiden tarkkuus on näissä pienempi eli aikuisilla on keskimäärin enemmän virheitä merkityksissä *mennä*-verbissä, mutta toisaalta koululaisilla *tulla*-verbissä. Koululaisten koko aineiston pienin tarkkuus on tasolla A1 *tulla*-verbin merkityksissä 92,5 %, kun taas aikuisilla pienin tarkkuus on taitotasolla A2 *mennä*-verbissä 84 % (vrt. taulukot 19 ja 20). Seuraavat kuviot (8 - 11) havainnollistavat *mennä*- ja *tulla*-verbien merkityksien tarkkuutta koululais- ja YKI-aineistoissa

Kuvio 8. *Mennä*-verbin tarkkuus (merkitys).

Kuvio 9. *Tulla*-verbin tarkkuus (merkitys).

Kuvio 10. *Mennä*-verbin tarkkuus (merkitys).Kuvio 11. *Tulla*-verbin tarkkuus (merkitys).

B1-tasolla on vielä hyvin vähäistä epäselvyyttä *mennä*- ja *tulla*-verbien käytössä kummassakin aineistossa. Tällä tasolla (B1) koululaisilla tarkkuus on **100 %** *tulla*-verbillä ja hyvin lähellä 100 prosenttia (**99,2 %**) myös *mennä*-verbillä. YKI-aineistossa ollaan myös B1-tasolla lähellä täydellistä tarkkuutta, sillä *mennä*-verbin tarkkuus on **98,1 %** ja *tulla*-verbin **98,3 %**. B2-tasolla on koululaisaineistossa kummankin tutkittavan verbin tarkkuus jo **100 %**, ja samoin myös YKI-aineistossa. Lisäksi YKI-aineiston C1- ja C2-tasojen tarkkuus on **100 %**. Kokonaisuudessaan voisi siis sanoa, että *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitykset osataan hyvin jo alkeistasoillakin ja aina B1-tasolta ne osataan täydellisesti.

Mennä- ja *tulla*-verbien käytön merkitysten tarkastelu oikein/väärin - näkökulmasta ei paljastanut koululais- ja YKI-aineistojen pohjalta kovin mullistavia tuloksia, mutta toisaalta se kertoi ainakin sen, että merkitykset osataan todella hyvin jo kielitaidon alkeista lähtien ja täydellisesti B1-tasolta alkaen. Tämä ei toisaalta ole yllättävää, koska samantyyppisiin tuloksiin verbien oppimisesta semanttisesti ja myös muilta osin oikein jo kielitaidon alkuvaiheessa ovat päätyneet myös muut aikaisemmissa tutkimuksissaan (vrt. Puro 2002).

6.2.4 Muodon tarkkuus koululaisaineistossa

Seuraavassa esitellään koululaisaineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien tarkkuutta muodon näkökulmasta. Kuten merkityksenkin tarkkuuden tarkastelussa, muodon tarkkuudessa laskettiin, miten usein *mennä*- ja *tulla*-verbejä käytetään prosentuaalisesti oikein eli mikä niiden tarkkuus on. Tarkemmat perusteet muodon virheelliseksi tai oikeaksi

tulkittamiseen esimerkkeineen on esitelty luvussa 5 Aineisto ja menetelmät, mutta niitä esitellään vielä lyhyesti seuraavassa.

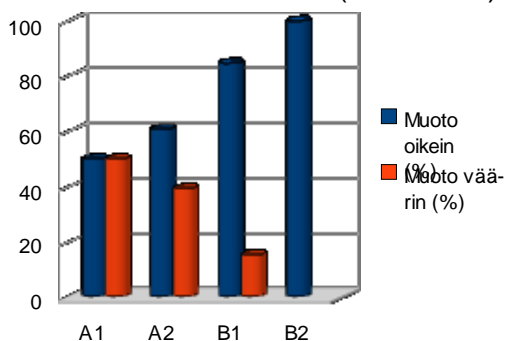
Mennä- ja *tulla-*verbien muoto katsotaan tutkimuksessani vääräksi, jos siinä on virhe persoonataivutuksessa, väärä sijamuoto verbin kanssa, negaatiivirhe, virhe kahden verbin esiintymisessä yhdessä, ns. verbiketjussa tai muunlainen virhe, kuten kirjoitusvirhe tai epäselvyys kirjoituksessa. Muotoa ei pidetä tässä tutkimuksessa vääränä silloin, kun siinä käytetään puhekielistä muotoa tai kun siinä on virhe kaksoiskonsonantissa tai -vokaalissa, mutta merkityksessä ei ole sekaannuksen vaaraa toisen muodon kanssa. Kielenoppija onkin monesti tietoinen käyttämästään merkityksestä, jota hän kykyjensä mukaan yrittää saada ilmaistuksi, mutta koska luonnollisen kommunikaation päätavoite on kokonaisviestin välittyminen, ei muotojen tuottaminen muotojen vuoksi, muodolliseen korrektiuteen ei ole aikaa kiinnittää niin paljon huomiota. (Lauranto 1997, 199 - 200.)

Tutkimuksessani on haluttu kiinnittää huomiota enemmän oppijakielen kommunikatiivisuuteen eli siihen, millaisia merkityksiä oppijat haluavat käyttämiensä muotojen avulla luoda, kuin siihen, miten tarkoin ne noudattavat kirjakieltä. Tämän takia esimerkiksi puhekielisten tai pieniä muodollisia puutteita, jotka eivät häiritse viestin ymmärtämistä, sisältävät ilmaukset katsotaan muodollisesti oikeiksi. Seuraavassa esitellään ensin koululaisaineiston tuloksia, minkä jälkeen jatketaan YKI-aineiston tuloksilla. Tulosten esittelyssä edetään taitotasoin (tasot A1-B2 koululaiset, tasot A1-C2 YKI). Koululaisaineistossa *mennä-* ja *tulla-*verbien merkitys eli niiden käyttö oikeassa yhteydessä osattiin huomattavasti paremmin kuin näiden verbien muoto (ks. luvun 6.2.1 taulukko 19). Koululaisten käyttämien *mennä-* ja *tulla-*verbien muodon tarkkuus taitotasoin A1- B2 on koottu taulukkoon 21. Sen jälkeen *mennä-* ja *tulla-*verbien muodon tarkkuutta koululaisaineistossa havainnollistetaan kuvioilla 12 ja 13:

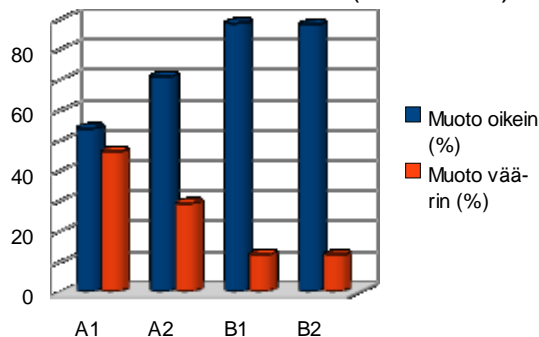
Taulukko 21. *Mennä-* ja *tulla-*verbien muotojen prosentuaalinen tarkkuus (koululaiset).

Taso	Mennä	Tulla		Muoto väärin (%)
	Muoto oikein (%)	Muoto väärin (%)	Muoto oikein (%)	
A1	50	50	53,8	46,2
A2	60,7	39,3	70,9	29,1
B1	84,7	15,3	88,5	12,2
B2	100	0	88	12

Mennä-verbin tarkkuus (koululaiset)

Kuvio 12.. *Mennä*-verbin tarkkuus (muoto) koululaisaineistossa.

Tulla-verbin tarkkuus (koululaiset)

Kuvio 13. *Tulla*-verbin tarkkuus (muoto) koululaisaineistossa.

A1-taso (koululaiset)

A1-tasolla *mennä*-verbin tarkkuus (muodon kannalta) on koko koululaisaineiston alhaisin, **50 %**, ja *tulla*-verbin vain vähän korkeampi, **53,8 %**. Muodon tarkkuutta tarkasteltaessa huomataan, että se vaihtelee melko paljon tehtävittäin, sillä *mennä*-verbillä on suurin tarkkuus tehtävissä kaksi (viesti opettajalle), **100 %**, ja *tulla*-verbillä tehtävissä viisi (kerro), **75 %**. Pienimmät tarkkuudet ovat tehtävittäin katsottuna *mennä*-verbillä tehtävissä neljä (mielipide), **0 %**, ja *tulla*-verbillä samaisessa tehtävissä myös **0 %**. Koska verbiesiintymien määrät ovat kuitenkin niin pieniä (esimerkiksi *mennä*-verbillä mielipidetehävissä yksi kappale esiintymiä), on tarkkuuden lukuja hedelmällisempää vertailla vain taitotasoinnain eikä tehtävittäin.

Koska muodon tarkkuus on A1-taitotasolla vielä melko alhainen (*mennä* **50 %**, *tulla* **53,8 %**), on aineistossa hyvin monenlaisia virhetyyppejä. Tyypillisiä virheitä A1-tasolla *mennä*- ja *tulla*-verbien muodoissa ovat esimerkiksi sijamuoto-, negatio-, ja persoonataivutusvirheet, mistä yleisin on kummankin verbin yhteydessä sijamuotovirhe (*mennä* 5 ja *tulla* 7 virheellistä muotoa). Yleisiä virhetyyppejä tällä tasolla ovat siis esimerkiksi seuraavanlaiset:

- (12) Minulla on hauska koska me mennimme Ruotsi ja meillä oli tosi hauska me menemme viellä Ruotsi me pitää viellä hauska. (F7148T5)
 (13) Sitten lapset halusin mennä yöllä se kotiin. (F7768T5)
 (14) Sori mä en voin tullan Koska nyt olen sairas -- (F0387T1)

Esimerkissä (12) oppija kirjoittaa tehtävän 5 (kerro) mukaista kuvausta matkastaan

Ruotsiin. Kuten esimerkistä (12) näkee, osaa hän jo ilmaista monenlaisia asioita, kuten vaikkapa persoonataivutusta (*me mennimme, Minulla on hauska*) ja aikamuotoa (*meillä oli tosi hauska*) (F7148T5). Myös *mennä*-verbin merkitys johonkin päämäärään kohdistuvasta liikkumisesta on tuttu. Oppijalla on vielä joitakin heikkouksia oikeiden sijamuotojen valinnassa, ja esimerkiksi Ruotsiin suuntautuvaan menemiseen hän ei vielä lisää illatiivin päätettä, vaan kirjoittaa "*me mennimme Ruotsi*" (F7148T5). Viestin välittymiseen tällä ei kuitenkaan ole merkitystä. Voi olla, että oppijalla ei ole ollut aikaa tai vielä osaamista kiinnittää huomiota sijapäätteeseen tai että hän on ajatellut viestin välittyvän muutenkin. Koko viestintätilanne vaikuttaa kuitenkin tuotosten ymmärrettävyyteen (Lauranto 1997, 199 - 200).

Esimerkissä (13) kyseessä on virhe persoonataivutuksessa *mennä*-verbiin liittyvässä konstruktiossa, sillä oppija kirjoittaa "*sitten lapset halusin mennä yöllä se kotiin*" (F7768T5). *Mennä*-verbin käytössä ei ole varsinaista virhettä, mutta koska tässä tutkimuksessa tarkastellaan myös *mennä*-verbiin liittyviä konstruktioita, se on laskettu virheelliseksi muodoksi (ks. lisää virheen valintaperusteista luvusta Aineisto ja menetelmät). Monikkomuotoinen *lapset* vaatisi parikseen monikon kolmannen persoonan muodon *halusivat*, mutta jostakin syystä oppija käyttää tässä *mennä*-verbin kanssa yksikön ensimmäistä persoonaa *halusin mennä*. Voi olla, että kyseessä on esimerkiksi huolimattomuusvirhe, sillä kirjoittaja osaa kuitenkin ilmaista verbiketjua *halusin mennä* oikein, eikä kirjota esimerkiksi *halusin menin*. Tämä voisi olla täysin mahdollinen muoto siinä vaiheessa, kun muoto ja merkitys eivät vielä ole automaattistuneet kielenoppimisessa (Lauranto 1997, 68). Muutama kirjoitustehtävä ei kuitenkaan anna kovin kattavaa kuvaa siitä, mitä kaikkea oppija osaa, vaan pikemminkin valottaa yhtä pientä osaa osaamisesta.

Esimerkki (14) edustaa koululaisaineiston A1-tason negaatiivirhettä, sillä siinä oppija kirjoittaa "*sori mä en voin tullan Koska nyt olen sairas --*" (F0387T1), jolloin hän käyttää kyllä kieltoverbiä *en*, mutta sitä ei tässä tapauksessa seuraa verbin taivutusvartalo (*voi*), vaan aktiivin yksikön ensimmäisen persoonan muoto *voin*. Esimerkissä on kyseessä myös verbiketju, jossa *voida*-verbin pitäisi saada A-infinitiivi *tulla* (VSK § 496), mikä näyttää olevan A1-tason oppijalle tässä vaiheessa hänen kielenoppimistaan liikaa, eikä hän vielä pysty käsittelemään kaikkea tietoa yhtä aikaa. Toisaalta se, että oppija yrittää käyttää tällaista muotoa, saattaa osoittaa, että hän on juuri oppimassa sitä asiaa, ja että hänelle kenties kannattaisi opettaa seuraavaksi juuri sitä.

Kuten edellä jo mainitaan, koululaisten A1-tasolla esiintyy joitakin virheitä myös

verbiketjuissa⁴

(15) Haluan tule siela kohta ja näyta mita Se tapahtui ja haluan muuta se toisen (F0607T3)

Esimerkissä (15) kirjoittaa käyttää *haluta*-verbiä yhdessä *tulla*-verbin kanssa, mutta jälkimmäinen verbi ei ole A-infinitiivimuodossa, vaan imperatiivimuodossa *tule* (F0607T3). Voi olla, että oppija on myös hakenut tällä muodolla yksikön ensimmäisen persoonan muotoa *tulen*. Luultavasti oppija ei kuitenkaan ole vielä A1-tasolla oppinut, miten verbiketjun verbit käyttäytyvät, ja siksi kirjoittaa *haluan tule siela*, sillä käyttää myös *minne*-muodon (illatiivi) *sinne* sijaan *millä*-muotoa (adessiivi) *siela*. Jälleen kerran viesti kuitenkin välittyy, vaikka joitakin muodollisia virheitä tekstissä onkin, joten virhe rajoittuu vain muodolliseen seikkaan, mikä vielä A1-tasolla ei ole vakavaa.

A2-taso (koululaiset)

Koko A2-tason koululaisaineiston *mennä*-verbin muodon tarkkuus on **60,7 %** ja *tulla*-verbin **70,9 %**. A1-tasoon verrattuna tarkkuudessa on kasvua 10,7 prosenttiyksikköä *mennä*-verbillä ja jopa 15,9 prosenttiyksikköä *tulla*-verbillä. Tehtävittäin suurin tarkkuus verbillä *mennä* on tehtävässä kolme (**100 %**) ja pienin tehtävässä yksi (**55,2 %**). *Tulla*-verbillä taas suurin tarkkuus on tehtävässä neljä (**100 %**) ja pienin tehtävässä kolme (**62,5 %**) eli tehtäväkohtaiset erot ovat myös A2-tasolla näiden verbin käytössä melko isoja. Suuret tarkkuusprosentit (**100 %**) johtuvat myös A2-tasolla siitä, että verbiesiintymien määrät ovat pieniä, mutta toisaalta pienin tarkkuus on A2-tasolla paljon suurempi (*mennä* **55,2 %**; *tulla* **62,5 %**) kuin tasolla A1, missä se on pienimillään jopa **0 %** eli kaikki esiintymät ovat muodoltaan väärin.

Tyypilliset virheet A2-tasolla ovat samantyyppisiä kuin tasolla A1, koska myös tasolla A2 yleisin virhetyyppi muodossa on virhe sijaanvalinnassa. *Mennä*-verbin yhteydessä se on 18 kertaa ja *tulla*-verbin kanssa 15 kertaa väärin, mutta koska eri tasoilla on eri määrä verbiesiintymiä, eivät itse virheellisten valintojen absoluuttiset luvut anna kattavaa kuvaa koko taitotason osaamisesta, minkä vuoksi tässä keskitytään enemmän esittelemään esiintymien määrien sijaan koko taitotason prosentuaalisia tarkkuuksia. Sijaanvalinnassa A2-tasolla on esimerkiksi seuraavanlaisia virheitä:

⁴ Verbiketjussa infinitiivi liittyy modaaliseen tai muuhun abstraktiin verbiin ja muodostaa sen kanssa kaksi- tai useampiverbisen predikaatin. Verbiketjussa on yleensä A-infinitiivin perusmuoto, mutta eräiden verbien yhteydessä MA-infinitiivi. (VISK § 496)

- (16) Olisi parempi nähdä vaikka ensi viikolla manatana klo 6:lta voidään mennä vaikka kahvila. (F8209T1)
- (17) -- et mitä uutta te olette oppineet koulussa, mimmoset kysymykset tulee siinä kokeessa. (F0427T2)
- (18) Viime vuonna mä menin Perhen kanssa retkein Siellä oli tosi kiva ja tosi hauska siellä oli Paljon ihmisiä he uivat ja lapset leikivät -- (F0387T5)
- (19) Minun veli tilasi teiltä pelin mutta valitettavasti pelin mukaan tuli virusta haluan tietää oliko tämä teidän virus jos on niin niin voitteko tulla ja korjaa minun koneeni -- (F7518T3)

Esimerkki (16) on tehtävästä yksi, jossa on tarkoitus kirjoittaa viesti kaverille. Oppija kirjoittaa viestissään "*voidään mennä vaikka kahvila*" (F8209T1), mutta käyttää tähän virkkeeseen sopivan illatiivi-muodon (*kahvilaan*) sijaan muotoa "*kahvila*". Tällainen muodossa oleva virhe on hyvin yleinen tässä aineistossa, mikä saattaa kertoa siitä, että joidenkin oppijoiden kielitaitoon ei ole vielä automaattistunut tämä ilmiö. Sijojen merkityksetkään eivät ole välttämättä läpinäkyviä oppijalle, koska järjestelmä ei ole täysin looginen tai aukoton, mutta toisaalta niiden frekventtiyden vuoksi oppijoilla on tarve ilmaista niitä jo oppimisen alkuvaiheessa (Mustonen, tulossa). Samalla tavalla esimerkissä (17) (F0427T2) oppija käyttää ilmausta "*tulee kokeessa*" ilmauksen *tulee kokeseen* sijaan, koska hänellä on tarve ilmaista tämä asia, vaikka ehkä taitoa sanoa sitä ei vielä olekaan.

Esimerkissä (18), joka on tehtävästä "kerro", on myös kyse sijanvalintaan liittyvästä virheestä, sillä oppija kirjoittaa "*viime vuonna mä menin Perhen kanssa retkein*" (F0387T5) ja käyttää ilmausta *mennä retkelle*, mikä on samaa tyyppiä kuin *mennä kävelylle* ja missä *mennä*-konstruktion merkitys on johonkin päämäärään kohdistuva liikkuminen, vaikkakin päämäärä ei tässä olekaan kovin konkreettinen paikka. Oppijalle ei ehkä ole vielä tuttu tämäntyyppinen ilmaisu, minkä vuoksi hän saattaa yrittää käyttää muotoa **mennä retkeen*, mutta koska ei osaa vielä muodostaa tätä muotoa, kirjoittaa sen hieman eri tavalla: *retkein* (F0387T5). Esimerkissä (19) oppija taas käyttää sähköposti verkkokauppaan -tehtävässä jostakin syystä partitiivimuotoista muotoa -- *valitettavasti pelin mukaan tuli virusta* (F7518T3) oikean muodon *virus* sijaan. Tässäkin voi kyseessä olla siitä, että oppija on ajatellut jotain muuta *tulla*-verbin rakennetta, kuten *tulla postia* -tyyppistä ilmaisua.

Muita yleisiä tarkkuuteen vaikuttavia muotovirheitä A2-tasolla ovat virheet negaatioissa, persoonataivutuksessa ja useamman verbin verbiketjussa. Esimerkkeinä näistä seuraavat:

- (20) Anteksi, mutta minä en voi tulla kahvilaan, koska minulla on huonoja arvioita, -- (F7738T1)
 (21) Menetteko me torstaina retkiin? (F2037T2)

Esimerkki (20) on viesti kaverille -tehtävästä ja se edustaa negatiivvirhettä, sillä oppija kirjoittaa "*minä en voi tulla kahvilaan*" (F7738T1), mutta hän osaa käyttää kuitenkin jo valita oikean sijan sille, mihin ei voi tulla (*kahvilaan*). Esimerkissä (21) taas on kyse persoonataivutusvirheestä, sillä oppija kirjoittaa "*menetteko me torstaina retkiin*" (F2037T2). Tämänäyttöisiä virheitä on vielä A2-tasolla, mutta korkeammilla tasolla ne häviävät (ks. tasot B1 ja B2). Kokonaisuudessaan tasolla A2 alkaa olla jo vähemmän virheitä muodoissa, mutta ero kasvaa, kun siirrytään B1-tasolle.

B1- ja B2-tasot (koululaiset)

Koululaisaineiston B1-tason muodon tarkkuus on *mennä*-verbillä jo **84,7 %** ja *tulla*-verbillä **88,5 %**. Ero A2-tasoon verrattuna B1-tasolla on huima, sillä verbillä *mennä* tarkkuus kasvaa jopa 24 prosenttiyksikköä ja verbillä *tulla* 17,6 prosenttiyksikköä. Voisikin sanoa, että B1-tasolta alkaen näiden verbien käyttö hallitaan jo todella hyvin. Mielenkiintoista on, että taitotasolla B2 *mennä*-verbi hallitaan paremmin kuin B1-tasolla, sillä sen tarkkuus on tällä tasolla **100 %**, mutta *tulla*-verbillä tilanne ei olekaan sama, vaan sen muodon tarkkuus jopa laskee vähän tasolla B2, jossa se on siis **88 %**. Kaikkein parhaiten *tulla*-verbi hallitaan tasolla B1 (**88,5 %**), vaikka tosin ero B2-tasoon on hyvin pieni. Samanlaista ilmiötä ei ole nähtävissä YKI-aineiston B1- ja B2-tasojen välillä (ks. seuraava luku). Pienimillään tarkkuus on tehtävittäin vertailtaessa B1-tasolla *mennä*-verbillä tehtävässä neljä **75 %** ja *tulla*-verbillä tehtävässä kolme, **69,2 %**. B2-tasolla tarkkuus on verbillä *mennä* siis kaikissa tehtävissä **100 %**, ja verbillä *tulla* pienin tarkkuus on tällä tasolla tehtävässä kolme, **66,7 %**. Kokonaiskuva tasoista B1 ja B2 on, että tutkitut verbit hallitaan todella hyvin, vaikka joitakin virheitä niiden muodoissa paikoitellen onkin.

Tyypillisimpiä virheitä B1-tasolla ovat alempien taitotasojen tapaan *tulla*-verbillä virheet sijanvalinnassa (10 kpl), samoin kuin *mennä*-verbillä (11 kpl). Muita virhetyyppejä tällä tasolla ovat muutama virhe persoonataivutuksessa, verbiketjuissa ja lisäksi muuntyyppiset virheet (esimerkiksi epäselvä kirjoitusasu). Muut kuin sijamuotovirheet ovat kuitenkin melko harvinaisia B1-tasolla. B2-tasolla on ainoastaan

sijamuotovirheitä (*mennä*-verbillä ei yhtään virhettä, *tulla*-verbillä 3 kpl), eikä muita virhetyyppejä tällä tasolla enää ole. Voikin siis sanoa, että B2-tasolla *mennä*- ja *tulla*-verbien muodot hallitaan lähes täydellisesti (tarkkuus *mennä* **100 %**; *tulla* **88 %**). Sijanvalinnassa on B1- ja B2-tasolla seuraavantyyppisiä virheitä:

- (22) Vanhempien pitää katsoa että lapset ovat 1-2 tuntia koneella päivässä ja ettei lapset mene outoihin sivuihin. (B1-taso, F3087T4)
 (23) Sori mina en voi tulla tänän koulun jälkeen kahvilassa. (B1-taso F7178T1)
 (24) -- viikko ennen isoveljeni tuli ostamaan minulle ice-hockey peliin, mutta se ei toimii. (B2-taso, F0277T3)

Esimerkki (22) on B1-tason mielipide-tehtävästä, ja siinä oppija kirjoittaa mielipidekirjoitusta Internetin käytöstä. Hän kirjoittaa "-- *ettei lapset mene outoihin sivuihin*" (F3087T4), mikä on loogisesti ajateltu, koska kyseessä on johonkin paikkaan menemisestä, jolloin usein käytetään *jonnekin*-muotoa (illatiivi), mutta ei kuitenkaan läheskään aina. Tässä esimerkkitapauksessa korrekti muoto olisi *ettei lapset mene oudoille sivuille*, mikä tarkoittaa tässä jollekin (paikalle) tulemistä tai menemistä. Sitä voidaan pitää myös eräänlaisena idiomaattistyyppisenä ilmauksena, koska sama ilmaus vaihtelee kielittäin: monissa kielissä ollaan menossa nimenomaan sivuihin. Toisaalta esimerkin (22) oppija osaa hyvin muun muassa taivuttaa monikollista illatiivimuotoa *outoihin sivuihin*, vaikka se ei tässä tapauksessa olekaan oikeassa kontekstissa käytetty.

Toisessa B1-tason esimerkissä (23) on samanlainen sijanvalintavirhe kuin alemmillakin taitotasolla. Oppija kirjoittaa viesti ystävälle-tehtävässä "*Sori mina en voi tulla tänän koulun jälkeen kahvilassa*" (F7178T1) ja käyttää jälleen samaa jossakin-muotoa (inessiivi), vaikka tässä tapauksessa pitäisi käyttää tietenkin *jonnekin*-muotoa (illatiivi). Tämä osoittanee sen, ettei edes tällä keskitasolla (B1) sijojen merkitykset ole läpinäkyviä tai itsestäänselviä oppijoille (ks. Mustonen, tulossa). Esimerkissä (24), joka on siis B2-tason esimerkki, taas oppija kirjoittaa "*viikko ennen isoveljeni tuli ostamaan minulle ice-hockey peliin, mutta se ei toimii*" (F0277T3) juuri illatiivimuotoisesti *peliiin*, vaikka oikea muoto olisi *pelin*. Voi olla, että hän haluaa ikään kuin vahvistaa sitä, että kun veli tuli ostamaan jotakin ja käyttää sen vuoksi tätä muotoa tai sitten kyse on aikaisempien esimerkkien tapaan siitä, että muodon ja merkityksen suhde ei ole vielä automaattistunut oppijankielessä (Lauranto 1997, 68).

Koululaisten B1- ja B2-tasoilla *mennä*- ja *tulla*-verbien muoto hallitaan kaiken kaikkiaan todella hyvin. B1-tasolla on tarkkuus kummallakin verbillä jo yli 80 % ja B2-tasolla *mennä*-verbillä jopa 100 % ja *tulla*-verbilläkin lähes 90 %. Koululaisten *mennä*-

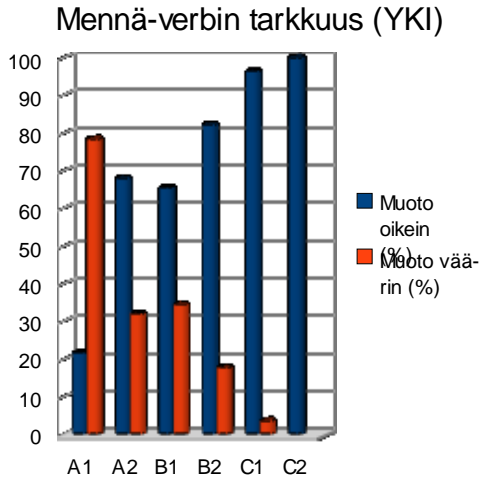
ja *tulla*-verbien tarkkuus on muutenkin korkeampi näillä tasoilla kuin YKI-aineiston, joita esitellään seuraavaksi.

6.2.5 Muodon tarkkuus YKI-aineistossa

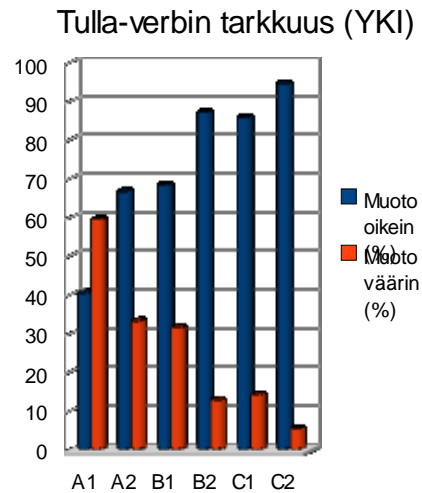
Seuraavaksi tarkastellaan YKI-aineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien muodon tarkkuutta (*accuracy*) taitotasolla A1-C2. YKI-aineiston muotojen tarkkuutta on tutkittu samoin periaattein kuin koululaisaineistonkin vastaavaa (ks. luku 6.2.4). Tuloksia tarkkuudesta esitellään jatkossa aikaisemman koululaisaineiston tapaan taitotasoin, mutta sillä erotuksella, että YKI:n tuloksia esitellään A-tason (A1 ja A2 yhdessä), B-tason (B1 ja B2) ja C-tason (C1 ja C2) mukaan, koska Yleisten kielitutkintojen kokeetkin on jaettu perus-, keski- ja ylimmän tason testeihin (YKI-verkkosivut). C-tasolla ei myöskään ole vertailukohtaa koululaisaineistoon, joka päättyy B2-tasolle, minkä vuoksi päädyin tähän ratkaisuun tulosten esittelyssä. Taulukkoon 22 on koottu YKI-aineiston prosenttiluvut *mennä*- ja *tulla*-verbien tarkkuudesta. Kuviot 14 ja 15 havainnollistavat muodon tarkkuutta YKI-aineistossa.

Taulukko 22. *Mennä*- ja *tulla*-verbien muotojen prosentuaalinen tarkkuus (YKI).

Taso	Mennä	Tulla		Muoto väärin (%)
	Muoto oikein (%)	Muoto väärin (%)	Muoto oikein (%)	
A1	21,6	78,4	40,5	59,5
A2	68	32	66,7	33,3
B1	65,4	34,6	68,3	31,7
B2	82,2	17,8	87,1	12,9
C1	96,3	3,7	85,7	14,3
C2	100	0	94,56	5,41

Kuvio 14. *Mennä*-verbin tarkkuus (muoto) YKI-aineistossa.

Kuvio 15. *Tulla*-verbin tarkkuus (muoto) YKI-aineistossa.

A-taso (YKI)

Taitotasolla A1 *mennä*-verbin tarkkuus on koko tutkimukseni (sekä koululaiset että YKI) alhaisin, vain **21,6 %**, samoin kuin *tulla*-verbillä, **40,5 %**. Yleisin virhetyyppi A1-tasolla *tulla*-verbillä on sijamuotovirhe (8 kpl), mutta melkein yhtä yleinen on virhe persoonataivutuksessa (7 kpl). Verbillä *mennä* yleisin virhetyyppi on A1-tasolla sijamuotovirhe (12 kpl) ja myös persoonataivutuksessa (10 kpl) ja verbiketjuissa (6 kpl) on jonkin verran virheitä. Taitotasolla A2 on samantyyppiset virheet yleisimpiä: verbillä *tulla* sijamuodoissa (4 kpl) ja persoonataivutuksessa (3 kpl) ja verbillä *mennä* sijanvalintavirhe (8 kpl). Virheiden absoluuttisilla määrillä ei toisaalta tässä ole kovin suurta merkitystä, koska tarkkuutta tutkitaan pikemminkin kokonaisuuksina taitotasoinnain kuin yksittäisinä virhetyypeinä, mutta on huomioitava, että virheiden määrät ovat todella pieniä, jolloin prosenttiluvut eivät välttämättä anna oikeaa kuvaa niistä.

Siirryttäessä tasolta A1 tasolle A2 *mennä*-verbin tarkkuus on jo **68 %** ja *tulla*-verbilläkin **66,7 %**. Tasolta A1 tasolle A2 siirryttäessä *mennä*-verbin tarkkuus kasvaa siis reippaasti, sillä kasvua on jopa 46,4 prosenttiyksikköä, mikä on koko aineiston suurin määrä. Myös *tulla*-verbin tarkkuudessa on paljon kasvua, mutta ei läheskään yhtä paljon, sillä sitä on 26,2 prosenttiyksikköä. *Mennä*-verbin tarkkuus onkin A1-tasolla tosin paljon alhaisempi kuin kumppanilla *tulla*, mikä selittänee eroa tarkkuuden kasvun määrässä.

Toisaalta A1-tason koko aineiston alhaisinta *mennä*-verbin tarkkuutta se ei selitä. Voi olla, että YKI-aineiston A1-tason tekstien kirjoittajissa on paljon sellaisia aikuisia, jotka eivät ole viettäneet suomenkielisessä ympäristössä vielä kovin kauan tai joilla ei ehkä ole vielä ollut kovin monia mahdollisuuksia käyttää suomen kieltä kirjoitetussa muodossa. Cefling-aineiston kirjoittajat taas ovat koululaisia, jotka kirjoittavat päivittäin koulussa jotain, mistä voisi johtua koululaisten A1-tason korkeampi tarkkuus *mennä*- ja *tulla*-verbiin muodoissa.

Taitotasoilla A1 tyypillisiä tarkkuuteen vähentävästi vaikuttavia virheitä ovat esimerkiksi seuraavanlaiset:

- (25) Minä meeni Englannille mun serkulle kaksi viikkoa ja on jus tulennut eilen takaisin Suomelle. (A1-taso, F351AT2)
- (26) Minusta tulle ikävä sinusta, ei pitkä enne kohta se loma loppu sitten minä nain sinua -- (A1-taso, F1072AT1)

Esimerkissä (25), joka edustaa sijanvalintaan liittyvää virhettä, oppija kirjoittaa epämuodollisessa viestissä "*minä meeni Englannille mun serkulle kaksi viikkoa ja on jus tulennut eilen takaisin Suomelle*" (F351AT2). Hän käyttää *mennä*-verbiä jonnekin paikkaan liikkumiseen, mutta käyttää jostakin syystä oikean muodon *Englantiin* sijaan muotoa *Englannille*. Tähän voi vaikuttaa se, että hän oli Englannin lisäksi menossa serkulleen ("mun serkulle"), mikä saattaa siirtää myös Englanti-sanaan allatiivin päätteen. Lisäksi oppija käyttää *tulla*-verbin perfektin partisiippimuotona *on jus tulennut* -muotoa (F351AT2). Samaan tapaan kuin hän meni *Englannille*, hän myös tulee takaisin *Suomelle*. Voi olla, että juuri siinä välikielen vaiheessa, jossa hän tällä hetkellä on, hänen omassa systeemissään -lle-päätettä hyödynnetään toiseen maahan siirtymisen yhteydessä, vaikka äidinkielliset suomalaiset taitaisivat käyttää sitä vain mennessään *Venäjäille* tai vaikkapa *Kanariansaarille*.

A1-tason esimerkissä (26) on kyse esimerkin n. tapaan sijamuotovirheestä, sillä oppija kirjoittaa "*minusta tulle ikävä sinusta*" (F1072AT1). Tätä *jollekin tulee ikävä jotakin* -rakennetta ei oppija voi mistään tietää ennen kuin hän törmää siihen jossakin, koska se on suomen kielessä aika erilainen kuin muissa kielissä (vrt. englannin *I will miss you* tai espanjan *Te echaré de menos*). Suomen kielessä ikävöimistä ilmaistaan siinäkin mielessä erikoisesti, että siinä henkilölle tuloslauseessa ikään kuin ulkopuolelta tulee ikävä, kun taas muissa kielissä ikävöijä vaikuttaa olevan aktiivisempi, toimiva osapuoli, joka itse vaikuttaa ikävään. Ei ole yllättävää, että oppija ei vielä A1-tasolla osaa muodostaa tätä rakennetta, koska tämältyyppisissä rakenteissa on varmasti horjuntaa

myös yleisillä tasoilla.

Esimerkit (27) ja (28) ovat A2-tasolta ja ne edustavat myös virheitä sijaanvalinnassa:

- (27) Annos on aikaisin aina ollut aika iso mutta se tuntuu minusta nyt noin, että annos tulee pienempi ja vieläkin hinta tulee kalliimpi -- (A2-taso, F602AT3)
- (28) Lauantaina minä menen puisto kavelemaan koira kanssa. Tapaamme ja keskustelemme vanhossa paikossa. (A2-taso, F320AT2)

Esimerkissä (27) oppija käyttää ilmaisua "*annos tulee pienempi ja vieläkin hinta tulee kalliimpi*" (F602AT3), minkä voisi ajatella yhtäältä olevan virhe sijamuodossa, mutta toisaalta se voi myös kertoa siitä, että oppija laajentaa *tulla*-verbin merkitystä ilmaisuun **tulla* pienempi (*pienenee*) ja **tulla* kalliimpi (*kallistua*). Koska *tulla*-verbin tyyppisillä frekventeillä verbeillä on suuri käyttökelpoisuus, kielenoppija suosii niitä välkielessään (Grönholm 1993, 117). Voi olla siis kyse siitä, että puhuja korvaa sanan, jota ei tunne tai muista sillä hetkellä, sellaisella sanalla, jossa on samoja merkityskomponentteja (Koivisto 1994, 39 - 40). *Tulla*-verbiin liittyy usein muutosta ilmaiseva merkitys, kuten esimerkissä (27) on nähtävissä.

Esimerkki (28) on samankaltainen kuin useat aiemmin koululaisaineiston kohdalla esitellyt, sillä siinä oppija kirjoittaa "*Lauantaina minä menen puisto kavelemaan koira kanssa*" (F320AT2) eli käyttää *mennä*-verbin kanssa perusmuotoa *puisto*, vaikka oikeasti tulisi käyttää muotoa *puistoon*. Kiinnostavaa tässä esimerkissä on kuitenkin se, että oppija osaa kuitenkin ilmaista aivan oikein "*menen kavelemaan*", joten hän kyllä tietää *mennä*-verbin merkityksen tässä yhteydessä, mutta jostakin syystä hän ei ole muistanut lisätä päätettä myös *puisto*-sanaan. Ehkä hän on ajatellut, että *mennä jonnekin* -rakenteesta näkyy jo, että ollaan menossa tekemään jotain, eikä sen vuoksi ole laittanut enää muuta päätettä. Kyseessä voi olla toki myös jokin muu syy, kuten unohdus.

B-taso (YKI)

Siirryttäessä A2-tasolta B1-tasolle *mennä*-verbin tarkkuus jostakin syystä laskee 2,6 prosenttiyksikköä, mutta *tulla*-verbin tarkkuus kuitenkin kasvaa hieman, 1,6 prosenttiyksikköä. B1-tasolla *mennä*-verbin tarkkuus on siis **65,4 %** ja *tulla*-verbin **68,3 %**. Tarkkuuden laskeminen B1-tasolla verrattuna A2-tasoon on erikoista, koska oletuksena on, että kirjoittamisen kaikki osa-alueet, myös tarkkuus, kasvavat, kun siirrytään kielitaidossa korkeammalle tasolle, mutta toisaalta kielitaito ei välttämättä

kasva lineaarisesti. Samanlaista ilmiötä ei ole koululaisaineistossa, sillä siinä kummankin verbin tarkkuus kasvaa aina ylemmälle tasolle siirryttäessä, lukuun ottamatta *tulla*-verbin B1- ja B2-tasoja (ks. koululaisaineiston tarkkuus). Kun tasolta B1 taas siirrytään tasolle B2, kasvaa *mennä*-verbin tarkkuus melko paljon, 16,8 prosenttiyksikköä ja *tulla*-verbin 18,8 prosenttiyksikköä. B2-tasolla verbin *mennä* tarkkuus on **82,2 %** ja verbin *tulla* **87,1 %** eli ne hallitaan B2-tasolla.

Tyypillisiä virheitä YKI-aineiston ovat B1-tasolla *mennä*-verbin yhteydessä muun muassa sijanvalintavirheet (4 kpl), virheet verbiketjuissa (3 kpl) sekä persoonataivutuksessa (4 kpl). *Tulla*-verbillä tällä tasolla tyypillisiä ovat myös virheet sijamuodoissa (6 kpl) ja verbiketjuissa (3 kpl). Lisäksi kummallakin verbillä on joitakin muun tyyppisiä virheitä, kuten kirjoitusvirheitä, mutta niitä ei käsitellä tässä. Seuraavassa muutama esimerkki B1-tasolta:

- (29) Astiat pesukone on rikki. Seilla on kova ääni, ja vetta mene pois lattialla. (F636BT2)
 (30) Sinä varmasti tiedät, että me rakennamme oma kotitalo. Kohta se tulee jo valmis. ja me muutamme sinne. (F346BT2)

Esimerkki (29) muodollisen viestin tehtävästä, jossa on tarkoitus kirjoittaa sähköpostiviesti viallisesta tuotteesta verkkokauppaan. Oppija kirjoittaa "*vetta mene pois lattialla*" (F636BT2), joten esimerkissä on virhe sekä persoonataivutuksessa (*vetta mene*), sillä tämän verbimuodon voi sekoittaa käskymuotoon, vaikka siitä ei tässä kontekstissa ole kyse. Lisäksi oppija käyttää ilmaisua "*vetta mene pois lattialla*", mikä on melko kekseliäs tapa kiertää ilmaisu "*valua lattialle*", mutta tässä tapauksessa hän ei kuitenkaan käytä oikeaa sijamuotoa (jonnekin, illatiivi). Oppija laajentaa siis *mennä*-verbin merkitystä adverbien *pois* kanssa ilmaistakseen vähemmän yleisen verbin *valua* toimintaa. Yleistä *mennä*-verbiä oppijat voivatkin käyttää yhdessä tiettyjen frekventtien adverbien kanssa harvinaisten verbien sijasta (Voionmaa 1993, 70.).

Esimerkin (30) "*kohta se [talo] tulee jo valmis. ja me muutamme sinne*" (F346BT2) edustaa B1-tason sijanvalintavirhettä epämuodollisessa viestissä, sillä siinä oppija yrittää muodostaa *tulla*-verbillä muutosta merkitsevää ilmaisua *tulla joksikin*, mutta käyttää ilmaisua *tulee jo valmis*. Tämän tyyppiset virheet olivat yleisiä lähes kaikilla niillä kielitaidon tasoilla, joilla sijanvalintavirheitä esiintyi, eli myös korkeammilla kielitaidon tasoilla. Sanastonoppimiseen vaikuttaa varmasti äidinkieli ja sen samanlaisuus kohdekieleen, mutta kielenoppiminen ei myöskään ole yksioikoista, vaan voi olla, että tässä vaiheessa on opittu vain jotkut osa-alueet sanasta (Laufer 2009,

142, ks. myös tämän työn aikaisempi luku sanastonoppimisesta).

B2-tasolla virheet ovat melko samanlaisia kuin B1-tasollakin, minkä vuoksi niitä ei tässä kovin laajasti käsitellä. Erona B1- ja B2-tasojen välillä on kuitenkin se, että B2-tasolla virheiden määrä on huomattavasti pienempi, sillä tarkkuus on suurempi, vaikka lauserakenteet ovat tällä tasolla kompleksisempia ja *mennä-* ja *tulla-*verbit saavat monipuolisempia merkityksiä, joista lisää seuraavassa distribuutio-luvussa. Tyypillisiä virheitä tälläkin tasolla ovat virheet sijapäätteessä, kuten esimerkiksi seuraavassa:

- (31) Menemmekö ensi viikolla vaikka keskiviikkona siis syömään yhdessä siinä kiinalaisessa ravintolassa, johon päätimme mennä tänään? (F689BT1)

Esimerkki (31) on epämuodollisen viestin tehtävästä, ja siinä oppija ehdottaa ravintolaan syömään menemistä kaverilleen. Kuten alemmillakin kielitaidon tasoilla, oppija kirjoittaa tässäkin johonkin paikkaa menemisestä, mutta ei käytä minne-muotoa (illatiivi), vaan sanoo "*menemmekö ensi viikolla vaikka keskiviikkona siis syömään yhdessä siinä kiinalaisessa ravintolassa*" (F689BT1). Aineiston pohjalta näyttää siltä, että oppijoiden on hieman hankalaa hahmottaa tämä jonnekin menemisen ilmaiseminen, sillä se on usein muodoltaan väärin, vaikka sen merkitys osattaisiinkin. Kuten monissa aikaisemmissakin esimerkeissä, on tässäkin (31) oppijan kannalta merkityksen ilmaiseminen edes jollakin tavalla kommunikaatiossa paljon merkityksellisempää kuin kohdekielen kannalta täysin korrektiin muodon löytäminen, sillä viesti menee kyllä perille (Lauranto 1993, 199). Toisaalta ylemmillä kielitaidon tasolla on myös tarkkuuden kasvaminen tärkeää, jotta oppija otettaisiin esimerkiksi professionaalisissa, työhön liittyvissä tilanteissa tosissaan. Se, mikä kullekin oppijalle on riittävä tarkkuuden taso, riippuu kuitenkin varmasti siitä, millaisiin tarkoituksiin tai millaisissa tilanteissa kukin oppija haluaa kieltä käyttä. Tarkkuuden lisääntyminen, yhdessä muiden kielen osa-alueiden kehittymisen kanssa, antaa oppijalle hallinnan tunnetta siitä, että hän pystyy toimimaan suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Tähän tähtää myös funktiolähtöinen opetus, sillä se "omalta osaltaan sosiaalistaa opiskelijaa suomalaisen opiskeluyhteisön / yhteiskunnan / työyhteisön jäseneksi" (Aalto, E. 2008).

C-taso (YKI)

Koko tutkimuksen korkeimmalla kielitaidon tasolla, *mennä-* ja *tulla-*verbit hallitaan C1-tasolta alkaen: *mennä-*verbin tarkkuus on **96,3** % ja *tulla-*verbin **85,7** %. C2-tasolle

tarkkuus kasvaa vielä hieman tästä, verbillä *mennä* se on täydet **100 %** ja *tulla*-verbilläkin **94,56 %**. B2-tasolta siirryttäessä C1-tasolle *mennä*-verbin tarkkuus kasvaa 14,9 prosenttiyksikköä ja *tulla*-verbin vähenee 1,4 prosenttia. C1-tasolta C2-tasolle siirryttäessä taas verbin *mennä* tarkkuus kasvaa 3,7 prosenttiyksikköä ja verbin *tulla* 8,9 prosenttiyksikköä. Kokonaisuudessaan C1- ja C2-tasolla tutkittavat verbit hallitaan erittäin hyvin, minkä vuoksi virheitä on näillä tasoilla vähän, ja ne ovat lähinnä sijanvalintaan liittyviä. C1-tasolla olevat virheet ovat esimerkiksi seuraavanlaisia:

- (32) Suomelle meni tosi hyvin vielä 70-luvulla. (F229CT3)
 (33) Toivottavasti voimme laittaa piha kesäkuuntoon, ja mitä enemmän tulevat, sitä enemmän saadaan aikaiseksi, ja sitä enemmän hauskaa pidetäänkin! (F1052CT1)

Esimerkki (32) mielipidekirjoitus-tehtävästä, jossa oppija kirjoittaa mielipidettään suomalaisesta hyvinvoinnista. Hän kirjoittaa "*Suomelle meni tosi hyvin vielä 70-luvulla*" (F229CT3) ja käyttää muotoa *Suomelle*, vaikka oikea ilmaisu olisi *jollakin menee hyvin*, esim. *minulla menee hyvin* (adessiivi). Ero ei ole kovin suuri morfologisella tasolla, mutta merkitykseen sillä on vaikutusta. *Jollekin*-muoto (allatiivi) ilmaiseekin 'liikettä kohti pintaa' tai 'kohti paikkaa' tai 'jollekulle', kun taas *jollakin*-muoto (adessiivi) ilmaisee usein olemista jonkin 'päällä' tai 'lähellä', 'omistajaa' tai 'välinettä', jolla tekeminen suoritetaan (Karlsson 2009, 160, 164). Esimerkin (32) tapauksessa kyseessä on omistajan merkitys (*Suomella*).

Esimerkki (33) on epämuodollisen viestin tehtävästä, jossa tarkoitus on lähettää talkookutsu naapureille. Oppija kirjoittaa "*toivottavasti voimme laittaa piha kesäkuuntoon, ja mitä enemmän tulevat, sitä enemmän saadaan aikaiseksi, ja sitä enemmän hauskaa pidetäänkin!*" (F1052CT1). Tässä esimerkissä (33) oppijan olisi tullut valita muoto "*mitä enemmän tulee*", mutta jostakin syystä hän käyttää muotoa "*mitä enemmän tulevat*". Virhe ei kuitenkaan ole siis niinkään riippuvainen *mitä enemmän* -rakenteesta, vaan kyseessä on virhe elliptisessä subjektissa.

Tasolla C2 virheitä on muodon tarkkuudessa on ainoastaan *tulla*-verbissä, sillä *mennä*-verbin tarkkuus on **100 %**. Esimerkki C2-tason virheestä:

- (34) Viitan sopimukseen, joka tehtiin kaksi viikkoa sitten. Silloin lupasin, että puhut tulevat olemaan valmiiksi ommeltu huomenna. (F393CT2)

Edellä oleva esimerkki (34) kuvastaa *tulla*-verbillä muodostettavasta, futuurisesta *tulee olemaan jotakin* -rakenteesta. Oppija kirjoittaa "*puhut [puvut] tulevat olemaan valmiiksi ommeltu huomenna*" (F393CT2) ja käyttää tätä lähinnä korkealla kielitaidon tasolla

olevaa ilmausta muuten oikein, mutta virhe tulee ilmaisussa "*valmiiksi ommellut*", sillä hän kirjoittaa *valmiiksi ommeltu* eli käyttää passiivimuotoa. Esimerkki (34) on kuitenkin osoitus siitä, miten korkea kielitaito C2-tason kirjoittajilla on, sillä kyseessä on melko kompleksinen rakenne, jota ei aineiston alemmilla tasoilla ole (ks. seuraava luku, distribuutio).

6.2.6 Yhteenveto koululais- ja YKI-aineiston merkityksen ja muodon tarkkuudesta

Merkityksen tarkkuus *mennä*- ja *tulla*-verbeillä hallittiin kummassakin aineistossa todella hyvin, sillä kaikilla taitotasolla sekä koululaisten että YKI-aineiston oppijoiden verbien merkitykset olivat yli **80 %** oikein (ks. merkityksen tarkkuus -alaluvun taulukot 19 ja 20). Suuria eroja ei merkityksessä ollut näiden kahden aineiston välillä. Esimerkiksi koululaisten A1-tasolla *mennä*-verbin merkitykset hallitaan **96,2 %** ja *tulla*-verbin **92,5 %**, ja YKI-aineistossa vastaavat luvut A1-tasolla ovat **89,2 %** (*mennä*) ja **97,3 %** (*tulla*). Kummassakin aineistossa merkitykset ovat **100 %** oikein tutkittavilla verbeillä B2-tasolta alkaen, mutta koululaisilla *tulla*-verbi on **100 %** oikein jo B1-tasolta alkaen. Kokonaiskuva frekventtien *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitysten hallinnasta on se, että ne osataan jo kielitaidon alkeistasoilta alkaen todella hyvin.

Mennä- ja *tulla*-verbien muodon tarkkuuden tutkimuksessa tuli mielenkiintoisia tuloksia, sillä tarkkuus on kummallakin verbillä suurempi koululaisilla kuin YKI-aineiston oppijoilla kaikilla muilla taitotasolla paitsi tasolla A2, jossa YKI-aineistossa *mennä*-verbin tarkkuus on **68 %** ja koululaisaineistossa **60,7 %** (ks. muodon tarkkuus -luvun taulukot 21 ja 22). A1-tasolla koululaisten *mennä*-verbin tarkkuus on **50 %**, kun vastaava on YKI-aineistossa vain **21,6 %**. *Tulla*-verbillä ei ole aivan näin suuria eroja, sillä koululaisilla se on A1-tasolla **53,8 %** ja YKI:ssä **40,5 %**. Koululaisten ylimmällä taitotasolla (B2) *mennä*-verbin tarkkuus on **100 %** ja *tulla*-verbin **88 %**, kun vastaavat luvut ovat B2-tasolla YKI-aineistossa verbillä *mennä* **82,2 %** ja *tulla* **87,1 %**. Vaikuttaa siis siltä, että koululaisten tarkkuus on B2-tasolla hieman korkeampaa kuin aikuisten YKI-aineiston oppijoiden.

Koululaiset hallitsevat tutkittavien verbien muodon jo B1-tasolta (*mennä* **84,7 %**; *tulla* **88,5 %**), kun taas YKI-aineistossa ne hallitaan vasta B2-tasolta alkaen (*mennä* **82,2 %**; *tulla* **87,1 %**). DEMfad-mallissa jokin kielen ilmiö nähdään hallittavan silloin, kun siitä saadaan vähintään 80 % oikein (Martin ym. tulossa). Tämä on kiinnostavaa siksi, että esimerkiksi kansalaisuuteen vaadittava kielitaidon taso on B1, mutta tämän aineiston

pohjalta näyttää siltä, että ainakaan näitä kahta tutkittavaa verbiä ei vielä muodon osalta hallita B1-tasolla. Vaikka kyseessä on vain yksi pienehkö otanta aineistosta, *mennä-* ja *tulla-*verbien tutkimus, voidaan sen kuitenkin ajatella kertovan jotain myös kokonaiskielitaidon kehityksestä, sillä verbit ovat hyviä yleisenkin sanastonkehityksen indikaattoreita aikuisten kielenomaksumisessa (Voionmaa 1994, 2).

Suurin kehitys tarkkuudessa tapahtuu koululaisilla *mennä-*verbillä siirryttäessä taitotasolta A2 tasolle B1 (14 prosenttiyksikköä) ja myös *tulla-*verbillä siirryttäessä tasolta A2 tasolle B1 (noin 17 prosenttiyksikköä). YKI-aineistossa tarkkuuden kehitystä tapahtuu eniten *mennä-*verbillä, kun siirrytään tasolta A1 tasolle A2 (jopa 46,4 prosenttiyksikköä) ja *tulla-*verbillä samoin, kun edetään tasolta A1 tasolle A2 (26,2 prosenttiyksikköä). Näyttää siltä, että eniten näiden frekventtien verbien muodon tarkkuus kehittyy siis YKI-aineistossa siirryttäessä A1-tasolta tasolle A2 ja koululaisilla siirryttäessä tasolta A2 tasolle B1. Tämä näyttää tukevan Voionmaan (1994, 3) havaintoa siitä, että kaikkein yleisimmillä verbeillä on keskeinen rooli kielessä. Lisäksi Kotsinasin (1982, 211) mukaan ne sanat, jotka sattuvat olemaan frekventtejä kohdekielessä, omaksutaan aikaisin (Voionmaa 1994, 33) ja näin näyttää olevan myös tämän aineiston pohjalta.

6.3. *Mennä-* ja *tulla-*verbien jakauma (distribuutio)

Viimeisenä tarkastellaan DEMfad-mallin (Franceschina ym. 2006) kolmannen osa-alueen, distribuution eli jakauman tuloksia *mennä-* ja *tulla-*verbien käytöstä koululais- ja YKI-aineistoissa (jatkossa käytetään termiä distribuutio). Distribuution käsite tutkimuksessani tarkoittaa lyhyesti sitä, että tutkin, millaisissa merkityksissä oppijat *mennä-* ja *tulla-*verbejä käyttävät kirjoitustehtävissään. Distribuutio-osiossa ei siis juurikaan kiinnitetä huomiota muodon oikeellisuuteen, vaan se on lähinnä merkitysten tarkastelua, vaikka kumpaakaan ei voi tarkastella ilman toista. Merkitysten jaottelun taustalla olevista tekijöistä on kerrottu aikaisemmin Aineisto ja menetelmät -luvussa. Distribuution käsite liittyy kompleksisuuden tarkasteluun (Franceschina ym. 2006), mikä tässä työssä tarkoittaa sitä, että tutkin, millaisia merkityksiä oppijat antavat teksteissään *mennä-* ja *tulla-*verbeille ja millä taitotasolla näiden verbien käyttö monipuolistuu merkitysten osalta. Distribuutioon tutkimus on lähinnä laadullista, vaikkakin esittelen

myös muutamia määrällisiä seikkoja, kuten joidenkin yleisimpien merkitysten määriä, mutta pääpaino on kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa.

6.3.1 Koululaisaineiston distribuutio

Ensin käsittelen koululaisaineistosta laadullisen menetelmän avulla saatuja tuloksia *mennä-* ja *tulla-*verbien distribuutiosta. Liikkeelle lähdetään verbien *mennä* ja *tulla* merkityksistä koululaisten A1-tasolla (tutkittavat merkitykset löytyvät liitteestä 1). Tuloksissa kiinnitetään huomiota siihen, millä tasolla kutakin merkitystä ilmenee, jotta voidaan saada selville, missä vaiheessa ne ilmaantuvat oppijankieleen. Seuraavassa esitellään ensin koululaisaineiston *mennä-*verbin merkityksiä, minkä jälkeen siirrytään *tulla-*verbiin ja sen merkityksiin.

6.3.1.1 *Mennä-*verbin merkityksiä (koululaisaineisto)

A1-taso

Koululaisten A1-tasolla *mennä-*verbi saa lähinnä jonnekin paikkaan menemiseen ja jotakin tekemään menemiseen liittyviä merkityksiä (yhteensä 14 kpl). Nämä ovatkin *mennä-*verbille tyypillisiä merkityksiä silloin, kun sitä käytetään liikeverbinä (Leino 2008, 145). Seuraavat ovat tyypillisiä esimerkkejä ilmauksista A1-tasolla:

- (35) -- siten haluaisin mennä huomenta moskeija koska huomana on ensimmäinen päivä pastoa jos sinä et voi sinä voit kertoa minulle sani niin olen Yksin (F0607T1)
 (36) Hei Pekka tanat me menem uima oli alkoholi ja ruoka -- (F0377T1)

Esimerkki (35) on epämuodollisen viestin tehtävästä, jossa oppija käyttää *mennä-*verbiä johonkin paikkaan siirtymisen merkityksessä: *haluaisin mennä huomenta moskeija* (F0607T1). Esimerkissä (36) on myös kyse jonnekin menemisestä, mutta siinä oppija käyttää MA-infinitiivirakennetta *mennä tekemään (me menem uima)*. MA-infinitiivirakenteet ovat hyvin yleisiä ja tärkeitä muotoja kirjoitetussa ja puhutussa kielessä (Karlsson 2009, 235), mikä vaikuttaa luultavasti siihen, että niitä käytetään jo A1-tasolta alkaen.

Muita kuin edellä esiteltyjä *mennä-*verbin merkityksiä A1-tasolla ovat muutamat idiomaattistyyppiset ilmaukset, kuten

- (37) -- miteen menee sielä Arabiassa? (F0407T1)
 (38) -- minun tietokonesi meniisi viika. (F0527T3)
 (39) -- toivotaa että se ei otetaan koulun sillä se on omalla vastulla jose mene hukan (F3017T4)

Verbi-idiomi on kyseessä ainakin silloin, kun "täydennys ei saa omia idiomiin kuulumattomia määritteitä -- tai kun kokonaisuuden merkitys ja käyttö on eriytynyt osien muusta käytöstä merkitykseltään ja valenssiltaan". Tulla- ja mennä ovat juuri tällaisia idiomi-hakuisia verbejä, kuten muutkin yleisimmät verbit. (VISK § 454.) Pelkkä idiomi puolestaan tarkoittaa yleensä "jollekin kielelle tai yksilölle tyypillistä ilmausta" (Itkonen 2002, 157). Mielenkiintoista on huomata, että koululaiset käyttävät jo aivan alkeistasolta (A1) lähtien idiomeja, vaikka usein niitä pidetään vaikeampina oppia kuin niiden ei-idiomaattisia vastineita. Idiomaattisissa ilmauksissa on usein enemmän kuin yksi sana opittavana ja vähän vihjeitä siitä, mitä idiomi voisi tarkoittaa. (Laufer 2009, 151.) Koululaiset näyttävät kuitenkin ymmärtävän tällaisten ilmausten merkityksiä hyvin, kuten esimerkissä (38): -- minun tietokonesi meniisi viika (F0527T3).

A2-taso

A2-tasolla koululaisten *mennä*-verbien merkitykset laajenevat valtavasti, sillä myös A2-tason *mennä*-verbien esiintymien määrä (107 kpl) on reilusti suurempi kuin A1-tason (26 kpl). Ylivoimaisesti eniten *mennä*-verbi saa merkityksekseen tällä tasolla (A2) *mennä jonnekin tai johonkin paikkaan* (54 kpl). Muita frekventtejä merkityksiä A2-tasolla ovat *mennä tekemään jotakin, johonkin* (ei-konkreettinen paikka), *jollakin* (väline), kuten *mennä bussilla*, aikaan liittyvät *mennä*-verbit ja idiomit, näistä erityisesti "*miten menee*". Tämä johtuu varmasti siitä, että tehtävät 1 ja 2 ovat tekstilajiltaan epämuodollisia viestejä kaverille ja opettajille, joille on tyypillistä kysyä tutun vastaanottajan vointia. Harvinaisempia ovat *mennä jostakin paikasta* ja *mennä jostakin jonnekin*, mutta kumpaakin löytyy A2-tasolta. Seuraavassa muutama esimerkki A2-tason *mennä*-verbiin liittyvistä merkityksistä:

- (40) Voinko tehdä koe kun minä menen kouluun. Takaisin? (F7819T2)
 (41) Sitten kun se kauhu leffa loppu kaikki meni nukkuu ja mun huonossa ei nukkunut ketään mä koko ajan luulin et se tapahtuis mulle. (F0427T5)
 (42) Pitää olla pois sen takia, että joku voi varastaa, se voi mennä rikki, tai se hukkuu jonnekin. (F7078T4)
 (43) Kirjoitan pelistä koska se lagaa ja menee pois päältä itse (F0137T3)

Esimerkki (40) on tehtävästä, jossa opettajalle kirjoitetaan epämuodollinen viesti, ja se edustaa tyypillistä jonnekin paikkaan menemistä (-- *menen kouluun*, F7819T2), mikä oli koululaisaineiston A2-tasolla hyvin yleinen. Esimerkki (41) on kerro-tehtävästä, ja se edustaa *mennä tekemään jotakin* -rakennetta, mutta siinä oppija käyttää MA-infinitiivin puhekielistä muotoa "*kaikki meni nukkuu*" (F0427T5). Tämä on hyvin yleinen variantti puhekielessä. Ei ole yllättävää, että ainakaan oppimisen alkuvaiheessa eri tekstilajit eivät ole s2-oppijalle selvillä, sillä tekstilaji on sosiokulttuurinen käsite, mikä tarkoittaa, että suomalaisessa sosiokulttuurisessa kontekstissa eläneillä on taju siitä, mitkä kielelliset piirteet ovat ominaisia eri tekstilajeille (Kalliokoski 2006, 240). Oppimisen alussa on varmasti viestin välittäminen kommunikaatitilanteessa tärkeämpää kuin korrektiin asiatyylisen muodon ja kontekstin kohtaaminen.

Koululaisaineiston A2-tasolla on melko paljon ilmauksia, jotka tarkoittavat 'hajota' tai 'särkyä'. Esimerkki (42) edustaa tällaista, sillä oppija kirjoittaa "*se [kännykkä] voi mennä rikki, tai se hukkuu jonnekin*" (F7078T4). A2-tasolla ilmaistaan samaa asiaa myös ilmaisulla *mennä hajalle: Törmäsin roskakatokseen ja pyörä meni hajalle, mutta minä nauroin..*(F0057T5). Tuntuisi, että *mennä rikki/hajalle* ei olisi kovin frekventti ilmaus, mutta ainakin tämän aineiston pohjalta se tulee koululaisille tutuksi jo alkeiskielitaidon tasolla. Tähän vaikuttaa varmasti sähköposti verkkokauppaan -tehtävä, jossa tulee kuvailla verkkokaupasta tilatussa tuotteessa oleva ongelmaa. Myös yllä olevassa esimerkissä (43) on idiomi, joka tarkoittaa, että jokin *sammuu* [itseksensä]: *menee pois päältä itse* (F0137T3). *Mennä*-verbi onkin usein sävyttynyt kielteisiksi latautuneiden asiantilojen ilmaisemiseen (Leino 2008, 146), kuten edellä olevat esimerkitkin osoittavat.

B1-taso

Koululaisten B1-tasolla *mennä*-verbi saa monipuolisia merkityksiä, kuten väline, aika, *jotain tekemään meneminen* ja idiomit. Kaikkein yleisin merkitys on kuitenkin tälläkin tasolla *jonnekin paikkaan siirtyminen*, joita on B1-tasolla 47 kappaletta. Toiseksi yleisin *mennä*-verbin käyttö on tällä tasolla *mennä tekemään jotakin* -tyyppi, jota on aineistossa 25 esiintymää. Lisäksi *mennä jonnekin*, joka ei ole konkreettinen paikka, on melko yleinen B1-tasolla. Tällä tasolla, kuten A2-tasollakin on toisaalta myös runsaasti *mennä*-verbejä, 118, jolloin niihin mahtuu sekä paljon variaatiota että runsasta frekvenssiä yleisimmillä ilmauksilla. Seuraavassa muutama esimerkki B1-tason *mennä*-verbien

merkityksistä:

- (44) Sopisko että nähään ens viikon torstaina klo 4 Hesen lähellä niin mennään chillaa. (F8139T1)
- (45) Me päätettiin mennä kummitusjunaan, sitten isä kysyi ,että "Oletteko ihan varmoja?" me sanottiin "joo ollaan me." (F0417T5)
- (46) Kun minä olin hotellissa ja menin hissillä ylös yksin, niin yhtäkkiä valot sammuiivat ja minä säikähdin kovasti ja hissi pysähtyi vähäksi ajaksi. (F2407T5)
- (47) Minä menen isoveljelle synttäreille ja minun pitäisi käydä ostamassa lahjan ja kaikkeaa muuta. (F2407T1)

Esimerkit (44) ja (47) ovat epämuodollisen viestin tehtävästä, missä esimerkissä (44) *mennä*-verbiä käytetään merkityksessä *mennä tekemään jotakin (mennään chillaa, F8139T1)* ja esimerkissä (47) sitä käytetään jonnekin ei-konkreettiseen paikkaan menemisen merkityksessä (*menen isoveljelle synttäreille, F2407T1*). *Mennä*-verbin käyttö näissä merkityksissä ovat hyvin yleisiä koululaisaineiston B1-tasolla, ja ne myös hallitaan hyvin sekä merkityksen että muodon osalta (ks. koululaisaineiston *mennä*- ja *tulla*-verbien tarkkuus edellisestä luvusta). Esimerkissä (44) oppija käyttää puhekielistä muotoa "*mennään chillaa*", mikä on tähän tekstilajiin ja kaverille kirjoittaessa mainiosti sopivaa kielenkäyttöä. Oppijalla näyttää selvästi olevan taju siitä, mitä epämuodollisen viestin tekstilajiin kuuluu.

Esimerkissä (47) (F2407T1) oppija käyttää kiinnostavasti ilmaisua "*menen isoveljelle synttäreille*", jossa hän käyttää *jollekin*-muotoa (allatiivi) sekä *isoveli*-sanana että *synttärei*-sanana yhteydessä. Epäselvää on, ovatko kyseessä isoveljen syntymäpäivät vai jonkun muun syntymäpäivät, jotka järjestetään isoveljen luona. Voi olla myös, että oppija käyttää *isoveljelle*-muotoa, koska haluaa sillä ilmaista, että syntymäpäivät järjestetään isoveljen luona (vrt. *Kaisalle, mummolle, tutulle*). *Mennä*-verbiä käytetään allatiivin kanssa usein, koska se ilmaisee yleensä jonkun tai jonkin siirtyvän johonkin paikkaan tai tilaan tai jonkun haltuun (VISK § 1235).

Esimerkissä (45) *mennä*-verbiä käytetään toisen verbin yhteydessä ilmaisussa "*me päätettiin mennä kummitusjunaan*" (F0417T5). Tämä esimerkki on narratiivi-tehtävästä, jossa oppija kuvailee hauskaa tai pelottavaa tapahtumaa. Oppija osaa hyvin B1-tasolla käyttää *päittää*-verbin vaatimaa A-infiniitirakennetta *mennä*. Hän myös käyttää *päittää mennä jonnekin* -rakennetta imperfektissä, mikä vaikuttaa olevan ilmaus, jota kertova teksti suosii, sillä se on kuvaus jostakin menneestä tapahtumasta. Ei ole oikein suomen kielen mukaista sanoa preesens-aikamuodossa "*nyt päätän mennä kummitusjunaan*", vaan tässä tapauksessa sanottaisiin "*menen/aion mennä kummitusjunaan*". Esimerkki (46) taas on *mennä*-verbin käyttöä välineen yhteydessä: "*kun minä olin hotellissa ja menin hissillä*

ylös yksin" (F2407T5). B1-tasolla *mennä*-verbin kanssa välineen ilmaisemiseen käytettiin myös rakennetta *mennä autolla* (F7919T5).

B1-tasolla koululaiset käyttävät melko paljon idiomeja, kuten seuraavat esimerkit osoittavat:

- (48) Tietsä ku mun kone meni rikki ja mul on pakko mennä ostamaan uuden emolevyn turkkun. (F8239T1)
 (49) Ja välitunnilla oppilaat kuntelevat musiikkia niin, että korvat menee lukkoon. (F7048T4)

Esimerkki (48) on epämuodollisen viestin tehtävästä, jossa oppija kirjoittaa viestiä kaverilleen. Kuten alempien tasojen kirjoittajat, käyttää oppija tässä ilmausta *mennä rikki* (*mun kone meni rikki*, F8239T1), missä *mennä*-verbiä käytetään idiomaattisessa ilmauksessa negatiivisen siirtymän merkityksessä. Samoin esimerkissä (49) on kysymys negatiivisesta muutoksesta: "*korvat menee lukkoon*" (F7048T4). Edellisessä esimerkissä oppija ei ehkä vielä kuitenkaan ole täysin sisäistänyt tämän ilmauksen merkitystä, sillä korvat menevät yleensä lukkoon, kun niihin menee vettä tai muuta vastaavaa, mutta musiikin kuuntelulla niiden lukkiuttaminen voi olla vaikeampaa. Luultavasti oppija halusi sanoa, että jos musiikkia kuuntelee, ei kuule muuta. B1-tason muita *mennä*-verbiin liittyviä idiomeja ovat esimerkiksi *mennä näkö* ja *mennä sekaisin*. Koululaisten B1-tasolla *mennä*-verbiä käytetään kaikkein monipuolisemmin koululaisaineistossa.

B2-taso

Koululaisaineiston korkeimmalla tasolla, B2, käytetään *mennä*-verbiä tason B1-tapaan, mutta erotuksena on se, että esiintymien määrät ovat tällä tasolla paljon vähäisemmät kuin B1-tasolla. B2-tasolla on myös yksi tehtävätyyppi vähemmän, sillä B2-tasoisia suorituksia mielipide-tehtävästä ei ole. Yleisin tyyppi on jälleen *mennä*-verbi liikeverbinä, *mennä jonnekin tai johonkin* (paikkaan), esimerkiksi "*mutta entäs jos mentäis huomenna leffaan*" (F8169T1). Toiseksi eniten on *mennä tekemään jotakin* -tyyppiä. B2-tasolla on myös aikaan tai ajanilmauksiin liittyvää *mennä*-verbin käyttöä, kuten seuraavat esimerkit osoittavat:

- (50) Aluksi ne [lääkkeet] ei oikein auttaneet, mutta lopulta siinä meni viikko ja nyt se on onneksi ohi. (F7979T2)
 (51) Mitä jos mennään vaikkapa keskiviikkona? (F0357T1)

Muuta *mennä*-verbin käyttöä tällä tasolla on esimerkiksi muutamat ilmaisut, joissa

oppija käyttää *mennä*-verbiä laajentaen sen merkitystä:

- (52) Ja sitten pelissä on vielä joitakin muita häiriöitä, kuten värit, pelini on mustavalkoisena minun tietokoneella ja joskus käy niin että tietokone menee kiinni keskipelissä, mutta kaikki muut pelit toimivat ihan normaalisti. (F7969T3)
- (53) Kun mä koitin ensimmäisen kerran, se jumitti ja koko peli meni kiinni.(F0207T3)

Sekä esimerkissä (52) että (53) oppija käyttää ilmaisua *mennä kiinni* verbin *sammua* sijaan. Voi olla, että oppijat eivät muistaneet kirjoitushetkellä verbiä *sammua*, minkä takia muodostivat *mennä*-verbillä ilmaisun *mennä kiinni*. Verbi *mennä* kuuluu niihin verbeihin, joiden merkitysala helposti laajenee oppijoiden suomessa, mutta ei kuitenkaan yhtä usein kuin *tulla*-verbin (Koivisto 1994, 41 - 42).

Muita kuin yllä olevien esimerkkien tyyppistä *mennä*-verbin käyttöä, kuten idiomaattisia ilmauksia, on tasolla B2 on jostain syystä hyvin vähän. Muutenkin *mennä*-verbien merkityksillä ei koululaisaineistossa näytä olevan paljoakaan eroa eri tasojen välillä, vaan aivan alkeistasolta ylimmälle tasolle asti ne ovat hyvin samankaltaisia, mutta joillakin tasoilla variaatio on tosin suurempi. Jo A1-tasolla on jonkin verran perinteisesti vaikeina opittavina pidettyjä idiomaattisia ilmauksia, vaikkakin *mennä*-verbin käyttö jonnekin paikkaan menemisen merkityksessä, liikeverbinä, on joka tasolla sen yleisin käyttötapa. Vaikuttaa siltä, että koululaisikäisten oppijoiden kieleen tulevat monentyypiset *mennä*-verbin merkitykset jo alkuvaiheessa, koska he elävät ja käyvät koulua suomenkielisessä ympäristössä, jossa suomenkielistä syötöstä on jatkuvasti tarjolla.

6.3.1.2 *Tulla*-verbin merkityksiä (koululaisaineisto)

Seuraavaksi esitellään tuloksia koululaisaineiston *tulla*-verbin merkitysten distribuutiosta. Esittelyssä edetään samaan tapaan kuin edellä *mennä*-verbilläkin, eli verbin *tulla* tuloksia tarkastellaan taitotasoin (tasot A1-B2). *Tulla*-verbi on frekvenssiltään yleisempi jokaisella taitotasolla kuin *mennä*-verbi (ks. luku *Mennä*- ja *tulla*-verbien frekvenssi).

A1-taso

Koululaisaineiston alimmalla tasolla, A1, oppijat käyttävät *tulla*-verbiä melko monipuolisesti, mutta *jonnekin paikkaan tulemisen* ja *jotakin tulemisen* merkitykset ovat

kaikkein yleisimpiä. Myös aikaan liittyviä ilmauksia sekä tyyppejä *joku tulee tekemään* ja *tulee tekemästä jotakin* löytyy tältä tasolta. A1-tasolla on myös muutamia idiomaattisia ilmauksia. Seuraavassa joitakin esimerkkejä A1-tason *tulla*-verbin merkityksistä:

- (54) ja tuleko meidan luokka se uusi oppilas -- (F0437T2)
 (55) Jos sinä haluat tulee käymä mun kotiin (F2497T1)
 (56) -- hyvin kaikki ei tullut mitään riitaa eikä tappelua en kohdellut ketään (F2017T2)
 (57) Se tulee rikki en tiedä mitä tapahtui. (F0607T3)

Esimerkki (54) on epämuodollisesta viestistä opettajalle (tehtävä kaksi). Siinä *tulla*-verbiä käytetään sen tyypillisessä merkityksessä, jossa *jotakin tulee jonnekin* paikkaan: ja *tuleko meidan luokka se uusi oppilas* (F0437T2). Myös esimerkki (55) on epämuodollisen viestin tehtävästä, mutta siinä opettajan sijaan vastaanottajana on kaveri (tehtävä yksi). Esimerkissä (55) ilmaistaan esimerkin a. tapaan *jonnekin paikkaan menemistä* ("kotiin"), mutta tässä tapauksessa oppija käyttää MA-infiniivin illatiivia *tulla*-verbin kanssa: "*Jos sinä haluat tulee käymä mun kotiin*" (F2497T1). Tällaisella *tulla*-verbin käytöllä on futuurinomainen merkitys, sillä siinä puhutaan tapahtumasta, joka tulee tapahtumaan [tulevaisuudessa].

Esimerkki (56) kuvastaa *tulla*-verbin merkitystä *jotakin tulee: hyvin kaikki ei tullut mitään riitaa eikä tappelua* (F2017T2). A1-tason oppija osaa hienosti muodostaa tämän rakenteen niin merkityksen kuin muodonkin kannalta. Koululaisten taitotasolla A1 ei idiomeja ole kovin paljon, mutta esimerkki (57) on *tulla*-verbin idiomaattista käyttöä tällä tasolla, sillä siinä sähköposti verkkokauppaan -tehtävässä oppija kirjoittaa "*se tulee rikki en tiedä mitä tapahtui*" (F0607T3). Kirjoittaja on tässä luultavasti hakenut ilmaisua *mennä rikki*, mutta jostakin syystä on valinnut *tulla*-verbin. Merkitykseen tällä ei sillä tavalla ole vaikutusta, koska kontekstista pystyy päättelemään, mistä on kyse.

A2-taso

Koululaisaineiston taitotasolla A2 on *tulla*-verbin frekvenssi koko aineiston suurin, 14,82 / 1000 sanaa. *Tulla*-verbiä käytetään A2-tasolla yhteensä 134 kertaa. Yleisin tyyppi on *tulla jonnekin*, kuten vaikkapa aineistossa yleinen *minä en voi tulla kahvilaan* (F2477T1), sillä tätä *tulla jonnekin* -tyyppiä on tasolla A2 43 kertaa. Suureen lukumäärään vaikuttaa varmasti se, että tehtävän yksi (viesti kaverille) tehtävänannossa pyydetään kirjoittamaan ystävälle "*miksi et voi tulla*" (Cefling-tehtävänannot). Muita yleisiä A2-tason *tulla*-verbin merkitystyyppejä ovat *tulla tekemään jotakin*, *tulla johonkin* (ei-paikka), *tulla jotakin*,

tulla joksikin, aikaan ja negaatioon liittyvät ilmaukset sekä fraasimaiset ilmaukset, kuten "*mitä tuli läksyksi*" (esiintyy aineistossa useita kertoja, esimerkiksi F3007T2) ja "*mitkä sivut tulevat kokeeseen*" (useita kertoja, esimerkiksi F3047T2). Nämä ilmaukset vaikuttivat olevan oppijoille hyvin tuttuja ja niillä oli melko suuri frekvenssi (23 kappaletta), ja myös tarkkuuden osalta ne olivat melko hyvin hallussa. Muutamia muita esimerkkejä A2-tason *tulla*-verbin merkityksistä seuraavassa:

- (58) Tulin sairaaksi, koska söin pilaantunutta ruokaa ja tuli mahakipuja. (F0177T2)
 (59) Terve olen ollut pois koska Minulla on nyt angiina ja en voi tulla vielä 1 viikkoon. (F7588T2)
 (60) Minulla tuli kiirettä, vähän aikaa sitten. Etten pysty tulemaan, koska äsken muistuttiin minun äidillä on tänään syntymä päivää. (F7198T1)

Esimerkki (58) on viesti opettajalle -tehtävästä, ja siinä oppija käyttää *tulla*-verbiä merkityksessä *tulla joksikin* (olotilan muutos): "*tulin sairaaksi*" (F0177T2). Muita samantyyppisiä ilmauksia A2-tasolla olivat esimerkiksi *tulla valmiiksi* ja *tulla kipeäksi*. Lisäksi eräs oppija käyttää *tulla*-verbiä tällaisessa yhteydessä hieman eri tavalla, sillä hän kirjoittaa " -- *koska ma tieda etta tiistaina minun pää, flun ja vasta tule normali*" (F0467T2). Tässä on luultavasti kyseessä *tulla*-verbin merkityksen laajennuksesta, sillä oppijan ilmaisun "*tule normali*" merkitys lienee *parantua*. Kuten jo aikaisemmin on mainittu, erityisesti *tulla*-verbi on merkityslaajennushakuinen. Siihen myös sisältyy aina komponentti, joka merkitsee muutosta tai muuttumista. (Koivisto 1994,41.)

Esimerkissä (59) *tulla*-verbiä käytetään ajanilmauksen yhteydessä: "*en voi tulla vielä 1 viikkoon*" (F7588T2). Samantyyppisiä ajanilmauksia oli aineistossa joitakin muitakin. Esimerkki (60) taas kuvastaa tyyppiä *tulla jotakin*, sillä siinä oppija kirjoittaa: "*minulla tuli kiirettä*" (F7198T1). A2-tasolla muita samaa tyyppiä olivat esimerkiksi seuraavat: "*viikonloppuna minulle tuli oksennus tauti ja kuumetta on*" (F8089T2) ja "*sain silloin uuden pyörän ja halusin testata sitä, joten laskin alamäkeä, jonka jälkeen tuli melkein heti roskakatos*" (F0057T5). Näyttää siltä, että *tulla jotakin* -tyyppi on oppijankielessä melko paljon käytetty, sillä sitä voidaan käyttää Kielitoimiston sanakirjan (2008) mukaan esimerkiksi "jollekulle, jonkin haltuun siirtymisestä saajan kannalta, jonkun vastaanottamisesta" (*minulle tuli oksennus tauti*, F8089T2) tai merkityksessä "ilmestyä näkyviin, ilmaantua" (*tuli melkein heti roskakatos*, F0057T5). Koululaisaineistossa sitä käytetään lisäksi merkityksessä "syntyä, muodostua": *sitten tuli minun käsistä iso haava* (F7268T5). *Tulla jotakin* jakaantuu siis hyvin monentyyppisiin merkityksiin, joista edellä on esitelty vain muutama, mutta nekin antanevat kuvaa siitä,

miten polyseeminen yksi rakenne (*tulla jotakin*) voi olla.

B1

Koululaisaineiston B1-tasolla *tulla*-verbi saa useimmiten merkitykseksensä *tulla tekemään jotakin* (yhteensä 25 kertaa), esimerkiksi "*lopulta isämme tuli noutamaan meidät huolistuneena*" (F7108T5). Koululaisaineistossa B1-taso onkin ensimmäinen taso, jossa *tulla*-verbin yleisin merkitys ei ole johonkin päämäärään kohdistuva liikkuminen, kuten esimerkki A2-tasolla on. Tämä voi olla osoitus siitä, että oppijat alkavat vähitellen tällä tasolla käyttää *tulla*-verbiä monipuolisemmin kuin pelkästään liikeverbinä jonnekin paikkaan siirtymisen merkityksessä. Toisaalta tämäntyyppinen *tulla*-verbin käyttö liikeverbinä on myös melko yleinen tyyppi koululaisten B1-tasolla (17 kappaletta). Muita tavallisia *tulla*-verbin merkityksiä B1-tasolla ovat esimerkiksi *tulla jotakin* (24 kpl), *tulla joksikin*, *tulla jostakin* (alkuperä), aikaan liittyvät *tulla*-verbit ja muutamat fraasit, kuten hyvin yleinen "*mitä tulee kokeeseen*" (useita kertoja aineistossa, esimerkiksi F0257T2). Ensimmäisen kerran B1-tasolla *tulla*-verbiä käytetään myös merkityksessä *täytyä tai pitää tehdä jotakin*, kuten seuraava esimerkki osoittaa:

- (61) Koulun mielestä Nuorten ei tulisi käyttää Internetiä joka päivä, mutta vanhemmat päättävät saavatko nuoret käyttää Internetiä joka päivä -- (F0327T4b)

Esimerkissä (61) oppija kirjoittaa mielipidettä Internetin käytöstä, ja kirjoittaa "*koulun mielestä Nuorten ei tulisi käyttää Internetiä joka päivä*". Tässä *tulla*-verbi merkitsee "*jonkun on on pakko, velvollisuus, välttämätöntä tehdä jotakin*" (Kielitoimiston sanakirja 2008). Toinen tyyppi, jota B1-tasoa alemmilla tasoilla ei juuri ole, on *tulla jostakin jonnekin* -tyyppi, josta esimerkkinä seuraavat:

- (62) Minä tulín nopeasti vessasta ulos, ja juoksin täysiä ulos. (F0277T5)
 (63) Olin tulossa Marokosta Suomeen takaisin lomalta. (F8089T5)

Lisäksi B1-tasolla on paljon edellä A2-tason kohdallakin esiteltyä *tulla jotakin* -merkitystyyppiä, sillä se on melko monimerkityksinen (ks. koululaisten taso A2). B1-tasolla sitä käytetään muun muassa seuraavissa ilmauksissa: "*minulle tuli vakava ongelman mieheni kanssa*" (F7748T1), "*silloin tulee kuulema tosi hyvä leffa*" (F7879T1), "*kännykällä leikkiessä, et kuuntele mitä opetaja puhuu ja seuravalla tunnilla voi tulla hankaluuksia*" (F7809T4) ja "*sitten tuli pelastajani Matti, joka on tosi kiva ja hassu*" (F0157T5). Kokonaisuudessaan B1-tasolla *tulla*-verbillä on moninaisia merkityksiä.

Myös niiden esiintymien määrät ovat suuret (yhteensä 131 kappaletta). B1-tasoinen oppija on jo korkeahkolla kielitaidon tasolla ja on siten myös kykenevä ilmaisemaan itseään monipuolisesti myös *tulla*-verbin avulla.

B2

Koululaisaineiston tasojen B1 ja B2 välillä on melko suuri ero *tulla*-verbien esiintymien määrässä, sillä B2-tasolla niitä on vain 25 kappaletta, kun taas B1-tasolla niitä on 131. B2-tasolla on joitakin sellaisia *tulla*-verbin merkitystyyppisiä, joita B1-tasolla ei ole, kuten muutamat idiomit, jotka ilmaantuvat oppijankieleen tässä aineistossa vasta tällä tasolla. Alempien tasojen tapaan B2-tasolla on myös melko paljon *tulla tekemään jotakin* ja *tulla johonkin* -tyyppejä. Seuraavassa muutamia esimerkkejä B2-tason *tulla*-verbin merkityksistä:

- (64) Miten vaikea koe tulee olemaan? (F7458T2)
 (65) No mut joo, mietin tässä nyt, että pitäisi katsoa uusi aika ja paikka, joo just tästä kalenterista tuli katsottua et mulla onkin to vapaata illalla jos vaikka to klo 17:00 kampin kauppa keskuksen edessä kävisi?! (F8219T1)
 (66) No, olin onneksi herännyt puoli tuntia myöhässä heräämisajasta, kiitos ystäväni jotka olivat tulleet herättämään minua ja he passivat minut valmistautumaan ja ehdimme hyvissä ajoin kouluun! (F7118T5)

Esimerkki (64) on viesti opettajalle -tehtävästä ja siinä oppija käyttää *tulla*-verbiä futuurinomaisesti, sillä hän kirjoittaa "*miten vaikea koe tulee olemaan?*" (F7458T2). Toinen esimerkki tulevaisuuteen viittaavasta käytöstä voisi olla "*muuten, ei kai tästä kokeesta tule yhtä pitkä kuin viimeisestä?*" (F7949T2). Tällainen *tulla*-verbin käyttö voidaan tulkita viittamaan tulevaan aikaan ja varsinkin niissä tapauksissa, joissa preesensmuoto tulkittaisiin nykyhetkeen viittaavaksi (Kielitoimiston sanakirja 2008). Esimerkki (65) puolestaan kuvaa *tuli tehtyä* -idiomia (*tästä kalenterista tuli katsottua et mulla onkin to vapaata illalla*, F8219T1), joka tarkoittaa, että *jotakin sattui, tapahtui* [sattumalta tai vahingossa, ilman intentiota]. Tämä ilmaisu esiintyy ensi kerran koululaisaineiston B2-tasolla, ja on melko idiomaattista kielenkäyttöä.

Koululaisaineiston B2-tasolla on suhteellisen paljon *tulla tekemään jotakin* -tyyppejä, jota myös esimerkki (66) edustaa. Siinä oppija kirjoittaa "*olin onneksi herännyt puoli tuntia myöhässä heräämisajasta, kiitos ystäväni jotka olivat tulleet herättämään minua*" (F7118T5). Oppija kuvailee kerro-tehtävässä (tehtävä viisi) tilannetta, jossa hän on herännyt ystäviensä ansiosta, koska he olivat tulleet herättämään hänet. Tällä *tulla*

tekemään -rakenteella onkin yleensä tulevaisuuteen viittaava näkökulma (vrt. edellä "*koetulee olemaan*"), mutta ei aina. Muita *tulla tekemään* -ilmaisuja tasolla B2 ovat esimerkiksi "*soitimme 112 kerroimme asian ja jaimme odottamaan sitä hetkeä milloin meitä tullaan pelastamaan*" (F2467T5) ja "*viikko ennen isoveljeni tuli ostamaan minulle ice-hockey peliin, mutta se ei toimii*" (F0277T3). Näissä esimerkeissä *tulla tekemään* -rakenne ei viittaa tulevaisuuteen. Kokonaisuudessaan B2-tasolla on melko vähäisestä *tulla*-verbien määrästä huolimatta käytetty niitä monipuolisesti ja usein myös tavalla, jolla myös äidinkielliset niitä varmasti käyttäisivät. Toisaalta koska kyseessä ovat koululaisten kirjoitustehtävät, ei niissä mitenkään voi tulla esille rajatun ajan ja tilan vuoksi kaikkia mahdollisia *tulla*-verbin variantteja.

6.3.2. YKI-aineiston distribuutio

6.3.2.1 *Mennä*-verbin merkityksiä (YKI)

Seuraavaksi tuloksista esitellään YKI-aineiston *mennä*-verbin distribuutiosta. Esittelyssä ei kuitenkaan huomioida kaikkia mahdollisia YKI-aineistossa esille tulleita *mennä*-verbin merkitysvariantteja, koska ne ovat suurelta osin samoja kuin koululaisaineistossa, minkä vuoksi niitä ei ole mielekäästä toistaa tässä. YKI-aineiston tulosten esittelyssä keskitytäänkin lähinnä vain siihen, miten *mennä*-verbin merkitykset mahdollisesti eroavat koululaisaineiston vastaavista. Tässä ei myöskään edetä järjestelmällisesti taitotasoin, vaan tasot A1-B2 esitellään yhdessä, sillä ne ovat juuri ne tasot, jotka ovat yhteneväisiä koululaisaineiston kanssa, minkä vuoksi niiden perusteellinen käsittely ei ole tässä järkevää turhan toiston vuoksi. YKI:n tulosten esittelyssä ei myöskään anneta yhtä runsaasti esimerkkejä aineistosta kuin aiemmin koululaisaineiston yhteydessä, koska ne ovat pääosin samanlaisia eikä niiden toistaminen tuo uutta tietoa *mennä*- ja *tulla*-verbien käytöstä. YKI-aineiston tasoja C1 ja C2 tarkastellaan kuitenkin itsenäisesti, koska niillä ei ole vertailukohtaa koululaisaineiston kanssa.

Taitotasot A1 - B2

Kuten koululaisaineistossakin, myös YKI-aineistossa tasolla A1 *mennä*-verbiä käytetään eniten *jonnekin paikkaan siirtymisen* merkityksessä (18 kappaletta). Samoin *mennä*

tekemään jotakin -tyyppiä on YKI-aineiston A1-tasolla paljon (6 esiintymää), joista esimerkkinä "on Kaikki hyvää, Me tehdämme avanto eilen, ja huomenna me menemme hihtaa" (F1058AT1). YKI:n A1-tasolla käytetään jonkin verran idiomaattisia ilmauksia, kuten "ensin oli kaikkein hyvää. Sitten naru on mene rikki ja koira menee pois" (F1014AT1). Koululaisaineiston ja YKI-aineiston *mennä*-verbien merkityksissä ei ole juurikaan eroa A1-tasolla, koska kummallakin käytetään *mennä*-verbiä hyvin samantyyppisissä ilmauksissa, jotka ovat lähinnä liikkumista yhdestä paikasta toiseen.

Sekä koululaisten että YKI:n A2-tasolla *mennä*-verbiä käytetään todella runsaasti *mennä jonnekin* (paikkaan) -merkityksessä, YKI:ssä 34 ja koululaisilla 54 kertaa. Muita yleisiä merkityksiä YKI:n A2-tasolla olivat *mennä tekemään jotakin* sekä *mennä*-verbi, joka liittyy aikaan. Seuraavassa muutama esimerkki YKI-aineistosta: "Minä täytyi mennä kiirellisesti terveyskeskusasemalle" (F361AT2), "anteeksi että minulla on nyt yksi ongelma. Minun tyty mennän mommon luona" (F219AT2), "siis pyydän anteeksi. mutta voimme menä la.na silloin meillä saunataan, sauna-aika siis illalla 18.19" (F363AT2) ja "Nähdään Sunnuntaina elokuvissa. Haluisitko sinä mennä sen jälkeen keilailemaan?" (F355AT2). Edellä olevat esimerkit osoittavat, että YKI-aineistossa *mennä*-verbin käyttö on merkitykseltään hyvin samanlaista kuin koululaisaineistossakin. Muoto ei välttämättä aina ole täysin oikein, mutta oppijat pystyvät silti ilmaisemaan monipuolisia merkityksiä jo alkeistasollakin.

YKI-aineiston B1-tasolla *mennä*-verbejä käytetään jälleen *mennä jonnekin paikkaan* -merkityksessä (14 kpl), mutta myös *mennä jonnekin ei-konkreettiseen paikkaan* on yleinen tyyppi (8 kpl). Tästä tyypistä esimerkkinä voisivat olla ilmaukset *mennä naimisiin* (myös tilanmuutos), *mennä lomalle*, *mennä ostoksille*, *mennä huonompaa suuntaan* (myös tilanmuutos) ja *mennä töihin*. B1-tasolla on myös jonkin verran idiomeja, kuten *mennä rikki* (4 kpl) ja *mennä läpi*. Jostakin syystä ilmaisu *mennä rikki* on tuttu ja frekventti niin YKI-aineiston kuin koululaistenkin teksteissä. Tähän tosin saattaa vaikuttaa se, että kummassakin tehtävänannossa kehoitetaan kirjoittamaan jostakin ongelmasta, joka verkkokaupasta tilattuun laitteeseen on tullut, minkä vuoksi on luonnollista käyttää *mennä rikki* -ilmausta.

B2-tasolla YKI-aineistossa käytetään *mennä*-verbiä jälleen paljon *jonnekin paikkaan* menemisen merkityksessä (18 kpl), esimerkiksi "*mennään yhdessä Korkeasaareen*" (F690BT1). Aiempien tasojen tapaan myös *mennä tekemään jotakin* -tyyppi on yleinen, samoin kuin *mennä johonkin ei-konkreettiseen paikkaan*. Eroa koululaisaineistoon ei juuri ole, sillä koululaisaineiston tapaan myös YKI:n B2-tasolla

idiomeja on jostakin syystä melko vähän ja muutenkin B2-tasolla eri *mennä*-verbin merkitystyyppijä on niukasti.

Taitotasot C1 ja C2

Taitotasolla C1 *mennä*-verbin käyttö eri merkityksissä on todella monipuolista, sillä sitä käytetään moneen muuhunkin merkitykseen kuin johonkin paikkaan menemiseen. Esimerkiksi sitä hyödynnetään seuraavissa yhteyksissä: *mennä tekemään jotakin, mennä johonkin ei-konkreettiseen paikkaan, mennä jotakin, mennä joksikin, mennä jollakin välineellä, mennä ajan yhteydessä ja mennä-verbiin liittyvissä idiomeissa*. Siirryttäessä C1-tasolta tasolle C2 *mennä*-verbiä ei hyödynnetä enää yhtä monipuolisesti, sillä sitä käytetään lähinnä johonkin paikkaan menemiseen, *mennä tekemään jotakin* -ilmauksissa ja idiomeissa. C2-tasolla *mennä*-verbin esiintymien määrät ovat myös pienempiä, mikä vaikuttaa myös merkitysten vähäisempään määrään. Esimerkkejä C1- ja C2-tason verbin *mennä* merkityksistä seuraavassa. Esimerkit a ja b ovat tasolta C1, ja esimerkit c ja d tasolta C2:

- (67) Ellei ole rahaa, sellainen ihminen ei mene hoitoon, ja asiat menevät vielä huonommiksi. (F809CT3)
- (68) Sitä huolimatta, olin puolitoista tuntia myöhässä, koska aika meni taksin etsimiseen ja tilamiseen. (F810CT2)
- (69) Junan myöhästelyn takia en ehtinyt jatkolenolleni Tukholmaan, koska juna saapui Helsinkiin vasta klo 11.45 ja matkasuunnitelmani meni uusiksi. (F830CT2)
- (70) Laila vanhat vaatteet päälle, ettei harmito jos vaatteet sotkeutuu tai menee pilalle. (F281CT1)

Edellä oleviin esimerkkeihin olen valinnut lähinnä *mennä*-verbiin liittyvää idiomaattista tai abstraktia käyttöä, koska aikaisemmissa osioissa on jo käsitelty useaan otteeseen *mennä*-verbin käyttöä konkreettiseen liikkumiseen. Esimerkissä (67) C1-tason oppija kirjoittaa mielipidekirjoitusta suomalaisesta terveyden- ja sairaanhoidosta, jossa hän sanoo "*asiat menevät vielä huonommiksi*" (F809CT3). Ilmaus *mennä huonommaksi* ilmaisee *olotilan muuttumista* (normaalista poikkeavaksi) tai *muuttumista jonkinlaiseksi, johonkin tilaan joutumista* (Kielitoimiston sanakirja 2008). Samantyyppistä käyttöä kuin esimerkissä (67) on myös C2-tason esimerkissä (69): "*matkasuunnitelmani meni uusiksi*" (F830CT2). Tällaista *mennä*-verbin käyttöä ei juuri ole YKI-aineistossa kuin ylimmillä kielitaidon tasoilla. *Tulla*-verbillä tilanne on hieman erilainen, sillä sitä on myös alemmilla tasoilla.

C1-tason esimerkissä (68) oppija kirjoittaa *"aika meni taksin etsimiseen ja tilamiseen"* (F810CT2) *mennä*-verbin merkitys on *hävitä, kadota* ja erityisesti aikaan liittyen *kulua* (Kielitoimiston sanakirja 2008). Tällaisia aikaan liittyviä *mennä*-verbin ilmauksia oli aineistossa muutamia, kuten *"viimeinen päivämäärä oli mennyt umpeen"* (F706CT2) ja *"aika meni ja kohta käynnistäni oli kulunut kolme viikkoa, mutta kivut jatkuivat ja tietenkin varasin ajan uudestaan"* (F1108CT2). Nämä ilmaukset, kuten myös esimerkin (70) *"menee pilalle"* (F281CT1) ovat myös idiomaattisia, sillä niiden kokonaisuuden merkitys ja käyttö on eriytynyt osien muusta käytöstä merkitykseltään ja valenssiltaan (VISK § 454). Näyttää siltä, että kielitaidon ylemmillä tasoilla *mennä*-verbiä käytetään yhä enemmän tällaisissa ei-konkreettisissa ilmauksissa, mikä kertonee siitä, että oppijalla on yhä laajeneva merkitysten varasto hallussaan. Toisaalta toisen kielen ilmausten abstraktius ei välttämättä kerro juurikaan niiden vaikeudesta tai helppoudesta, koska abstraktit käsitteet, kuten vaikkapa verbi *rakastaa*, osataan jo äidinkielessä, minkä vuoksi ne opitaan yleensä myös toisessa kielessä ongelmitta (Laufer 2009, 149).

6.3.2.2 *Tulla*-verbin merkityksiä (YKI)

Seuraavaksi esitellään tuloksia YKI-aineiston *tulla*-verbin distribuutiosta. Kuten ei *mennä*-verbistäkään, *tulla*-verbistä ei esitellä kaikkia mahdollisia YKI-aineistossa esille tulleita merkitysvariantteja. Muutamia esimerkkejä YKI-aineistosta kultakin taitotasolta (A1-C2) annetaan, mutta koska useat YKI-aineiston merkityksistä ovat pääosin samoja kuin koululaisaineistossa, YKI-aineiston distribuution tulosten esittelyssä keskitytään lähinnä vain siihen, miten *tulla*-verbin merkitykset mahdollisesti eroavat ja miten ne ovat samanlaisia koululaisaineiston kanssa. Tasojen C1 ja C2 tuloksia esitellään tarkemmin, koska niillä ei ole vertailukohtaa koululaisaineiston kanssa ja koska ne sisältävät useita kiinnostavia *tulla*-verbin merkityksiä.

Tasot A1-B2

YKI-aineiston taitotasolla A1 *tulla*-verbin yleisin merkitys on liikeverbinä toimiminen eli siirtyminen *jonnekin paikkaan* (18 kpl), kuten vaikkapa *"tuletkö sinä sunnuntaina tansikerhoon?"* (F353AT2) tai *"ensi viikkona minä tulen takaisin Kotin Solkilassa"* (F1058AT1). A1-tason oppijat eivät aina välttämättä osaa muodostaa oikeaa muotoa loppuun asti, mutta ymmärtävät merkityksen, kuten edellä olevassa esimerkissä *tulen*

takaisin Kotin Solkilassa” (F1058AT1). YKI-aineiston A1-tasolla käytetään *tulla*-verbiä melko paljon myös merkityksessä *tulla jotakin*, kuten ”*voistko soittaa minulle jos posti tule*” (F1090AT1). Muita A1-tason *tulla*-verbin merkityksiä ovat aikaan sekä negaatioon liittyvät merkitykset. Idiomaattisia ilmauksia ei *tulla*-verbillä juuri ole tällä tasolla, mutta toisaalta seuraavantuypin ilmaisun voinee lukea kuuluvan tähän ryhmään: ”*ja anteeksi minulle tuli yksi asia ja minä en voi tulen sinun kanssa. saunaan*” (F214AT2). Näyttää siltä, että koululaisten ja YKI:n *tulla*-verbin merkitykset ovat A1-tasolla hyvin samanlaisia, mutta koululaiset käyttävät hieman enemmän idiomeja, kuten *tulla rikki* (koululaisaineisto, F0607T3).

A2-tasolla on *tulla*-verbin merkityksistä yleisin *tulla jonnekin paikkaan* (16 kappaletta). Muita YKI-aineiston A2-tason merkityksiä ovat *tulla tekemään jotakin*, *tulla jotakin*, *tulla jostakin* (alkuperä), *tulla jostakin jonnekin* ja aikaan liittyvät *tulla*-verbit. YKI-aineiston A1-tasolla ei vielä ole tulevaisuuteen viittaavaa *tulla tekemään* -rakennetta, kuten ei myöskään *tulla jostakin* -merkitystä, joten YKI-aineistossa ne ilmenevät ensimmäisen kerran A2-tasolla, kun taas koululaisaineistossa merkitystä *tulla tekemään* on jo A1-tasolla. YKI-aineistossa oppija käyttää sitä esimerkiksi seuraavanlaisesti: ”*Minun aidini soitti minulle ja sanoi että hän tulee tänä iltana syömään meille.. Mikä yllätys!*” (F213AT2). Esimerkki merkityksestä *tulla jotakin jonnekin* taas voisi olla vaikkapa ”*eilen minulle tuli palka tilille ja nyt minä voi palautta raha sinulle*” (F314AT2) ja aikaan liittyvästä *tulla*-verbistä ”*Me tulemme joskus kello 19.00.*” (F206AT2). YKI:n A2-tasolla ei jostain syystä ole lainkaan idiomeja.

YKI-aineiston B1-tasolla yleisiä *tulla*-verbin käyttötapoja ovat *tulla jotakin* (21 kappaletta), *tulla jonnekin* (16 kappaletta) ja *tulla tekemään jotakin* (14 kappaletta). Koululaisaineiston B1-tasolla yleisin merkitys on *tulla tekemään jotakin*, kun taas YKI:ssä se on *tulla jotakin*. YKI-aineiston B1-taso onkin ensimmäinen taitotaso, jolla *tulla jotakin* -merkitys on yleisempi kuin *tulla johonkin*. Oppijat käyttävät B1-tasolla *tulla*-verbejä esimerkiksi seuraavasti: ”*tulee aina uusia tutkimuksia, ja jos aina seurata niitä ei voi elää*” (F396BT3), ”*ehkä lähitulevaisuudessa sähkö auto tulle korvamaan bensa auto ja on myös halvempi*” (F663BT3) ja ”*minä ajan oma auto vain kesällä, talvilla pelkään koska on paljon lunta, joskus talvilla tulen kouluun bussilla*” (F658BT3). Kaikki edellä olevat esimerkit ovat YKI-aineiston mielipidetävästä. Ensimmäisessä esimerkissä oppija käyttää *tulla*-verbiä *tulla jotakin* -merkityksessä (*tulee -- tutkimuksia*), mikä oli siis taitotason yleisin merkitys *tulla*-verbille. Toisessa esimerkissä oppija käyttää *tulla tekemään* -rakennetta tulevaisuuteen viittaavana, ja toisessa *tulla*-verbin merkitys on

saapuminen johonkin (Nurmi 2004, 1054). Muita YKI-aineiston B1-tasolla olevia merkityksiä ovat *tulla jostakin paikasta*, *tulla joksikin* ja aikaan liittyvät *tulla*-verbi.

YKI-aineiston B1-tasolla idiomeja ei juuri ole, mutta yksi oppija käyttää *tulla*-verbin merkitystä *tuli tehtyä*. Vastaava merkitys löytyy koululaisaineistossa vasta B2-tasolla: "*tästä kalenterista tuli katsottua et mulla onkin to vapaata illalla*" (F8219T1). YKI-aineistossa *tulla tehdyksi* -merkitys on ilmaisussa "*tuli viime kuuna maksettua nopeus sakko, eli ei jäänyt tarpeeksi maksaa takaisin*". Vaikuttaa siltä, että aikuisilla tällainen melko abstrakti ilmaus ilmaantuu jo alemmalla taitotasolla (B1) kuin koululaisilla (B2). *Tuli tehtyä* -rakenne vaatii kuitenkin käyttäjältään jo melko abstraktin ja myös idiomaattisen kielen hallintaa, mutta toisaalta sitä toisinaan käytetään myös konkreettisesti merkityksessä *jokin tuli valmiiksi*, esimerkiksi *työ tuli tehtyä*.

B2-tasolla on muihin taitotasoihin verrattuna paljon *tulla*-verbejä (*f 6,83*), koska ainoastaan A1-tasolla YKI-aineistossa niitä on enemmän (*f 7,44*). Tämä vaikuttaa siihen, että myös merkityksiä on tällä tasolla (B2) melko runsaasti. Yleisin tyyppi B2-tasolla on *tulla jonnekin* (16 kappaletta), samoin kuin tyyppi *tulla jotakin* on hyvin yleinen (14 kappaletta). B2-tasolla esimerkiksi *tulee esteitä*, *menoja*, *työjuttuja*, *laskuja* ja *ongelmia* (YKI-aineisto). Myös merkityksiä *tulla tekemään jotakin*, *tulla johonkin* (ei-konkreettinen paikka), *tulla jostakin paikasta*, *tulla jostakin jonnekin*, *tulla joksikin* ja *tulla jostakin* (alkuperä) on tällä tasolla. Lisäksi *tulla*-verbiä käytetään ajan yhteydessä sekä idiomeissa. B2-tasolla on siis YKI-aineistossa useita erilaisia *tulla*-verbin merkitysvariantteja.

Muutamia esimerkkejä B2-tason *tulla*-verbin harvinaisemmista merkityksistä seuraavissa esimerkeissä mieliala- ja mielipidetähtäystä: "*kaikki ruoka saatiin omalla työllä - perunat ja vilja tulivat pelloilta*" (F420BT3), "*kun tulet luontoretkestä takaisin arkielämään olet varmasti rentoutunut*" (F681BT3) ja "*mun mielestä osa suomen kansasta tulee ihan hulluus niiden verovapaisten tuliaisten kanssa*" (F408BT3). Idiomeja B2-tasolla on esimerkiksi seuraavantyyppinen "[suomen kielen kurssilla] *opiskeluhaluinen ja samaikäinen porukka, jonka kanssa helppo tulla toimeen*" (F624BT3). Lisäksi käytetään konditionaalia, joka osoittaa esimerkiksi ennustettua tai kuviteltua asiointilaa: "*kuntokin kohoisi, kuin ilmeisesti polkupyörä tulisi käytettyä enemmän*" (F678BT3). Suunnitelmat ovat olemassa tällaisessa merkityksessä ajattelun, tahdon, mielikuvituksen tai päättelyn tasolla, eivät (vielä) todellisessa maailmassa. (VISK § 1592.) Tällaista *tulisi tehtyä* -merkitystä ei YKI-aineistossa ole alemmilla tasoilla, vaan se tulee vasta B2-tasolla. *Tuli tehtyä* -merkitys sen sijaan ilmaantuu jo B1-tasolla.

C1- ja C2-tasot

YKI-aineiston C1-tasolla *tulla*-verbin frekventtejä merkityksiä ovat *tulla jotakin* (14 kappaletta), *tulla tekemään jotakin* (7 kappaletta), *tulla jonnekin*, *tulla joksikin* ja erilaiset idiomaattistyyppiset ilmaukset. C1-tasolla *tulla jotakin* -tyyppi on siis yleisin ja toiseksi yleisin on *tulla tekemään jotakin*. Esimerkkejä C1-tason *tulla*-verbin käytöstä seuraavassa:

- (71) Juna oli myöhässä 45 minuuttia ja sen ansioista tärkeästä tapaamisesta ei tullut mitään. (F815CT2)
- (72) Palkinnoksi tulee sen jälkeen kuitenkin aina mainoksia -- (F1078CT3).
- (73) Tulitko ottamaan työpaikan suomalaiselta työntekijältä? (F816CT3)
- (74) Junabussi oli jo lähtenyt ja minä jouduin maksamaan taksin. Se tuli minulle erittäin kalliksi, koska oli viikkolopun taksa. (F810CT2)
- (75) Ympäristöasiat tulee myös ottaa huomioon, sillä autojen hiilidioksidipäästöt ovat erittäin korkeat. (F697CT3)

Esimerkit (71) ja (72) kuvaavat *tulla*-verbin käyttöä *tulla jotakin* -merkityksessä. Ensimmäisessä (71) *tulla*-verbin merkitys on aktiivista toimintaa ilmaisevien verbien sijasta kuvaamassa lähinnä toiminnan lopputulosta, sillä *ei tullut mitään* tarkoittaa, että *ei onnistunut*. Esimerkissä (72) *tulla jotakin* -rakenteen merkitys taas on jonkin vastaanottaminen (*tulee -- mainoksia*, F1078CT3), ja esimerkissä (73) kyseessä on *tuli tekemään jotakin* -merkitys (*tulitko ottamaan työpaikan*, F816CT3). *Tulla joksikin* -merkitys esimerkissä (74) puolestaan merkitsee *olla seurauksena, aiheutua: se tuli minulle erittäin kalliksi* (F810CT2). Viimeisessä esimerkissä (75) (*ympäristöasiat tulee myös ottaa huomioon*, F697CT3) *tulla*-verbi merkitsee, että jonkun *tulee tehdä jotakin* eli on välttämätöntä tehdä jotakin. (Kielitoimiston sanakirja 2008.)

Koko aineiston korkeimmalla taitotasolla, YKI:n C2-tasolla, *tulla*-verbiä käytetään hyvin monenlaisissa merkityksissä, vaikka sitä ei ei määrällisesti ole kovin paljon (f 3,41). Tyypillisiä merkityksiä tällä tasolla ovat tulevaisuuteen viittaava *tulla tekemään jotakin* (7 kpl), *tulla jotakin*, *tulee tehdä jotakin* (*täytyy tehdä jotakin*), *tulla joksikin*, *tulla jonnekin* ja lisäksi erilaiset idiomit. YKI-aineiston taso C2 on ainoa taso, jolla ilmaistaan näin usein (5 kertaa) *pitää, tulee tehdä jotakin*, esimerkiksi "*-- sen lisäksi ulkonäön tulee olla miellyttävä*" (F824CT3). Osa näistä *täytyä tehdä jotakin* -merkityksistä voidaan tulkita myös tarkoittavan *jonkin on syytä, aiheita, sopivaa tehdä jotakin* (Kielitoimiston sanakirja 2008), kuten seuraavassa: "*minusta sinun tulisi iloita kodinkonekauppasi aktiivisuudesta*" (F1100CT3). Muita esimerkkejä C2-tason *tulla*-verbin käytöstä:

- (76) Kokouksessa tulemme suunnittelemaan tulevaa kerhon talviretkää Ikaalisten kylpylään (F1049CT1)
- (77) Graffitit ovat tulleet meille jäädäkseen ainakin vielä moneksi ja moneksi vuodeksi. (F1025CT3)
- (78) -- pohdittaisiin erilaisia elämän kysymyksiä, opittaisiin tulemaan toimeen keskenään, opetettaisiin selviytymiskeinoja. (F1025CT3)

Esimerkki (76) on *tulla tekemään jotakin* -merkitystä, jossa on futuurinomaisen eli tulevaisuuteen viittaava merkitys (*kokouksessa tulemme suunnittelemaan tulevaa kerhon talviretkää*, F1049CT1). Tällainen MA-infinitiivirakenteen käyttö on hyvin yleistä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä (Karlsson 2009, 235). Esimerkit (77) ja (78) ovat samasta C2-tason oppijan mielipidetekstistä, jossa kirjoitetaan mielipidettä graffiteista. Oppija käyttää *tulla joksikin* -rakennetta korkeatasoisesti, sillä hän kirjoittaa "*graffitit ovat tulleet meille jäädäkseen*" (F1025CT3). Lisäksi hän käyttää tekstissään *tulla toimeen* -idionimia: "*opittaisiin tulemaan toimeen keskenään*" F1025CT3), jolloin samalla tavalla kuin edellä B2-tason kohdalla verbin merkitys on ajattelun tasolla, ei (vielä) todellisessa maailmassa (VISK § 1592).

6.3.2.3 Yhteenveto koululais- ja YKI-aineistojen distribuutiosta

Mennä- ja *tulla*-verbien distribuution tutkimus koululais- ja YKI-aineistoista tuotti mielenkiintoisia tuloksia näiden verbien käytöstä eri merkityksissä. *Mennä*-verbien merkityksillä ei koululaisaineistossa näytä olevan suuria eroja eri tasojen välillä, vaan aivan alkeistasolta ylimmälle tasolle asti ne ovat hyvin samantyyppisiä, mutta joillakin tasoilla merkitysten variaatio on suurempi. Jo koululaisten A1-tasolla on jonkin verran perinteisesti vaikeina opittavina pidettyjä idiomaattisia ilmauksia (Laufer 2009, 151), kuten *mennä hukkaan*. *Mennä*-verbin käyttö *jonnekin paikkaan menemisen merkityksessä*, liikeverbinä, on koululaisaineistossa joka tasolla (A1 - B2) sen yleisin käyttötapa, kuten se on myös YKI-aineistossa vastaavilla tasoilla. YKI-aineiston C1 ja C2-tasoilla *mennä*-verbiä käytetään monipuolisemmissa merkityksissä. Näyttää siltä, että kielitaidon yleisillä tasoilla *mennä*-verbiä käytetään yhä enemmän ei-konkreettisissa ilmauksissa ja idiomaattisissa ilmauksissa.

Frekventtiä *tulla*-verbiä käytetään koululaisaineistossa A1- ja A2-tasoilla yleensä merkityksessä *tulla jonnekin*. Myös *tulla jotakin* sekä *tulla tekemään jotakin* -tyyppi on yleinen jo A1-tasolta lähtien ja B1-tasolla *tulla tekemään jotakin* on kaikkein yleisin

tyyppi. Ensimmäisen kerran koululaisten B1-tasolla *tulla*-verbiä käytetään myös merkityksessä *täytyä* tai *pitää tehdä jotakin*. Myös YKI-aineistossa alkeiskielitaidon tasoilla (A1 ja A2) käytetään *tulla*-verbiä eniten *tulla jonnekin* -merkityksessä, mutta YKI-aineistossa ei tulevaisuuteen viittaavaa *tulla tekemään jotakin* -merkitystä vielä A1-tasolla ole, kuten koululaisaineistossa jo on. YKI-aineiston B1-tasolla yleisin tyyppi on *tulla jotakin*. YKI-aineiston B1-tasolla käytetään ensimmäisen kerran rakennetta *tuli tehtyä*, ja vastaava merkitys löytyy koululaisaineistossa vasta B2-tasolla. C1- ja C2-tasoilla *tulla*-verbin merkitykset idiomaattistuvat ja monipuolistuvat. Liikeverbin merkitystä *tulla jonnekin* ei enää ole yhtä lailla korkeammilla kuin alemmilla tasoilla, vaan enemmän käytetään esimerkiksi merkityksiä *tulla jotakin* (C1- ja C2-taso) ja *tulee tehdä jotakin* (C2-taso).

7. PÄÄTÄNTÖ

Tässä päätäntö-luvussa kootaan yhteen tuloksia nuorten ja aikuisten suomi toisena kielenä -oppijoiden *mennä-* ja *tulla-*verbiin käytöstä. Alaluvussa 7.1 tarkastellaan Cefling-hankkeeseen kuuluvien kolmen osa-alueen, taajuuden, tarkkuuden sekä jakauman, tuloksia *mennä-* ja *tulla-*verbeistä. Tämän jälkeen siirrytään lukuun 7.2, jossa pohditaan oman tutkimukseni kulkua ja sen onnistumista sekä mietitään mahdollisia jatkotutkimusideoita.

7.1 Pohdintaa Cefling- ja YKI-aineiston tuloksista *mennä-* ja *tulla-*verbeistä

Cefling-hankkeessa, johon tutkimukseni menetelmiensä ja aineistonsa puolesta kuuluu, tarkoitus on selvittää, miten toisen ja vieraan kielen oppijan kielitaito kehittyy taitotasolta toiselle siirryttäessä. Hankkeen taustalla vaikuttavat seuraavat oletukset: 1) kielitaito kehittyy vaiheittain, ja nämä vaiheet voidaan kuvata taitotasoina ja 2) tietyltä kielitaidon tasolta on eri oppijoiden väliltä löydettävissä yhteneviä kielellisiä ja kielitaidon kehitykseen liittyviä piirteitä. (Martin ym. tulossa.) Omassa tutkimuksessani tarkoitus oli selvittää, eroaako nuorten ja aikuisten oppijoiden suoriutuminen samantasoisista ja samanlaisista viestinnällisistä tehtävistä *mennä-* ja *tulla-*verbiin osalta ja miten näiden verbiin käyttö muuttuu taitotasolta toiselle siirryttäessä. Tarkoituksena oli siis tutkia, miten kielitaidon kehitys, tässä tutkimuksessa *mennä-* ja *tulla-*verbiin käyttö, näkyy eri taitotasojen välillä.

Cefling-hankkeen tutkimuksissa työkaluina ovat DEMfad-mallin (Franceschina et al 2006) taajuus (frequency), tarkkuus (accuracy) ja jakauma (distribution), jotka pohjautuvat sellaisiin käsitteisiin kuin sujuvuus, tarkkuus ja kompleksisuus. Seuraavassa kerrataan saatuja tuloksia. *Mennä-* ja *tulla-*verbiin taajuuden (frekvenssin) tutkimuksessa saatiin selville, että sekä koululais- että YKI-aineistossa oppijat käyttävät *mennä-*verbiä eniten (1000 sanaa kohden) taitotasolla A2 (koululaiset *mennä* f **11,83**; YKI *mennä* f **8,77**). Koululaiset käyttävät myös *tulla-*verbiä eniten A2-tasolla (f **14,82**), mutta YKI-aineistossa sitä käytetään eniten tasolla A1 (f **7,44**). Sekä *mennä* että *tulla* ovat siis frekvenssiltään kaikkein yleisimpiä tässä aineistossa alkeiskielitaidon tasoilla (A1 ja A2).

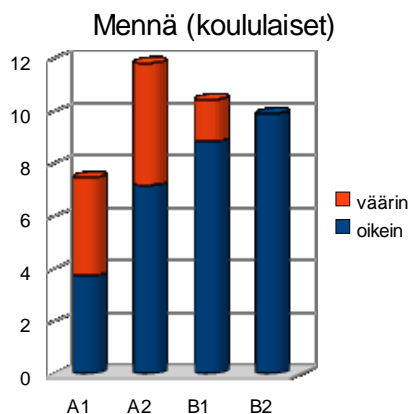
Frekvenssin tutkimuksessa selvisi myös, että koululaisten aineistossa *mennä-*verbiin käyttö lisääntyy selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta

aina B2-tasolle asti (ks. kuviot 2). Myös YKI-aineistossa *mennä*-verbin käyttö kasvaa A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee B1-tasolle, mutta pysyy lähes samana B2-tasolla kuin B1-tasolla. C1-tasolla verbiä *mennä* käytetään vielä vähemmän ja sen käyttö vähenee yhä C2-tasolle, jossa sitä käytetään kaikkein vähiten. *Tulla*-verbin frekvenssi taas lisääntyy koululaisilla selvästi A1-tasolta A2-tasolle siirryttäessä ja vähenee A2-tasolta aina B2-tasolle asti, jossa sen käyttö on siis kaikkein vähäisintä. YKI-aineistossa *tulla*-verbiä käytetään eniten A1-tasolla, josta sen käyttö vähenee hieman A2-tason kautta B1-tasolle. B2-tasolla *tulla*-verbin käyttö hieman lisääntyy ja vähenee taas C1- ja C2-tasoilla. *Tulla*-verbi on myös koululaisaineistossa jokaisella kielitaidon tasolla (A1-B2) frekvenssiltään yleisempi kuin *mennä*-verbi. Samoin on myös useissa sanojen yleisyystilastoissa (Saukkonen ym. 1978, Sanomalehtikielen taajuussanasto 2004). YKI-aineistossa *tulla* on yleisempi kaikilla muilla tasoilla paitsi tasolla A2, jossa *mennä* on yleisempi, ja tasolla A1 nämä verbit ovat YKI-aineistossa yhtä yleisiä.

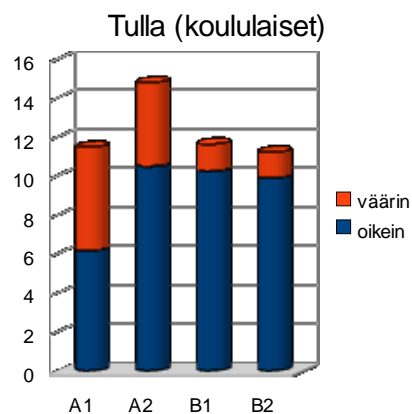
Mennä- ja *tulla*-verbien tarkkuutta tutkittiin tässä tutkimuksessa sekä merkityksen että muodon näkökulmasta. Merkityksen tarkkuuden tutkimuksessa selvisi, että niiden käyttö oikeissa merkityksissä hallitaan jo kielitaidon alimmalta tasolta (A1) lähtien lähes täydellisesti, eikä eroa näiden kahden aineiston välillä merkityksen tarkkuudessa juuri ollut (ks. tarkemmin luvusta 6.2. *Mennä*- ja *tulla*-verbien tarkkuus). Tutkimuskohteena olleiden verbien muodon tarkkuudesta puolestaan löytyi eroja koululais- ja YKI-aineistojen välillä. Tutkimuksessa selvisi, että sekä *tulla*- että *mennä*-verbin kohdalla muodon tarkkuus on suurempi koululaisilla kuin YKI-aineiston oppijoilla kaikilla muilla taitotasolla paitsi tasolla A2, jossa YKI-aineistossa tarkkuus on suurempi. Esimerkiksi A1-tasolla koululaisten *mennä*-verbin tarkkuus on **50 %**, kun vastaava on YKI-aineistossa vain **21,6 %** eli eroa tarkkuudessa on tässä vaiheessa paljon. Koululaiset hallitsevat, eli vähintään 80 % käytöstä on oikein, *mennä*- ja *tulla*-verbien muodon jo B1-tasolta, kun taas YKI-aineistossa ne hallitaan vasta B2-tasolta alkaen. Koululaisten ylimmällä taitotasolla (B2) *mennä*-verbin tarkkuus onkin **100 %** ja *tulla* **88 %**, kun vastaavat luvut ovat B2-tasolla YKI-aineistossa verbillä *mennä* **82,2 %** ja *tulla* **87,1 %**.

Suurin kehitys tarkkuudessa tapahtuu koululaisilla *mennä*-verbillä siirryttäessä taitotasolta A2 tasolle B1 (24 prosenttiyksikköä), samoin kuin *tulla*-verbillä siirryttäessä tasolta A2 tasolle B1 (17,6 prosenttiyksikköä). YKI-aineistossa tarkkuuden kehitystä tapahtuu eniten *mennä*-verbin kohdalla, kun siirrytään tasolta A1 tasolle A2 (46,1 prosenttiyksikköä) ja myös *tulla*-verbillä, kun edetään tasolta A1 tasolle A2 (26,2 prosenttiyksikköä). Vaikuttaa siis siltä, että eniten näiden frekventtien verbien muodon

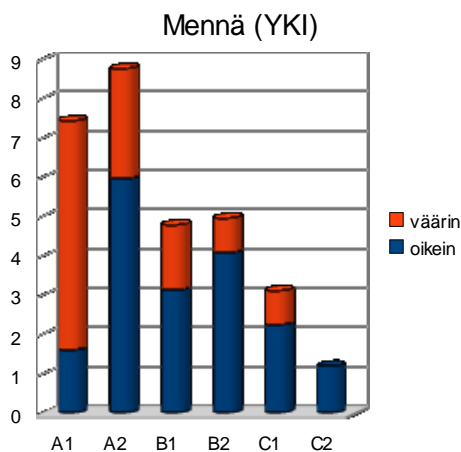
tarkkuus kehittyä YKI-aineistossa siirryttäessä A1-tasolta tasolle A2 ja koululaisilla siirryttäessä tasolta A2 tasolle B2. Tämä näyttää tukevan Voionmaan (1994, 3) havaintoa siitä, että kaikkein yleisimmillä verbeillä on keskeinen rooli kielessä. Kotsinasin (1982, 211) mukaan myös ne sanat, jotka sattuvat olemaan frekventtejä kohdekielessä, omaksutaan aikaisin, kuten vaikuttaa tässäkin aineistossa olevan. Aikuisoppijat käyttävät siis usein niitä verbejä, jotka ovat kohdekielessä frekventtejä, myös oppimisen alkuvaiheessa. (Voionmaa 1994, 33.) Kiinnostavaa on, että suurin kehitys aikuisoppijoiden *mennä*- ja *tulla*-verbiin muodon tarkkuudessa tapahtuu alemmalla tasolla (A2) kuin koululaisilla (B1). Toisaalta koululaisten *mennä*- ja *tulla*-verbiin muodon tarkkuus on korkeampaa kuin aikuisilla oppijoilla kaikilla muilla tasoilla paitsi A2-tason *mennä*-verbiin. Seuraavat kuviot (16 - 18) kertaavat vielä *mennä*- ja *tulla*-verbiin frekvenssiä sekä muodon tarkkuuden kehitystä koululais- ja YKI-aineistoissa:

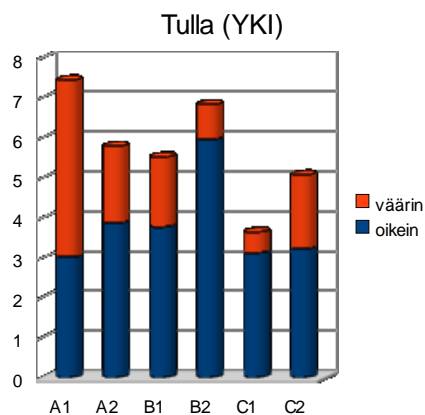
Kuvio 16. *Mennä*-verbiin taajuus ja tarkkuus (muoto)

Kuvio 17. *Tulla*-verbiin taajuus ja tarkkuus

Kuvio 18. *Mennä*-verbiin taajuus ja tarkkuus (muoto)

Kuvio 19. *Tulla*-verbiin taajuus ja tarkkuus (muoto)

Kolmannen DEMfad-mallin osa-alueen, distribuution, tutkimuksessa selvisi, että jo alkeiskielitasoilta frekventtejä *mennä-* ja *tulla-*verbejä käytetään hyvin monenlaisissa merkityksissä, eikä niiden käyttö rajoitu vain liikkumisen ilmaisemiseen, kuten aikaisemmissa tutkimuksissa on näyttänyt (Aalto, M. 2000, 97). Yleisin tyyppi on lähes joka taitotasolla kuitenkin liikeverbityyppi *mennä* tai *tulla johonkin paikkaan*, kuten "*voinko tehdä koe kun minä menen kouluun*"(F7819T2). Tämä tyyppin yleisyys ei ole ihme, sillä yksi näiden verbien perusmerkityksistä on liikeverbinä toimiminen (Pajunen 1988, 111), mutta koululais- ja YKI-aineistoista on kuitenkin jo alkeistasoilta asti idiomaattisia ilmauksia (*mennä rikki* -tyyppiset ilmaukset) sekä *tulla*-verbin futurista käyttöä (*tulla tekemään jotakin* -tyyppi). Distribuution tutkimuksessa ei koululais- ja YKI-aineiston välillä näyttänyt olevan suuria eroja lukuun ottamatta sitä, että YKI-aineiston C1- ja C2-tasoilla käytetään *mennä-* ja *tulla-*verbejä enemmän abstraktimmissa ja idiomaattisissa ilmauksissa kuin alemmilla tasoilla. Toisaalta koululaisaineistossa ei ole vertailukohtaa tähän, sillä sen korkein taso B2.

Tutkimuksessa selvisi, että syystä tai toisesta koululaiset käyttävät verbejä *tulla* ja *mennä* jonkin verran enemmän kuin aikuiset YKI-aineistossa. Kyse voi olla siitä, että aikuisilla oppijoilla on mahdollisesti monipuolisemmat keinot ilmaista itseään, sillä aikuisilla oppijoilla on jo pitkälle kehittynyt merkitysten ja käsitteiden systeemi äidinkielessään (Ellis 2009, 133). Nuoret ovat myös kognitiivisesti ja muullakin tavalla vielä kehittyvässä iässä, eivätkä he ole vielä opiskelleet esimerkiksi yliopistotasoisessa koulutuksessa, kuten eivät toki kaikki YKI-kirjoittajatkaan, minkä vuoksi heidän käsitte- tai sanastojärjestelmänsäkään ei vielä voi olla kehittynyt huippuunsa. Aikuisilla voi olla enemmän kognitiivisia strategioita päätellä sanojen merkityksiä ja liittää ne toisten sanojen merkitysten ja käsitteiden verkkoihin (Ellis 2009, 139). Monissa kielissä näyttää olevan frekventtien verbien joukko, johon siis myös *mennä* ja *tulla* lukeutuvat, mikä vaikuttaa siihen, että niitä viljellään sekä puheessa että kirjoituksessa runsaasti (Viberg 1990). Nuoret oppijat oppivat kieltä puhekielen kautta (koulussa, kavereilta), mikä saattaa osaltaan selittää myös sitä, miksi nuoret oppijat käyttivät tässä tutkimuksessa aikuisia oppijoita enemmän *tulla-* ja *mennä-*verbejä. Aikuisten ja nuorten/lasten sanastonoppimisessa olevista eroista on kuitenkin ristiri tietoa, eikä voida olla varmoja, mikä tekijä johtuu mistäkin. On kuitenkin huomattu, että *yleensä* ne, jotka ovat luonnollisesti altistuneet toiselle kielelle lapsuudestaan lähtien *lopulta* ylittävät kielen tasoltaan ne, joiden altistuminen toiselle kielelle on alkanut aikuisuudessa (Singleton 2004, 227).

Mennä- ja *tulla-*verbien frekvenssien tarkastelu paljasti, että kummallakin verbillä näyttää olevan tietyt tekstilajit, joissa niitä erityisesti suositaan. Koululaiset käyttävät eniten *mennä-*verbiä kertovan tekstin tehtävässä ja *tulla-*verbille suosiollinen tehtävä puolestaan on viesti opettajalle. Näihin vaikuttavat myös tehtävänannot, sillä osassa niitä mainitaan esimerkiksi tutkittava verbi *tulla*. YKI-aineistossa sekä *mennä-* että *tulla-*verbiä käytetään eniten epämuodollisen viestin tehtävässä. Vaikuttaa myös siltä, että *mennä-*verbiä ei käytetä kummassakaan aineistossa kovin paljon muodollisessa viestissä eikä *tulla-*verbiä mielipidetekstissä. *Mennä-* ja *tulla-*verbeillä näyttää olevan siis omat, melko vakiintuneet käyttökontekstinsa, joissa erityisesti *tulla-*verbi on viestinnällisten tekstilajien tyypillinen verbi (viesti opettajalle, viesti kaverille). Oppijoilla vaikuttaa olevan melko selkeä käsitys siitä, mitä mihinkin tekstilajiin kuuluu eli heillä on taju siitä, mitkä kielelliset piirteet ovat ominaisia kullekin tekstityypille (Kalliokoski 2006, 240).

7.2 Loppusanat: mistä ollaan tulossa ja mihin menossa?

Mennä- ja *tulla-*verbien tutkimus alkoi alun perin kiinnostaa minua, kun ihmetyksekseni tajusin, että niiden käyttö tai merkitykset eivät suinkaan ole samanlaisia kaikissa kielissä. Arkipäivän kielenkäyttötilanteissa, kuten vaikkapa tämän työn johdannon tapaisessa esimerkkikeskustelussa, *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksiä ei tule välttämättä juurikaan ajateltua, mutta niiden syvempi tarkastelu osoittaa niissä suuria eroja - ja toisaalta myös yhtäläisyyksiä - eri kielten välillä ja toisaalta myös sen, miten monissa eri merkityksissä niitä käytetään. Aikaisemmin tässä työssä esiintynyt esimerkki suomen ja espanjan eroista *mennä-* ja *tulla-*verbien käytössä havainnollistaa ilmiötä hyvin: joissakin kielissä *olla*an *tulossa*, kun toisissa ainoa mahdollisuus samassa kontekstissa on *olla menossa* (lisää espanjan kielen *mennä-* ja *tulla-*verbien käytöstä liikeverbeinä ks. alaluku 3.2). Tutkimukseni osoitti kuitenkin sen, että suomi toisena kielenä -oppijoilla ei juuri ole vaikeuksia suomen kielen *mennä-* ja *tulla-*verbien merkityksissä, vaan ne hallitaan pääasiassa hyvin jo oppimisen alkuvaiheesta lähtien. Suurimmat ongelmat näiden verbien käytössä näyttävätkin liittyvät sijanvalintaan, sillä lähes aina näihin verbeihin liittyy esimerkiksi joku paikka, mihin ollaan menossa, kuten vaikkapa *menen kauppaan*.

Mennä- ja *tulla-*verbien lukuisat eri merkitykset, joita oppijat niille antavat, yllättivät tutkimuksen edetessä. Ennen analyysin valmistumista oletin, että niitä käytettäisiin paljon suppeammissa merkityksissä, mutta tutkimus paljasti, että merkitysten kirjo on melko laaja. Vaikka kielitaidon alemmilla tasoilla näitä verbejä käytetään usein

vielä muodon osalta väärin eli niiden tarkkuus on alhaisempaa, vaikuttaa siltä, että niiden merkitys on omaksuttu jo aiemmin. Oppijoilla on tämän tutkimuksen perusteella kova tarve ilmaista kirjoituksissaan hyvin erilaisia merkityksiä *mennä*- ja *tulla*-verbien avulla, mitä me tulevat ja työelämässä jo olevat S2-opettajat voimme miettiä opetusta suunnitellessamme. Eija Aallon (2008) sanoin voimme pohtia, opetammeko todella sitä, mitä oppijat tarvitsevat? Ovatko opetuksessa kielellinen muoto, sen merkitys ja käyttö tasapainossa? Onko opetuksessa muoto olemassa siksi, että haluamme ilmaista merkityksiä? Toivon, että tästä työstä olisi jollakin tavalla hyötyä niin sanastontutkimusta tekeville kuin käytännön opetustyöhönkin.

Jatkossa voisi olla kiinnostavaa laajentaa tutkimusta koskemaan myös äidinkieliin suomen puhujiin ja vertailla, miten toisen kielen oppijoiden ja natiivien *mennä*- ja *tulla*-verbien merkitykset ja käyttö eroaisivat toisistaan vai onko tällaista eroa olemassa. Aikaisemman tutkimuksen (esimerkiksi Aalto, M. 2000) mukaan oppijoiden *mennä*- ja *tulla*-verbien merkityksiin liittyvät ilmaukset ovat yksipuolisempia kuin natiivien, mutta toisaalta omassa tutkimuksessani vaikutti siltä, että ainakin *mennä*- ja *tulla*-verbejä käytetään myös S2-oppijoiden teksteissä hyvin monipuolisissa merkityksissä. Mielenkiintoista olisi myös testata, onko aikuisten ja nuorten muiden verbien kuin *mennä* ja *tulla* käytössä eroja tässä samassa aineistossa. Aikuisten oppijoiden YKI-aineistosta ylimmiltä tasoilta (C1 - C2) olisi kiinnostavaa tutkia, onko oppijoilla käytössään eri verbejä ilmaista esimerkiksi liikettä kuin nuorilla. Muutenkin jonkin tietyn semanttisen kategorian verbien tutkimisesta voisi saada mielenkiintoista tietoa oppijoiden sanaston kehittymisestä. Täytyy kuitenkin pitää mielessä, että kirjoitettujen tekstien tutkimuksesta saadaan vain pintaraapaisu siitä, millainen sanavarasto oppijoilla on todella käytössään, minkä vuoksi voisi olla hyvä laajentaa tutkimusta myös puhuttujen tekstien tutkimiseen.

Työni nimessä oleva sitaatti "*Sit se meni ja tuli hetken päästä takas*" (F0257T5) on koululaisaineiston A2-tason suomi toisena kielenä -oppijalta tehtävästä "Kerro", jossa hän kuvailee jännittävää tai pelottavaa tapahtumaa. Valitsin tämän sitaatin tutkimukseni nimeen, koska siinä oppija käyttää kumpaakin tutkittua verbiä (*mennä*, *tulla*) niiden perusmerkityksessä liikkeen ilmaisemiseen. Lisäksi valitsemani sitaatti kuvastaa mielestäni hyvin sitä, miten frekventtejä ja siten tärkeitä verbejä *tulla* ja *mennä* ovat jokapäiväisessä kielenkäytössä. Usein ollaan *tulossa jostakin* ja *menossa jonnekin*.

LÄHTEET

KIRJALLISUUSLÄHTEET:

AALTO, EIJA 2008: Funktionaalinen opetus - millainen haaste? Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos. S2-opettajien täydennyskoulutus Kohti funktionaalista S2-opetusta. Kevät 2008. Luettavissa http://www.kiekuma.fi/docs/content/m0g4gb9r_Kohti%20funktionaalista%20S2-opetusta.pdf.

AALTO, EIJA 1994: Alussa on sana - systemaattisuutta sanaston opettamiseen. Teoksessa Suni, Minna - Aalto, Eija (toim.): Suuntaa suomenopetukseen – tuntumaa tutkimukseen. s. 93 - 117. Korkeakoulujen kielikeskuksen selosteita. No 4. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

AALTO, MARJO 2000: Suomen kielen frekventit verbit oppijankielessä. Teoksessa Martin, Sanna – Sulkala, Helena (toim.): Tutkielmia oppijankielestä. s. 91 – 110. Oulu. Oulun yliopistopaino.

ELLIS, NICK C. 2009: Vocabulary acquisition: word structure, collocation, word-class, and meaning. Teoksessa Schmitt, Norbert & McCarthy, Michael (toim.), Vocabulary. Description, Acquisition and Pedagogy. Cambridge: University Press (10th printing).

EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS (EVK) 2003. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Käännös: Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola. Werner Söderström Osakeyhtiö on Finnish translation, except for Tables 1,2 and 3 © 2001 Council of Europe on publication in English and French and on Tables 1,2 and 3 in all languages. This translation of *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, is published by arrangement with the Council of Europe. Porvoo: WS Bookwell Oy.

FRANCESCHINA, F. - ALANEN, R. - HUHTA, A. - MARTIN, M. 2006, December: A progress report on the Cefling project. Paper presented at SLATE Workshop, Amsterdam.

GRÖNHOLM MAIJA (1993): TV on pang pang: verbisanaston kehitys toisen kielen kirjoittamisessa. Vasa: Åbo Akademi.

HAHMO, SIRKKA-LIISA 1993: Mietteitä sanaston opettamisesta. Teoksessa Kalliokoski, Jyrki - Siitonen, Kirsti (toim.), Suomeksi maailmalla. Kirjoituksia suomen kielen ja kulttuurin opettamisesta s. 13 – 27 . Castrenianumin toimitteita 44. Helsinki:

Yliopistopaino.

ITKONEN, TERHO 2002: Uusi kieliopas. Tarkistanut ja uudistanut Sari Maamies. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KAASINEN, KAIJA - KOSONEN, ANNUKKA - MÄKINEN, MATTI - PURANEN, PASI - RIIHO, ULLA 2004: ¿Qué tal? Harjoitukset. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KALLIOKOSKI, JYRKI 2006: Tekstinlajin taju ja toisella kielellä kirjoittaminen. Teoksessa Mäntynen, Anne - Shore, Susanna - Solin, Anna (toim.), Genre - tekstilaji. S. 240 - 265. Tietolipas 213. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KARLSSON, FRED 2006: Yleinen kielitiede. Uudistetun laitoksen kolmas painos. Helsinki: Yliopistopaino.

KOIVISTO, HELINÄ 1994: Ulkomaalaisuuden syntaksia. Folia Fennistica & Linguistica. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 17. Tampere: Tampereen yliopisto.

LAUFER, BATIA 2009: What's in a word that makes it hard or easy: some intralexical factors that affect the learning of words. Teoksessa Schmitt, Norbert & McCarthy, Michael (toim.), Vocabulary. Description, Acquisition and Pedagogy. Cambridge: University Press (10th printing).

LAURANTO, YRJÖ 1997: Ensi askeleita paikallissijojen käyttöön: espanjankielisten suomenoppijoiden sisä- ja ulkopaikallissijat konseptuaalisen semantiikan näkökulmasta. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

LEINO, PENTTI 2008: Merkilliset merkit ja merkitykset. Teoksessa Onikki-Rantajääskö, Tiina - Siirinen, Mari (toim.), Kieltä kohti. S. 145 – 163. Keuruu: Otava.

MARTIN, MAISA 1996: Olli, minä ja verbit. Teoksessa Halimo, Sirkka-Liisa – Nikkilä, Osmo (toim.), Vieraan ymmärtäminen. s. 24 – 32. Vaasa: SKS Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 656.

MARTIN, MAISA – MUSTONEN, SANNA – REIMAN, NINA – SEILONEN, MARJA: On Becoming an Independent User. Jyväskylän yliopisto. Hyväksytty julkaistavaksi SLATE-verkoston (Second Language Acquisition and Testing in Europe) kirjassa, jonka julkaisee EUROSLA (European Association of Second Language Acquisition).

MIETALA, NIINA 1999: Ulkomaalaiset aikuisopiskelijat ja suomen liikeverbien rektiot

- ja astevaihtelut. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- NATION, I. S. P. 1990: Teaching and Learning Vocabulary. New York: Newbury House Publishers.
- NIIRANEN, LEENA 2008: Effects of Learning Contexts on Knowledge of Verbs. Tromsø: University of Tromsø.
- NISSILÄ, LEENA 1997: Suomi vieraana kielenä virolaisilla – välikielen verbirektiot. Pro gradu -tutkielma. Oulu: Oulun yliopiston suomen kielen laitos.
- NISSILÄ, LEENA – MARTIN, MAISA – VAARALA, HEIDI – KUUKKA, ILONA 2006: Saako olla suomea? Opas suomi toisena kielenä -opetukseen. Opetushallitus. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- NURMI, TIMO 2004: Nykysuomen keskeinen sanasto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- PAJUNEN, ANNELI 1988: Verbien leksikaalinen kuvaus. Publications No. 18. Helsinki: University of Helsinki. Department of General Linguistics.
- PIAGET, JEAN - INHELDER, BÄRBEL 1977: Lapsen psykologia. Jyväskylä: Gummerus.
- PURO, TARJA 2002: Suomi toisena kielenä -aikuisoppijan verbien kehittyminen alkeisoppikurssilla. Lisensiaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- SAUKKONEN, PAULI – HAIPUS, MARJATTA – NIEMIKORPI, ANTERO – SULKALA, HELENA 1979: Suomen kielen taajuussanasto. A Frequency Dictionary of Finnish. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- SINGLETON, D. M. - RYAN, LISA 2004: Language Acquisition : The Age Factor. Second Edition. Multilingual Matters Limited. Luettavissa <http://site.ebrary.com/lib/jyvaskyla/docDetail.action?docID=10096140>
- VIBERG, ÅKE 1990: Svenskans lexicala profil. Teoksessa Andersson, E. ja Sundman, M. (toim.), Svenskans beskrivning 17. Förhandlingar vid Sjuttonde sammankomsten för att dryfta frågor rörande svenskans beskrivning. Åbo den 18 - 19 maj 1989. S. 391 - 408. Åbo: Academy Press.
- VOIONMAA, KAARLO 1993: Frekventtien verbien asemasta kielenoppimisessa ja -opetuksessa. Kalliokoski, Jyrki & Siitonen, Kirsti (toim.) Suomeksi maailmalla.

Kirjoituksia suomen kielen ja kulttuurin opettamisesta 63 – 75. Castrenianumin toimitteita 44. Helsinki: Yliopistopaino.

VOIONMAA, KAARLO 1994: On the Semantics of Adult Verb Acquisition. Göteborg: University of Göteborg.

VERKKO-LÄHTEET:

CEFLING-hankkeen verkkosivut. Linkki: <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/cefling>.
Luettu 3.5.2010

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoersio, viitattu 26.4.2010. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>
URN:ISBN:978-952-5446-35-7. Luettu 3.5.2010

MOT KIELITOIMISTON SÄHKÖINEN SANAKIRJA (2008) 2.0 © Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy.

Linkki: <http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Luettu 3.5.2010

SUOMEN SANOMALEHTIKIELEN TAAJUUSSANASTO. CSC - Tieteen tietotekniikan keskus. Kielentutkimus.

Linkki: <http://www.csc.fi/tutkimus/alat/kielitiede/taajuussanasto-B9996/view>. Luettu 3.5.2010

LIITTEET

Liite 1. Malli distribuutio-osiossa käytetystä taulukosta.

Mennä/tulla...

jonnekin tai johonkin (paikka)	
tekemään jotakin	
tekemästä jotakin	
tekemässä jotakin	
johonkin (ei paikka)	
jostakin paikasta	
jostakin jonnekin	
jotakin	
jossakin	
reitti	
joksikin / muuttua (olotila)	
jostakin (alkuperä)	
jollakin (väline)	
-	
muut	
ajasta (esim. ensi viikolla)	
negaatio ilman sijapäätettä	
futuurinomainen käyttö	
täytyy tehdä jotakin -rakenne	
fraasit (idiomit) vaihtelevat tehtävittäin	

Liite 2.

Cefling-tehtävänannot

Tehtävä 1:

Viesti ystävälle

Olet sopinut kaverin kanssa, että näette koulun jälkeen kahvilassa. Sinulla on kuitenkin muuta tekemistä.

Lähetä kaverille sähköpostiviesti.

- Kerro, miksi et voi tulla.
- Ehdota uusi aika ja paikka.

Kirjoita selvällä käsialalla **suomeksi** alla olevaan tilaan. Muista sopiva aloitus ja lopetus.

Tehtävä 2:

Viesti opettajalle

Olet ollut viikon pois koulusta. Pian on suomen kielen koe.

Lähetä opettajalle sähköpostiviesti.

- Kerro, miksi olet ollut pois.
- Kysy kaksi asiaa kokeesta.
- Kysy kaksi asiaa viikon muista tapahtumista.

Muista **aloittaa** ja **lopettaa** viesti sopivalla tavalla. Kirjoita selvällä käsialalla **suomeksi** alla olevaan tilaan. Muista sopiva aloitus ja lopetus.

Tehtävä 3:

Sähköposti verkkokauppaan

Isoveli on tilannut sinulle verkkokaupasta tietokonepelin. Peli toimii huonosti.

Kirjoita sähköpostiviesti verkkokauppaan ja kerro

- kuka olet
- miksi kirjoitat (kerro kaksi ongelmaa pelistä)
- mitä haluat, että asialle tehdään

- omat yhteystietosi.

Kirjoita selvällä käsialalla **suomeksi**. Muista sopiva aloitus ja lopetus.

Tehtävä 4:

Mielipide

Valitse aihe 1 tai 2 ja kirjoita koulun lehteen, **mitä mieltä olet**. Perustele mielipiteesi.

1. Kännykät pois koulusta!
2. Vanhemmat saavat päättää, miten lapset käyttävät Internetiä.

Kirjoita **suomeksi** selvällä käsialalla alla olevaan tilaan. Kirjoita vähintään viisi lausetta.

Tehtävä 5:

Kerro!

Kerro jokin pelottava tai hauska asia, joka sinulle on tapahtunut.

- Mitä tapahtui.
- Miksi tapahtuma oli pelottava tai hauska.

Kirjoita selvällä käsialalla **suomeksi** alla olevaan tilaan.